

ΚΥΡΙΑΚΟΥ ΚΟΣΜΑ

Δ. Φ. ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ ΤΟΥ Α' ΕΝ ΠΕΙΡΑΙΕΙ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΔΗΜΟΣΘΕΝΟΥΣ

Ο ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΙΡΗΝΗΣ ΚΑΙ Ο Β' ΚΑΤΑ ΦΙΛΙΠΠΟΥ

ΔΙΑ ΤΗΝ Γ' ΤΑΞΙΝ ΤΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ

Τιμάται μετὰ τοῦ βιβλιοσήμου δρ. 6.10

(Ἄξια βιβλιοσήμου δρ. 1.20)

Ἀριθμὸς ἐγκριτικῆς ἀποφάσεως 27967

Ἀριθμὸς ἀδείας κυκλοφορίας 543, 19 Σεπτεμβρίου 1922

ΕΚΔΟΣΙΣ ΤΡΙΤΗ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚΔΟΤΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΣ

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ "ΕΣΤΙΑΣ."

44—ΕΝ ΘΩΩ, ΣΤΑΔΙΟΥ—44

1922

Handwritten text at the top of the page, possibly a signature or title, written in a cursive script.

Κ. Τραυλιζογιάννης

1922 ΔΗΜ

6

ΚΥΡΙΑΚΟΥ ΚΟΣΜΑ

Δ. Φ. ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ ΤΟΥ Α' ΕΝ ΠΕΙΡΑΙΑΙ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΔΗΜΟΣΘΕΝΟΥΣ

Ο Α' ΚΑΤΑ ΦΙΛΙΠΠΟΥ

ΔΙΑ ΤΗΝ Γ' ΤΑΞΙΝ ΤΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ

ΕΚΔΟΣΙΣ ΤΡΙΤΗ

Διανομή...
βιβλίου, και 10% φόρος αναγ. δαν. 1,50

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚΔΟΤΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΣ

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ "ΕΣΤΙΑΣ.,

44 - ΕΝ ΘΑΩ: ΣΤΑΔΙΟΥ - 44

1922

Πᾶν γνήσιον ἀντίτυπον φέρει τὴν ὑπογραφήν τοῦ συγγραφέως
καὶ τὴν σφραγίδα τοῦ Βιβλιοπωλείου τῆς «Ἑστίας».

I. D. Kollas



Ἐν Ἀθήναις, Τυπογραφεῖον «Ἑστία» — 13506.



ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ



✕ Εἰ μὲν περὶ καινοῦ τινος πράγματος προὔτίθετο, ὦ ἄνδρες ¹ Ἀθηναῖοι, λέγειν, ἐπισχῶν ἄν, ἕως οἱ πλείστοι τῶν εἰωθότων γνώμην ἀπεφώνησαντο, εἰ μὲν ἤρεσκέ τί μοι τῶν ὑπὸ τούτων βῆθόντων, ἡσυχίαν ἂν ἤγον, εἰ δὲ μή, τότε ἂν καυτὸς ἐπειρώμην, ἃ γινώσκω, λέγειν· ἐπειδὴ δ', ὑπὲρ ὧν πολλὰς εἰρήκασιν οὗτοι πρότερον, συμβαίνει καὶ νυνὶ σκοπεῖν, ἡγοῦμαι καὶ πρῶτος ἀναστὰς εἰκότως ἂν συγγνώμης τυγχάνειν. εἰ γὰρ ἐκ τοῦ παρεληλυθότος χρόνου τὰ δεόνθ' οὗτοι συνεβούλευσαν, οὐδὲν ἂν ὑμᾶς νῦν ἔδει βουλεύεσθαι.

— Πρῶτον μὲν οὖν οὐκ ἀθυμητέον, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῖς ² παροῦσι πράγμασιν, οὐδ' εἰ πάνυ φαύλως ἔχειν δοκεῖ. ὃ γὰρ ἔστι χεῖριστον ἐκ τοῦ παρεληλυθότος χρόνου, τοῦτο πρὸς τὰ μέλλοντα βέλτιστον ὑπάρχει. τί οὖν ἔστι τοῦτο; ὅτι οὐδέν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῶν δεόντων ποιούντων ὑμῶν κακῶς τὰ πράγματ' ἔχει, ἐπεὶ τοι, εἰ πάνθ', ἃ προσήκε, πραττόντων οὕτως εἶχεν, οὐδ' ἂν ἐλπίς ἦν αὐτὰ βελτίω γενέσθαι. ✕

044 Ἐπειτ' ἐνθυμητέον καὶ παρ' ἄλλων ἀκούουσι καὶ τοῖς ³ εἰδόσιν αὐτοῖς ἀναμιμνησκομένοις, ἡλικίην ποτ' ἐχόντων δύναμιν Λακεδαιμονίων — ἐξ οὗ χρόνος οὐ πολλὸς — ὡς καλῶς καὶ προσηκόντως οὐδὲν ἀνάξιον ὑμεῖς ἐπράξατε τῆς πόλεως, ἀλλ' ὑπερβίβασθ' ὑπὲρ τῶν δικαίων τὸν πρὸς ἐκείνους πόλεμον. τίνος οὖν εἵνεκα ταῦτα λέγω; ἵν' εἰδῆτ', ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ θεάσησθε, ὅτι οὐδὲν οὔτε φυλαττομένοις ὑμῖν ἔστι φοβερὸν οὗτ', ἂν ὀλιγωρῆτε, τοιοῦτον, οἷον ἂν ὑμεῖς βούλοισθε, παραδείγμασι χρώμενοι τῇ τότε βῶμῃ τῶν Λακεδαιμο-

νίων, ἧς ἐκρατεῖτ' ἐκ τοῦ προσέχειν τοῖς πράγμασι τὸν νοῦν, καὶ τῇ νῦν ὕβρει τούτου, δι' ἣν ταραττόμεθ' ἐκ τοῦ μηδὲν φροντίζειν, ὧν ἐχρῆν. —

- 4 — Εἰ δέ τις ὑμῶν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δυσπολέμητον οἶεται τὸν Φίλιππον εἶναι, σκοπῶν τό τε πλῆθος τῆς ὑπαρχούσης αὐτῷ δυνάμεως καὶ τὰ τὰ χωρία πάντ' ἀπολωλέναι τῇ πόλει, ὀρθῶς μὲν οἶεται, λογισάσθω μέντοι τοῦθ', ὅτι εἵχομέν ποθ' ἡμεῖς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, Πύδναν καὶ Ποτεΐδαιαν καὶ Μεθώνην καὶ πάντα τὸν τόπον τοῦτον οἰκεῖον κύκλω, καὶ πολλὰ τῶν μετ' ἐκείνου νῦν ὄντων ἔθνων αὐτονομούμενα καὶ ἐλευθερ' ὑπῆρχε καὶ μᾶλλον ἡμῖν ἐβοῦλετ' ἔχειν οἰκείως ἢ κείνῳ.
- 5 — εἰ τοίνυν ὁ Φίλιππος τότε ταύτην ἔσχε τὴν γνώμην, ὡς χαλεπὸν πολεμεῖν ἐστὶν Ἀθηναίοις ἔχουσι τοσαῦτ' ἐπιτειχίσματα τῆς αὐτοῦ χώρας ἔρημον ὄντα συμμάχων, οὐδὲν ἂν, ὧν νυνὶ πεποιθήκειν, ἔπραξεν, οὐδὲ τοσαύτην ἐκτήσατ' ἂν δύναμιν. ἀλλ' εἶδεν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῦτο καλῶς ἐκείνος, ὅτι ταῦτα μὲν ἐστὶν ἅπαντα τὰ χωρὶ' ἄθλα τοῦ πολέμου κείμεν' ἐν μέσῳ, φύσει δ' ὑπάρχει τοῖς παροῦσι τὰ τῶν ἀπόντων καὶ τοῖς ἐθέλουσι πονεῖν καὶ κινδυνεύειν τὰ τῶν ἀμελούντων.
- 6 — καὶ γὰρ τοι ταύτη χρησάμενος τῇ γνώμῃ πάντα κατέστραπται καὶ ἔχει, τὰ μὲν ὡς ἂν ἐλών τις ἔχοι πολέμῳ, τὰ δὲ σύμμαχα καὶ φίλα ποιησάμενος· καὶ γὰρ συμμαχεῖν καὶ προσέχειν τὸν νοῦν τούτοις ἐθέλουσιν ἅπαντες, οὓς ἂν ὀρθῶσι παρεσκευασμένους καὶ πράττειν ἐθέλοντας, ἃ χρῆ. # 0
- 7 — Ἄν τοίνυν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ ὑμεῖς ἐπὶ τῆς τοιαύτης ἐθελήσῃτε γενέσθαι γνώμης νῦν, ἐπειδὴ περ οὐ πρότερον, καὶ ἕκαστος ὑμῶν, οὐ δεῖ καὶ δύναιτ' ἂν παρασχεῖν αὐτὸν χρήσιμον τῇ πόλει, πᾶσαν ἀφείς τὴν εἰρωνεῖαν ἐτοιμῶς πράττειν ὑπάρξῃ, ὁ μὲν χρήματ' ἔχων εἰσφέρειν, ὁ δ' ἐν ἡλικίᾳ στρατεύεσθαι, — συνελόντι δ', ἂν ὑμῶν αὐτῶν ἐθελήσῃτε γενέσθαι καὶ παύσῃσθ' αὐτὸς μὲν οὐδὲν ἕκαστος ποιήσειν

ἐλπίζων, τὸν δὲ πλησίον πάνθ' ὑπὲρ αὐτοῦ πράξειν, καὶ τὰ ὑμέτερ' αὐτῶν κομῆσθε, ἂν θεὸς θέλῃ, καὶ τὰ κατερραθυμῆ-
μένα πάλιν ἀναλήψεσθε κάκεινον τιμωρήσεσθε.

Μὴ γὰρ ὡς θεῶ νομίζετ' ἐκείνῳ τὰ παρόντα πεπηγῆναι 8
πράγματ' ἀθάνατα, ἀλλὰ καὶ μισεῖ τις ἐκείνον καὶ δέδιεν, ὧ
ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ φθονεῖ, καὶ τῶν πάνυ νῦν δοκούντων
οἰκείως ἔχειν καὶ ἅπανθ', ὅσα περ καὶ ἐν ἄλλοις τισὶν ἀνθρώ-
ποις ἔνι, ταῦτα κὰν τοῖς μετ' ἐκείνου χρῆ νομίζειν ἐνεῖναι.
κατέπτηχε μέντοι πάντα ταῦτα νῦν, οὐκ ἔχοντ' ἀποστροφῆν
διὰ τὴν ὑμετέραν βραδυτῆτα καὶ ῥαθυμίαν, ἣν ἀποθέσθαι
φημί δεῖν ἤδη.

Ὅρατε γάρ, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὸ πρᾶγμα, οἱ προελή-
λυθεν ἀσελγείας ἄνθρωπος, ὅς οὐδ' αἴρεσιν ὑμῖν δίδωσι τοῦ
πράττειν ἢ ἄγειν ἡσυχίαν, ἀλλ' ἀπειλεῖ καὶ λόγους ὑπερη-
φάνους, ὡς φασι, λέγει, καὶ οὐχ οἶός ἐστιν ἔχων, ἃ κατέ-
στραπται, μένειν ἐπὶ τούτων, ἀλλ' αἰεὶ τι προσπεριβάλλεται
καὶ κύκλῳ πανταγῆ μέλλοντας ἡμᾶς καὶ καθημένους περι-
στοιχίζεται. — *Ἰσημ.*

Πότ' οὖν, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πόθ', ἃ χρῆ, πράξετε; ἐπει- 10
δὴν τί γένηται; ἐπειδὴν νῆ Δί' ἀνάγκη ἦ. νῦν δὲ τί χρῆ
τὰ γιγνόμεν' ἡγεῖσθαι; ἐγὼ μὲν γὰρ οἶμαι τοῖς ἐλευθέρους
μεγίστην ἀνάγκην τὴν ὑπὲρ τῶν πραγμάτων αἰσχύνην εἶναι.
ἦ βούλεσθε, εἰπέ μοι, περιόντες αὐτῶν πυθάνεσθαι: «λέγε-
ταί τι καινόν;» γένοιτο γὰρ ἂν τι καινότερον ἢ Μακεδῶν
ἀνὴρ Ἀθηναίου καταπολεμῶν καὶ τὰ τῶν Ἑλλήνων διοι-
κῶν; «τέθνηκε Φίλιππος;» «οὐ μὰ Δί', ἀλλ' ἀσθενεῖ.» τί 11
δ' ὑμῖν διαφέρει; καὶ γὰρ ἂν οὗτός τι πάθῃ, ταχέως ὑμεῖς
ἕτερον Φίλιππον ποιήσετε, ἄνπερ οὕτω προσέχητε τοῖς πρά-
γμασι τὸν νοῦν οὐδὲ γὰρ οὗτος παρὰ τὴν αὐτοῦ ῥώμην
τοσοῦτον ἐπηύξηται, ὅσον παρὰ τὴν ἡμετέραν ἀμέλειαν.
καίτοι καὶ τοῦτο· εἴ τι πάθῃ καὶ τὰ τῆς τύχης ἡμῖν, ἥπερ 12

+ ἀφ' ὧν ἔστιν ἡμετέρας γὰρ μιν 3' ἐπιπέσειν
περὶ τοῦ
Δημοσθένους

ἀεὶ βέλτιον ἢ ἡμεῖς ἡμῶν αὐτῶν ἐπιμελούμεθα, καὶ τοῦτ' ἐξεργάσαιτο, ἴσθ', ὅτι πλησίον μὲν ὄντες, ἅπασιν ἂν ταῖς πράγμασι τεταραγμένοις ἐπιστάντες, ὅπως βούλεσθε, διοικήσαισθε, ὡς δὲ νῦν ἔχετε, οὐδὲ διδόντων τῶν καιρῶν Ἀμφίπολιν δέξασθαι δύναισθ' ἂν, ἀπηρτημένοι καὶ ταῖς παρασκευαῖς καὶ ταῖς γνώμας.

13 Ὡς μὲν οὖν δεῖ τὰ προσήκοντα ποιεῖν ἐθέλοντας ὑπάρχειν ἅπαντας ἕτοιμους, ὡς ἐγνωκότων ὑμῶν καὶ πεπεισμένων, παύομαι λέγων· τὸν δὲ τρόπον τῆς παρασκευῆς, ἢ ἀπαλλάξαι ἂν τῶν τοιούτων πραγμάτων ἡμᾶς οἶομαι, καὶ τὸ πλῆθος ὅσον, καὶ πόρους οὐστυνας χρημάτων, καὶ τὰλλ' ὡς ἂν μοι βέλτιστα καὶ τάχιστα δοκεῖ παρασκευασθῆναι, καὶ δὴ πειράσομαι λέγειν δεηθεῖς ὑμῶν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοσούτων.

14 ἐπειδὴν ἅπαντ' ἀκούσητε, κρίνατε, μὴ πρότερον προλαμβάνετε· μηδ' ἂν ἐξ ἀρχῆς δοκῶ τι καὶνὴν παρασκευὴν λέγειν, ἀναβάλλειν με τὰ πράγμαθ' ἠγείσθω. οὐ γὰρ οἱ «ταχὺ» καὶ «τῆμερον» εἰπόντες μάλιστ' εἰς δέον λέγουσιν (οὐ γὰρ ἂν τὰ γ' ἤδη γεγεννημένα τῇ νυνὶ βοήθεια κωλύσαι 15 δυνηθείημεν), ἀλλ' ὅς ἂν δείξῃ, τίς πορισθεῖσα παρασκευὴ καὶ πόση καὶ πόθεν διαμεῖναι δυνήσεται, ἕως ἂν ἡ διαλυσώμεθα πεισθέντες τὸν πόλεμον ἢ περιγενώμεθα τῶν ἐχθρῶν· οὕτω γὰρ οὐκέτι τοῦ λοιποῦ πάσοιμεν ἂν κακῶς. οἶμαι τοίνυν ἐγὼ ταῦτα λέγειν ἔχειν, μὴ κωλύων, εἴ τις ἄλλος ἐπαγγέλλεται τι· ἢ μὲν οὖν ὑπόσχεσις οὕτω μεγάλη, τὸ δὲ πράγμα ἤδη τὸν ἔλεγχον δώσει, κριταὶ δ' ὑμεῖς ἔσεσθε.

16 Πρῶτον μὲν τοίνυν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τριήρεις πεντήκοντα παρασκευάσασθαι φημι δεῖν, εἴτ' αὐτοὺς οὕτω τὰς γνώμας ἔχειν, ὡς, εἴαν τι δέῃ, πλευστέον εἰς ταύτας αὐτοῖς ἐμβάσιν. πρὸς δὲ τούτοις ταῖς ἡμίσεσι τῶν ἰππέων ἰππαγωγὰς 17 γοὺς τριήρεις καὶ πλοῖα ἱκανὰ εὐτρεπίσαι κελεύω. ταῦτα μὲν οἶμαι δεῖν ὑπάρχειν ἐπὶ τὰς ἐξαίφνης ταύτας ἀπὸ τῆς οἰκείας

χώρας αὐτοῦ στρατείας εἰς Πύλας καὶ Χερρόνησον καὶ Ὀλυθον καὶ ὅποι βούλεται· δεῖ γὰρ ἐκείνω τοῦτ' ἐν τῇ γνώμῃ παραστήσαι, ὡς ὑμεῖς ἐκ τῆς ἀμελείας ταύτης τῆς ἄγαν, ὥσπερ εἰς Εὐβοίαν καὶ πρότερόν ποτέ φασιν εἰς Ἀλίαρτον καὶ τὰ τελευταῖα πρῶην εἰς Πύλας, ἴσως ἂν ὀρμήσαιτε. οὗτοι παντελῶς οὐδ' εἰ μὴ ποιήσαιτ' αὐτὸ τοῦτο, ὡς ἔγωγέ 18 φημι δεῖν, εὐκαταφρόνητόν ἐστιν· ἔν' ἢ διὰ τὸν φόβον, εἰδῶς εὐτρεπεῖς ὑμᾶς, (εἴσεται γὰρ ἀκριβῶς· εἰσὶ γάρ, εἰσὶν οἱ πάντ' ἐξαγγέλλοντες ἐκείνω παρ' ἡμῶν αὐτῶν πλείους τοῦ δέοντος) ἡσυχίαν ἔχη, ἢ παριδῶν ταῦτα ἀφύλακτος ληφθῆ, μηδεὶν ὄντος ἐμποδῶν πλεῖν ἐπὶ τὴν ἐκείνου χώραν ὑμῖν, ἂν ἐνδῶ καιρόν. ~~καὶ~~

¶ Ταῦτα μὲν ἐστίν, ἃ πᾶσι δεδόχθαι φημι δεῖν καὶ παρε- 19 σκευάσθαι· προσήκειν οἶομαι πρὸ δὲ τούτων δύναμίν τινα, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, φημι προχειρίσασθαι δεῖν ὑμᾶς, ἢ συνεχῶς πολεμήσει καὶ κακῶς ἐκείνον ποιήσει. μὴ μοι μυρίους μηδὲ δισμυρίους ξένους, μηδὲ τὰς ἐπιστολιμαίους ταύτας δυνάμεις, ἀλλ' ἢ τῆς πόλεως ἔσται, κἂν ὑμεῖς ἕνα· κἂν πλείους κἂν τὸν δεῖνα κἂν ὄντινον χειροτονήσητε στρατηγόν, τούτῳ πείσεται καὶ ἀκολουθήσει. καὶ τροφὴν ταύτη πορίσαι κελεύω.

Ἔσται δ' αὕτη τίς ἡ δύναμις καὶ πόσις, καὶ πόθεν τὴν 20 τροφὴν ἔξει, καὶ πῶς ταῦτ' ἐθελήσει ποιεῖν; ἐγὼ φράσω, καθ' ἕκαστον τούτων διεξιὼν χωρὶς. ξένους μὲν λέγω — καὶ ὅπως μὴ ποιήσθ', ὃ πολλάκις ὑμᾶς ἔβλαψεν· πάντ' ἐλάττω νομίζοντες εἶναι τοῦ δέοντος καὶ τὰ μέγιστ' ἐν τοῖς ψηφίσμασιν αἰρούμενοι ἐπὶ τῇ πράττειν οὐδὲ τὰ μικρὰ ποιεῖτε· ἀλλὰ τὰ μικρὰ ποιήσαντες καὶ πορίσαντες τούτοις προστίθετε, ἂν ἐλάττω φαίνηται. λέγω δὴ τοὺς πάντας στρατιώτας δισχι- 21 λίους, τούτων δ' Ἀθηναίους φημι δεῖν εἶναι πεντακοσίους, ἐξ ἧς ἂν τινος ὑμῖν ἡλικίας καλῶς ἔχειν δοκῆ, χρόνον τακτὸν στρατευομένους, μὴ μακρὸν τοῦτον, ἀλλ' ὅσον ἂν

δοκῆ καλῶς ἔχειν, ἐκ διαδοχῆς· τοὺς δ' ἄλλους ξένους εἶναι κελεύω. καὶ μετὰ τούτων ἰππέας διακοσίους, καὶ τούτων πενήτηκοντ' Ἀθηναίους τοῦλάχιστον, ὥσπερ τοὺς πεζοὺς, τὸν αὐτὸν τρόπον στρατευομένους· καὶ ἰππαγωγὸς τούτοις.
 22 εἶεν· τί πρὸς τούτοις ἔτι; ταχειάς τριήρεις δέκα· δεῖ γάρ, ἔχοντος ἐκείνου ναυτικόν, καὶ ταχειῶν τριήρων ἡμῖν, ὅπως ἀσφαλῶς ἡ δύναμις πλέη. πόθεν δὴ τούτοις ἡ τροφή γενήσεται; ἐγὼ καὶ τοῦτο φράσω καὶ δεῖξω, ἐπειδάν, διότι τηλικαύτην ἀποχρῆν οἶμαι τὴν δύναμιν καὶ πολίτας τοὺς συστρατευομένους εἶναι κελεύω, διδάξω. X

Ερ 23 √ Τσαύτην μὲν, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, διὰ ταῦτα, ὅτι οὐκ ἔνι νῦν ἡμῖν πορίσασθαι δύναμιν τὴν ἐκείνῃ παραταξομένην, ἀλλὰ ληστεύειν ἀνάγκη καὶ τούτῳ τῇ τρόπῳ τοῦ πολέμου χρῆσθαι τὴν πρώτην· οὐ τοίνυν ὑπέρογκον αὐτὴν (οὐ γὰρ ἔστι μισθὸς οὐδὲ τροφή), οὐδὲ παντελῶς ταπεινὴν εἶναι δεῖ. πολίτας δὲ παρῆναι καὶ συμπλεῖν διὰ ταῦτα κελεύω, ὅτι καὶ πρότερόν ποτ' ἀκούω ξενικὸν τρέφειν ἐν Κορίνθῳ τὴν πόλιν, οὐ Πολύστρατος ἤγειτο καὶ Ἰφικράτης καὶ Χαβρίας καὶ
 24 ἄλλοι τινές, καὶ αὐτοὺς ὑμᾶς συστρατεύεσθαι· καὶ οἷδ' ἀκούων, ὅτι Λακεδαιμονίους παραταττόμενοι μεθ' ὑμῶν ἐνίκων οὔτοι οἱ ξένοι καὶ ὑμεῖς μετ' ἐκείνων. ἐξ οὗ δ' αὐτὰ καθ' αὐτὰ τὰ ξενικὰ ὑμῖν στρατεύεται, τοὺς φίλους νικᾷ καὶ τοὺς συμμάχους, οἱ δ' ἐχθροὶ μείζους τοῦ δέοντος γεγόνασιν. καὶ παρακύψαντ' ἐπὶ τὸν τῆς πόλεως πόλεμον πρὸς Ἀρτάβαζον καὶ πανταχοῖ μᾶλλον οἴχεται πλέοντα, ὃ δὲ στρατηγὸς ἀκολουθεῖ, εἰκότως· οὐ γὰρ ἔστ' ἄρχειν μὴ δίδόντα μισθόν.

25 Τί οὖν κελεύω; τὰς προφάσεις ἀφελεῖν καὶ τοῦ στρατηγοῦ καὶ τῶν στρατιωτῶν, μισθὸν πορίσαντας καὶ στρατιώτας οἰκείους ὥσπερ ἐπόπτας τῶν στρατηγουμένων παρακαταστήσαντας, ἐπεὶ νῦν γε γέλως ἔσθ', ὡς χρώμεθα τοῖς πράγμασιν. εἰ γὰρ ἔροιτό τις ὑμᾶς, «εἰρήνην ἄγετε, ὧ ἄνδρες Ἀθη-

ναῖοι; » « μὰ Δί' οὐχ ἡμεῖς γε », εἶποιτ' ἄν, « ἀλλὰ Φιλίππου
 πολεμοῦμεν ». οὐκ ἐχειροτονεῖτε δ' ἐξ ὑμῶν αὐτῶν δέκα ²⁶
 ταξιάρχους καὶ στρατηγούς καὶ φυλάρχους καὶ ἱππάρχους
 δύο; τί οὖν οὗτοι ποιοῦσιν; πλὴν ἐνός ἀνδρός, ὃν ἂν πέμ-
 ψητ' ἐπὶ τὸν πόλεμον, οἱ λοιποὶ τὰς πομπὰς πέμπουσιν ὑμῖν
 μετὰ τῶν ἱεροποιῶν· ὡσπερ γὰρ οἱ πλάττοντες τοὺς πηλί-
 νους, εἰς τὴν ἀγορὰν χειροτονεῖτε τοὺς ταξιάρχους καὶ τοὺς
 φυλάρχους, οὐκ ἐπὶ τὸν πόλεμον. οὐ γὰρ ἐχρῆν, ὧ ἄνδρες ²⁷
 Ἀθηναῖοι, ταξιάρχους παρ' ὑμῶν, ἱππαρχον παρ' ὑμῶν, ἄρ-
 χοντας οἰκείους εἶναι, ἔν' ἦν ὡς ἀληθῶς τῆς πόλεως ἡ δύνα-
 μεις; ἀλλ' εἰς μὲν Λῆμνον τὸν παρ' ὑμῶν ἱππαρχον δεῖ πλεῖν,
 τῶν δ' ὑπὲρ τῶν τῆς πόλεως κτημάτων ἀγωνιζομένων Μενέ-
 λαον ἱππαρχεῖν; καὶ οὐ τὸν ἄνδρα μεμφόμενος ταῦτα λέγω,
 ἀλλ' ὑφ' ὑμῶν ἔδει κεχειροτονημένον εἶναι τοῦτον, ὅστις ἂν ᾔη.

Ἴσως δὲ ταῦτα μὲν ὀρθῶς ἠγείσθε λέγεσθαι, τὸ δὲ τῶν ²⁸
 χρημάτων, πόσα καὶ πόθεν ἔσται, μάλιστα ποθεῖτ' ἀκοῦσαι.
 τοῦτο δὴ καὶ περαίνω. χρήματα τοίνυν ἔστι μὲν ἡ τροφή,
 σιτηρέσιον μόνον τῇ δυνάμει ταύτῃ, τάλαντ' ἐνενήκοντα καὶ
 μικρόν τι πρόσ, δέκα μὲν ναοὶ ταχείαις τετταράκοντα
 τάλαντα, εἴκοσιν εἰς τὴν ναῦν μναῖ τοῦ μηνός ἐκάστου, στρα-
 τιώταις δὲ δισχιλίαις τσαυθ' ἕτερα, ἕνα δέκα τοῦ μηνός ὁ
 στρατιώτης δραχμὰς σιτηρέσιον λαμβάνη, τοῖς δ' ἱππεῦσι
 διακοσίαις οὔσιν, ἐὰν τριάκοντα δραχμὰς ἕκαστος λαμβάνη
 τοῦ μηνός, δώδεκα τάλαντα. εἰ δέ τις οἶεται μικρὰν ἀφορμὴν ²⁹
 εἶναι σιτηρέσιον τοῖς στρατευομένοις ὑπάρχειν, οὐκ ὀρθῶς
 ἔγνωκεν· ἐγὼ γὰρ οἶδα σαφῶς, ὅτι, τοῦτ' ἂν γένηται, προσ-
 ποριεῖ τὰ λοιπὰ αὐτὸ τὸ σθένος ἀπὸ τοῦ πολέμου, οὐδένα
 τῶν Ἑλλήνων ἀδικοῦν οὐδὲ τῶν συμμάχων, ὡστ' ἔχειν
 μισθὸν ἐντελέῃ. ἐγὼ συμπλέων ἐθελοντῆς πάσχειν ὀτιοῦν
 ἔτοιμος, ἐὰν μὴ ταῦθ' οὕτως ἔχῃ. πόθεν οὖν ὁ πόρος τῶν
 χρημάτων, ἃ παρ' ὑμῶν κελεύω γενέσθαι, τοῦτ' ἤδη λέξω.

ΠΟΡΟΥ ΑΠΟΔΕΙΞΙΣ.

- 30 Ἄ μὲν ἡμεῖς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δεδυνήμεθ' εὔρειν, ταῦτ' ἐστίν. ἐπειδὴν δ' ἐπιχειροτονήτε τὰς γνώμας, ἂν ὑμῖν ἀρέσκη, χειροτονήσετε, ἵνα μὴ μόνον ἐν τοῖς ψηφίσμασι καὶ ταῖς ἐπιστολαῖς πολεμήτε Φιλίππῳ, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἔργοις.
- 31 Δοκεῖτε δέ μοι πολὺ βέλτιον ἂν περὶ τοῦ πολέμου καὶ ὅλης τῆς παρασκευῆς βουλευσασθαι, εἰ τὸν τόπον, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῆς χώρας, πρὸς ἣν πολεμεῖτε, ἐνθυμηθεῖητε καὶ λογίσαισθε, ὅτι τοῖς πνεύμασι καὶ ταῖς ὥραις τοῦ ἔτους τὰ πολλὰ προλαμβάνων διαπράττεται Φίλιππος καὶ φυλάξας τοὺς ἐτησίας ἢ τὸν χειμῶν' ἐπιχειρεῖ, ἢνίκ' ἂν ἡμεῖς μὴ δυναίμεθ' ἐκεῖσ' ἀφικέσθαι. δεῖ τοίνυν ταῦτ' ἐνθυμουμένους μὴ
- 32 βοηθείαις πολεμεῖν (ὕστεριούμεν γὰρ ἀπάντων), ἀλλὰ παρασκευῇ συνεχεῖ καὶ δυνάμει. ὑπάρχει δ' ὑμῖν χειμαδίῳ μὲν χρῆσθαι τῇ δυνάμει Λήμνῳ καὶ Θάσῳ καὶ Σικιάθῳ καὶ ταῖς ἐν τούτῳ τῇ τόπῳ νήσοις, ἐν αἷς καὶ λιμένες καὶ σίτος καί, ἃ χρῆ στρατεύματι, πάνθ' ὑπάρχει· τὴν δ' ὥραν τοῦ ἔτους, ὅτε καὶ πρὸς τῇ γῆ γενέσθαι ῥάδιον καὶ τὸ τῶν πνευμάτων ἀσφαλές, πρὸς αὐτῇ τῇ χώρᾳ καὶ πρὸς τοῖς τῶν ἐμπορίων στόμασι ῥαδίως ἔσται.
- 33 Ἄ μὲν οὖν χρήσεται καὶ πότε τῇ δυνάμει, παρὰ τὸν καιρὸν ὁ τούτων κύριος καταστάς ὑφ' ὑμῶν βουλεύσεται· ἃ δ' ὑπάρξαι δεῖ παρ' ὑμῶν, ταῦτ' ἐστίν, ἃ γὰρ γέγραφα. ἂν ταῦτ', ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πορίσητε, τὰ χρήματα πρῶτον, ἃ λέγω, εἶτα καὶ τἄλλα παρασκευάσαντες, τοὺς στρατιώτας, τὰς τριήρεις, τοὺς ἵππεας, ἐντελῆ πᾶσαν τὴν δύναμιν νόμῳ κατακλείσητ' ἐπὶ τῇ πολέμῳ μένειν, τῶν μὲν χρημάτων αὐτοὶ ταμίαι καὶ πορισταὶ γιγνόμενοι, τῶν δὲ πράξεων παρὰ τοῦ στρατηγοῦ τὸν λόγον ζητοῦντες, παύσεσθ' αἰεὶ περὶ τῶν αὐτῶν βουλευόμενοι καὶ πλέον οὐδὲν ποιῶντες.

Καὶ ἔτι πρὸς τούτῳ πρῶτον μὲν, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὸν 34
 μέγιστον τῶν ἐκείνου πόρων ἀφαιρήσεσθε. ἔστι δ' οὗτος τίς;
 ἀπὸ τῶν ὑμετέρων ὑμῖν πολεμει συμμαχῶν, ἄγων καὶ φέρων
 τοὺς πλείοντας τὴν θάλατταν. ἔπειτα τί πρὸς τούτῳ; τοῦ
 πάσχειν αὐτοὶ κακῶς ἔξω γενήσεσθε, οὐχ ὡσπερ τὸν παρελ-
 θόντα χρόνον εἰς Λῆμνον καὶ Ἰμβρον ἐμβαλῶν αἰχμαλώτους
 πολίτας ὑμετέρους ᾤχετ' ἔχων, πρὸς τῇ Γεραισιτῷ τὰ πλοῖα
 συλλαβῶν ἀμύθητα χρήματ' ἐξέλεξεν, τὰ τελευταῖα εἰς Μαρα-
 θῶν ἀπέβη καὶ τὴν ἱερὰν ἀπὸ τῆς χώρας ᾤχετ' ἔχων τριήρη,
 ὑμεῖς δ' οὔτε ταῦτα δύνασθε κωλύειν οὔτ' εἰς τοὺς χρόνους,
 οὓς ἂν προθῆσθε, βοηθεῖν.

• Καίτοι τί δῆπου, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, νομίζετε τὴν μὲν 35
 τῶν Παναθηναίων ἑορτὴν καὶ τὴν τῶν Διονυσίων αἰὲ τοῦ
 καθήκοντος χρόνου γίνεσθαι, ἂν τε δεῖνοι λάχωσιν ἂν τ' ἰδιῶ-
 ται οἱ τούτων ἑκατέρων ἐπιμελούμενοι, εἰς ἃ τοσαῦτ' ἀναλί-
 σκεται χρήματα, ὅσ' οὐδ' εἰς ἓνα τῶν ἀποστόλων, καὶ τοσοῦ-
 τον ὄχλον καὶ παρασκευὴν, ὅσην οὐκ οἶδ', εἴ τι τῶν ἀπάντων
 ἔχει, τοὺς δ' ἀποστόλους πάντας ὑμῖν ὑστερίζειν τῶν καιρῶν,
 τὸν εἰς Μεθώνην, τὸν εἰς Παγασάς, τὸν εἰς Ποτειδαίαν; ὅτι 36
 ἐκεῖνα μὲν ἅπαντα νόμῳ τέτακται, καὶ πρόειδεν ἕκαστος
 ὑμῶν ἐκ πολλοῦ, τίς χορηγὸς ἢ γυμνασιάρχος τῆς φυλῆς,
 πότε καὶ παρὰ τοῦ καὶ τίνα λαβόντα τί δεῖ ποιεῖν, οὐδὲν ἀν-
 εξέταστον οὐδ' ἀόριστον ἐν τούτοις ἡμέλγεται, ἐν δὲ τοῖς περὶ
 τοῦ πολέμου καὶ τῇ τούτου παρασκευῇ ἄτακτα, ἀδιόρθωτα,
 ἀόριστα ἅπαντα.

Τοιγαροῦν ἅμ' ἀκηκόαμέν τι καὶ τριηράρχους καθίσταμεν 37
 καὶ τούτοις ἀντιδόσεις ποιούμεθα καὶ περὶ χρημάτων πόρου
 σκοποῦμεν, καὶ μετὰ ταῦτ' ἐμβαίνειν τοὺς μετοίκους ἔδοξε
 καὶ τοὺς χωρὶς οἰκούντας, εἴτ' αὐτοὺς πάλιν, εἴτ' ἀντεμβιβά-
 ζειν, εἴτ' ἐν ὅσῳ ταῦτα μέλλεται, προαπόλωλε τὸ ἐφ' ὃ ἂν
 ἐκπλέωμεν· τὸν γὰρ τοῦ πράττειν χρόνον εἰς τὸ παρασκευά-

ζεσθαι ἀναλίσκομεν, οἱ δὲ τῶν πραγμάτων οὐ μένουσι καιροὶ τὴν ἡμετέραν βραδυτῆτα καὶ εἰρωνείαν. ἄς δὲ τὸν μεταξὺ χρόνον δυνάμεις οἰόμεθ' ἡμῖν ὑπάρχειν, οὐδὲν οἶαί τ' οὔσαι ποιεῖν ἐπ' αὐτῶν τῶν καιρῶν ἐξελέγχονται. ὁ δ' εἰς τοῦθ' ὕβρεως ἐλήλυθεν, ὥστ' ἐπιστέλλειν Εὐβοεῦσιν ἤδη τοιαύτας ἐπιστολάς.

ΕΠΙΣΤΟΛΗΣ ΑΝΑΓΝΩΣΙΣ.

- 38 Τούτων, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῶν ἀνεγνωσμένων ἀληθῆ μὲν ἐστὶ τὰ πολλά, ὡς οὐκ ἔδει, οὐ μὴν ἀλλ' ἴσως οὐχ ἡδέ' ἀκούειν. ἀλλ' εἰ μὲν, ὅσ' ἂν τις ὑπερβῆ τῆ λόγῳ, ἵνα μὴ λυπήσῃ, καὶ τὰ πράγμαθ' ὑπερβῆσεται, δεῖ πρὸς ἡδονὴν δημηγορεῖν· εἰ δ' ἢ τῶν λόγων χάρις, ἂν ἢ μὴ προσήκουσα, ἔργῳ ζημία γίνεταί, αἰσχρὸν ἐστὶ φενακίζειν ἑαυτοῦς, καὶ ἅπαντ' ἀναβαλλομένους, ἂν ἢ δυσχερῆ, πάντων ὑστερεῖν τῶν
- 39 ἔργων, καὶ μηδὲ τοῦτο δύνασθαι μαθεῖν, ὅτι δεῖ τοὺς ὀρθῶς πολέμῳ χρωμένους οὐκ ἀκολουθεῖν τοῖς πράγμασιν, ἀλλ' αὐτοὺς ἐμπροσθεν εἶναι τῶν πραγμάτων, καὶ τὸν αὐτὸν τρόπον, ὥσπερ τῶν στρατευμάτων ἀξιῶσεῖ τις ἂν τὸν στρατηγὸν ἡγεῖσθαι, οὕτω καὶ τῶν πραγμάτων τοὺς βουλευομένους, ἴν', ἂν ἐκείνοις δοκῆ, ταῦτα πράττηται καὶ μὴ τὰ συμβάντ' ἀναγκάζωνται διώκειν.
- 40 Ὑμεῖς δ', ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πλείστην δύναμιν ἅπαντων ἔχοντες, τριήρεις, ὀπλίτας, ἵππείας, χρημάτων πρόσσοδον, τούτων μὲν μέχρι τῆς τήμερον ἡμέρας οὐδενὶ πώποτ' εἰς δέον τι κέχρησθε, οὐδὲν δ' ἀπολείπετε, ὥσπερ οἱ βάρβαροι πυκτεύουσιν, οὕτω πολεμεῖν Φιλίππῳ. καὶ γὰρ ἐκείνων ὁ πληγεὶς ἀεὶ τῆς πληγῆς ἔχεται, κἂν ἐτέρωσε πατάξῃς, ἐκεῖσ' εἰσὶν αἱ χεῖρες· προβάλλεσθαι δ' ἢ βλέπειν ἐναντίον οὗτ' οἶδεν
- 41 οὗτ' ἐθέλει. καὶ ὑμεῖς, ἂν ἐν Χερρονήσῳ πύθησθε Φίλιππον, ἐκεῖσε βοηθεῖν ψηφίζεσθε, ἂν ἐν Πύλαις, ἐκεῖσε, ἂν ἄλλοθι που, συμπαραθεῖτ' ἄνω κάτω, καὶ στρατηγεῖσθ' ὑπ' ἐκείνου,

βεβούλευσθε δ' οὐδὲν αὐτοὶ συμφέρον περὶ τοῦ πολέμου, οὐδὲ πρὸ τῶν πραγμάτων προορᾶτ' οὐδέν, πρὶν ἂν ἢ γεγενημένον ἢ γιγνόμενον τι πύθησθε. ταῦτα δ' ἴσως πρότερον μὲν ἐντὴν νῦν δ' ἐπ' αὐτὴν ἤκει τὴν ἀκμήν, ὥστ' οὐκέτ' ἐγχωρεῖ.

✕ Δοκεῖ δέ μοι θεῶν τις, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῖς γιγνομέ- 42
νοῖς ὑπὲρ τῆς πόλεως αἰσχυρόμενος τὴν φιλοπραγμοσύνην ταύτην ἐμβαλεῖν Φιλίππῳ. εἰ γὰρ ἔχων, ἃ κατέστραπται καὶ προεἰληφεν, ἡσυχίαν ἔχειν ἤθελε καὶ μηδὲν ἔπραττεν ἔτι, ἀποχρῆν ἐνίοις ὑμῶν ἂν μοι δοκεῖ, ἐξ ὧν αἰσχύνῃ καὶ ἀνανδρῆσαν καὶ πάντα τὰ αἰσχιστ' ὠφληκότες ἂν ἦμεν δημοσίᾳ· νῦν δ' ἐπιχειρῶν ἀεί τινι καὶ τοῦ πλείονος ὀρεγόμενος ἴσως ἂν ἐκκαλέσαιθ' ὑμᾶς, εἴπερ μὴ παντάπασι ἀπεγνώκατε.

✕ Θαυμάζω δ' ἐγώ γε, εἰ μηδεὶς ὑμῶν μήτ' ἐνθυμεῖται μήτ' 43
ὀργίζεται, ὄρων, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὴν μὲν ἀρχὴν τοῦ πολέμου γεγενημένην ὑπὲρ τοῦ τιμωρήσασθαι Φιλίππον, τὴν δὲ τελευταίην οὖσαν ἤδη περὶ τοῦ μὴ παθεῖν κακῶς ὑπὸ Φιλίππου. ἀλλὰ μὴν ὅτι γ' οὐ στήσεται, δῆλον, εἰ μὴ τις κωλύσει. εἶτα τοῦτ' ἀναμενοῦμεν, καὶ τριήρεις κενὰς καὶ τὰς παρὰ τοῦ δεινός ἐλπίδας ἂν ἀποστείλητε, πάντ' ἔχειν οἴεσθε; οὐκ ἐμβησόμεθα; οὐκ ἔξιμεν αὐτοὶ μέρος γέ τινι στρατιωτῶν οἰ- 44
κείων νῦν, εἰ καὶ μὴ πρότερον; οὐκ ἐπὶ τὴν ἐκείνου πλευσό-
μεθα; «ποι οὖν προσορμιούμεθα;» ἤρετό τις. εὐρήσει τὰ σαθρά, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῶν ἐκείνου πραγμάτων αὐτὸς δὲ πόλεμος, ἂν ἐπιχειρῶμεν ἂν μέντοι καθώμεθ' οἴκοι λοιδορουμένων ἀκούοντες καὶ αἰτιωμένων ἀλλήλους τῶν λεγόντων, οὐδέ ποτ' οὐδὲν ἡμῖν μὴ γένηται τῶν δεόντων. ✕

— Ὅποι μὲν γὰρ ἂν, οἶμαι, μέρος τι τῆς πόλεως συναπο- 45
σταλῆ, κἂν μὴ πᾶσα, καὶ τὸ τῶν θεῶν εὐμενὲς καὶ τὸ τῆς τύχης συναγωνίζεται· ὅποι δ' ἂν στρατηγὸν καὶ ψήφισμα κενὸν καὶ τὰς ἀπὸ τοῦ βήματος ἐλπίδας ἐκπέμψητε, οὐδὲν ὑμῖν τῶν δεόντων γίγνεται, ἀλλ' οἱ μὲν ἐχθροὶ καταγελωσιν,

- οὐ δὲ σύμμαχοι τεθναῖσι τῇ δέει τοὺς τοιούτους ἀποστόλους.
- 46 οὐ γὰρ ἔστιν, οὐκ ἔστιν ἓν ἄνδρα δυνηθῆναι ποτε ταῦθ' ὑμῖν
 πράξαι πάνθ', ὅσα βούλεσθε ὑποσχέσθαι μέντοι καὶ φῆσαι
 καὶ τὸν δεῖν αἰτιάσασθαι καὶ τὸν δεῖν ἔστιν, τὰ δὲ πράγματ'
 ἐκ τούτων ἀπόλωλεν. ὅταν γὰρ ἡγῆται μὲν ὁ στρατηγὸς
 ἀθλίων ἀπομίσθων ξένων, οἱ δ' ὑπὲρ ὧν ἂν ἐκεῖνος πράξῃ
 πρὸς ὑμᾶς ψευδόμενοι βραδίως ἐνθάδ' ὧσιν, ὑμεῖς δ', ἐξ ὧν ἂν
 ἀκούσῃθ', ὅτι ἂν τύχητε, ψηφίζησθε, τί καὶ χρὴ προσδοκᾶν;
- 47 Πῶς οὖν ταῦτα παύσεται; ὅταν ὑμεῖς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι,
 τοὺς αὐτοὺς ἀποδείξητε στρατιώτας καὶ μάρτυρας τῶν στρα-
 τηγουμένων καὶ δικαστὰς οἰκαδ' ἐλθόντας τῶν εὐθυνῶν, ὥστε
 μὴ ἀκούειν μόνον ὑμᾶς τὰ ὑμέτερ' αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ παρόν-
 τας ὄραν. νῦν δ' εἰς τοῦθ' ἦκει τὰ πράγματ' αἰσχύνης, ὥστε
 τῶν στρατηγῶν ἕκαστος δις καὶ τρίς κρίνεται παρ' ὑμῖν περὶ
 θανάτου, πρὸς δὲ τοὺς ἐχθροὺς οὐδεὶς οὐδ' ἅπαξ αὐτῶν ἀγω-
 νίσασθαι περὶ θανάτου τολμᾷ, ἀλλὰ τὸν τῶν ἀνδραποδιστῶν
 καὶ λωποδυτῶν θάνατον μᾶλλον αἰροῦνται τοῦ προσήκοντος·
 κακούργου μὲν γὰρ ἔστι κριθέντ' ἀποθανεῖν, στρατηγοῦ δὲ
 μαχόμενον τοῖς πολεμίοις.
- 48 Ἡμῶν δ' οἱ μὲν περιμόντες μετὰ Λακεδαιμονίων φασὶ
 Φίλιππον πράττειν τὴν Θηβαίων κατάλυσιν καὶ τὰς πολι-
 τείας διασπᾶν, οἱ δ' ὡς πρέσβεις πέπομφεν ὡς βασιλέα, οἱ
 δ' ἐν Ἰλλυριοῖς πόλεις τειχίζουσιν, οἱ δὲ — λόγους πλάττοντες
- 49 ἕκαστος περιερχόμεθα. ἐγὼ δ' οἴμαι μὲν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι,
 νῆ τοὺς θεοὺς ἐκεῖνον μεθύειν τῇ μεγέθει τῶν πεπραγμένων
 καὶ πολλὰ τοιαῦτ' ὄνειροπολεῖν ἐν τῇ γνώμῃ, τὴν τ' ἐρημίαν
 τῶν κωλυόντων ὄρωντα καὶ τοῖς πεπραγμένοις ἐπήρημένον,
 οὐ μέντοι γε μὰ Δί' οὕτω προαιρεῖσθαι πράττειν, ὥστε τοὺς
 ἀνοητοτάτους τῶν παρ' ἡμῖν εἰδέναί, τί μέλλει ποιεῖν ἐκεῖνος·
 ἀνοητότατοι γὰρ εἰσιν οἱ λογοποιοῦντες.
- 50 Ἄλλ' ἂν ἀφέντες ταῦτ' ἐκεῖν' εἰδῶμεν, ὅτι ἐχθρὸς ἄνθρω-

1 4 3 2 5 7 8 6
 προς καὶ τὰ ἡμέτερ' ἡμᾶς ἀποστερεῖ καὶ χρόνον πολλὸν ὕβρισε
 καὶ ἄπανθ', ὅσα πώποτ' ἠλπίσασμέν τινα πράξειν ὑπὲρ ἡμῶν,
 καθ' ἡμῶν εὐρήται, καὶ τὰ λοιπὰ ἐν αὐτοῖς ἡμῖν ἔστι, καὶ
 μὴ νῦν ἐθέλωμεν ἐκεῖ πολεμεῖν αὐτῷ, ἐνθάδ' ἴσως αναγκασθησόμεθα
 τοῦτο ποιεῖν, ἂν ταῦτ' εἰδῶμεν, καὶ τὰ δεόντ' ἐσόμεθ' ἐγνωκότες
 καὶ λόγων ματαίων ἀπηλλαγμένοι· οὐ γάρ, ἅττα ποτ' ἔσται, δεῖ σκοπεῖν,
 ἀλλ' ὅτι φαῦλα, ἂν μὴ προσέχητε τὸν νοῦν καὶ τὰ προσήκοντα ποιεῖν ἐθέλητε, εὐ εἰδέναι.

51
 Ἐγὼ μὲν οὖν οὐτ' ἄλλοτε πώποτε πρὸς χάριν εἰλόμην λέγειν, ὅτι ἂν μὴ
 καὶ συνοίσειν πεπεισμένος ὦ, νῦν θ', ἂν γινώσκω, πάνθ' ἀπλῶς οὐδὲν ὑποστειλάμενος πεπαρρησία-
 σμαι. ἐβουλόμην δ' ἂν, ὡς περ ὑμῖν συμφέρον τὰ βέλτιστ' ἀκούειν οἶδα,
 οὕτως εἰδέναι συνοίσειν καὶ τῷ τὰ βέλτιστ' εἰπόντι· πολλῶν γὰρ ἂν ἴδιον εἶχον. νῦν δ' ἐπ' ἀδήλοισι οὔσι
 τοῖς ἀπὸ τούτων ἐμαυτῷ γενησομένοις, ὅμως ἐπὶ τῷ συνοίσειν ὑμῖν,
 ἂν πράξητε, ταῦτα πεπεισθαι λέγειν αἰροῦμαι. νικήγη δέ, ὅτι πᾶσιν ἡμῖν μέλλει συνοίσειν.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

I. Πολιτική κατάσταση τῶν Ἀθηναίων μέχρι τῆς ἐμφανίσεως τοῦ Δημοσθένους.

Ἡ ἡγεμονία τῶν Ἀθηναίων καταλυθεῖσα διὰ τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου ἤρξατο ἀναδημιουργομένη κατὰ τὸν μετὰ τοῦτον ἐκτραγένη πόλεμον μεταξὺ Θηβῶν καὶ Σπάρτης. Τὰ κατὰ θάλασσαν περιφανῆ κατορθώματα τῶν Ἀθηναίων στρατηγῶν Χαβρίου καὶ Τιμοθέου, αἱ στρατιωτικαὶ μεταρρυθμίσεις τοῦ Ἰφικράτους καὶ ἡ σώφρων πολιτικὴ τοῦ Καλλιστράτου συνετέλεσαν ὥστε νὰ δημιουργηθῇ (ἐν ἔτει 377) ἀθηναϊκὴ συμμαχία ἢ ὁμοσπονδία περιλαβοῦσα περὶ τὰς 70 πόλεις, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἦτο ἡ Χίος, ἡ Τένεδος, ἡ Μυτιλήνη, τὸ Βυζάντιον, ἡ Χαλκίς καὶ ἄλλαι. Οὕτως ἡ ἡγεμονία περιῆλθε καὶ πάλιν εἰς τοὺς Ἀθηναίους.

Ἄλλ' ἡ ἡγεμονία αὕτη δὲν διετηρήθη ἐπὶ μακρόν· οἱ Ἀθηναῖοι μὴ τηρήσαντες τὰς πρὸς τοὺς συμμάχους τοὺς ταχθέντας ὑπὸ τὴν ἡγεμονίαν τῶν ἀναληφθείσας ὑποχρεώσεις, ἀλλ' ἐπιδοθέντες εἰς πιέσεις καὶ ἀργυρολογίαν αὐτῶν προεκάλεσαν τὸν λεγόμενον συμμαχικὸν πόλεμον, καθ' ὃν αἱ Ἀθηναῖαι ἐπὶ τριετίαν ὄλην (358-355) ἠναγκάσθησαν νὰ πολεμήσωσι κατὰ τῶν ἀποστασῶν ἰσχυροτάτων συμμαχίδων, τῆς Χίου, Ῥόδου, Κῶ καὶ τοῦ Βυζαντίου, βοηθουμένων ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῆς ἐν Καρία Ἀλικαρνασσοῦ Μανσώλου. Κατὰ τὸν πόλεμον τοῦτον οἱ Ἀθηναῖοι μικρὰς ἐπιτυχίας ἔσχον· φοβηθέντες δὲ τέλος τὰς ἀπειλὰς τοῦ βασιλέως τῆς Περσίας Ἀρταξέρξου τοῦ Ὠχοῦ, οὗ θ' ἀποστείλῃ μέγαν στόλον πρὸς βοήθειαν τῶν συμμάχων, ἠναγκάσθησαν νὰ συνάψωσιν εἰρήνην (355) μετὰ τῶν ἀποστατῶν συμμάχων παρέχοντες εἰς αὐτοὺς πλήρη ἀνεξαρτησίαν καὶ ἀνεχόμενοι τὴν πλήρη σχεδὸν διάλυσιν τῆς ἀθηναϊκῆς ἡγεμονίας.

Ἡ διάλυσις αὕτη τῆς ἡγεμονίας συνεπέφερε τὴν ἔκπτωσιν πάσης ἐν γένει δυνάμεως τῶν Ἀθηναίων, οἰκονομικῆς τε καὶ ἠθικῆς. Ἐν αὐταῖς ταῖς Ἀθήναις κατέπεσε τὸ γενναῖον φρόνημα

καὶ ἐξέλιπε πᾶσα πολιτικὴ ἐνέργεια τείνουσα εἰς τὴν ἀνάκτησιν τῆς παλαιᾶς ἰσχύος. Ὁ δῆμος ἀπὸ τῆς μετὰ τῶν συμμάχων συναφθείσης εἰρήνης ἠκολούθει τὰς πολιτικὰς ἀρχὰς τοῦ δημαγωγοῦ Εὐβούλου, ὅστις πρόγραμμα εἶχε τὴν ἐγκατάλειψιν τῆς ἀρχαίας φιλοδοξίας καὶ τὴν ἐκ παντὸς τρόπον ἐπιδίωξιν τῆς εἰρήνης καὶ τῆς εὐζωΐας τοῦ ἰδιώτου. Οἱ πολῖται ἀπληροῦντο ἤδη νὰ στρατεύωσιν οἱ ἴδιοι μεταχειριζόμενοι τὰ ξενικὰ στρατεύματα, ἐν δὲ τῇ ἐκκλησίᾳ ἐψήφισον μὲν πολλὰ, εἶτα δ' ὅμως ὀλίγα ἢ οὐδὲν ἐξετέλουν τὸ σύστημα τῶν **λειτουργιῶν** κατ' ὄνομα μόνον διετεθεῖτο, ἀφ' οὗ οἱ πλουσιώτατοι κατώρθωνον ἢ ἀποφεύγων αὐτὰς, ἐπιβαρυνόμενων δυσαναλόγως τῶν ὀλιγώτερον πλουσίων. Ἐν ᾧ δὲ ἡ πολιτεία ἔφθινεν, ἠϋξάνον αἱ τρυφαὶ καὶ αἱ ἀναπαύσεις τοῦ ἰδιωτικοῦ βίου. Οἱ ἰδιωτικοὶ οἴκοι ἀνηγείροντο μεγαλοπρεπεῖς, αἱ ἐορταὶ καὶ πανηγύρεις κατ' οὐδὲν ἠλατιοῦντο τῆς παλαιᾶς μεγαλοπρεπειᾶς. Χορῆμα ἄφθονον κατεσπαταλοῦτο διὰ τὴν ὡς οἶόν τε μεγαλοπρεπεστέραν διεξαγωγὴν τῶν θεατρικῶν παραστάσεων· τέλος δὲ οὐδέποτε κατεβάλλετο μεγαλυτέρα φροντίς περὶ τὴν εἰς τοὺς πολλοὺς τακτικὴν διανομὴν τῶν **θεωρικῶν** χρημάτων¹.

Οὕτως εἶχον τὰ τῆς πολιτείας τῶν Ἀθηνῶν κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους· ἐν μέσῳ δὲ τῆς τοιαύτης καταστάσεως τῆς πολιτείας ἐμφανίζεται ὁ Δημοσθένης.

II. Δημοσθένης.

α) Βίος Δημοσθένους.

Ὁ Δημοσθένης, υἱὸς Δημοσθένους, ἐκ τοῦ ἐν Ἀττικῇ δήμου Παιανίας, κειμένου κατὰ τοὺς ἀνατολικοὺς πρόποδας τοῦ Ὑμητοῦ, ἐγεννήθη τῷ 383 π. Χ. Καὶ ὁ μὲν πατὴρ του εἵπορος ὦν

¹ Θεωρικὰ ἐκαλοῦντο τὰ χρήματα, τὰ ὁποῖα τῇ προτάσει τοῦ Κλεοφῶντος — οὐχὶ τοῦ Περικλέους — ἀπεφασίσθη νὰ δίδωνται εἰς ἀπόρους Ἀθηναίους πολίτας, ἵνα πληρώσωσι τὰς θέσεις αὐτῶν ἐν τῷ θεάτρῳ (πρὸς δύο ὀβολοὺς ἐκάστην θέσιν). Τὰ χρήματα ταῦτα ἐπληρώοντο ἐκ τῶν περισευμάτων τῶν δημοσίων εἰσπράξεων ἐν καιρῷ δ' ὅμως πολέμου ὠρίζετο διὰ νόμον νὰ δαπανῶνται ταῦτα εἰς τὰς στρατιωτικὰς χρεῖας. Ἀλλ' ὅτε προστάτης τοῦ δήμου ἦτο ὁ Εὐβούλος, ἠκρωθῆ ὁ νόμος οὗτος καὶ ἔκτοτε κατ' ἔτος, ὅποσδήποτε ἐχόντων τῶν πραγμάτων, διενέμοντο τὰ περισεύματα εἰς τὸν δῆμον ὡς **θεωρικά**.

ἐκέκμητο ἐν Ἀθήναις δύο ἐργαστήρια, μαχαιροποιεῖον καὶ θρονοποιεῖον, ἡ δὲ μήτηρ του — Κλεοβούλη ὀνομαζομένη — κατήγετο ἐκ Σκυθίας.

Ἐπταετῆς μόλις γενόμενος ὁ Δημοσθένης ἀπώλεσε τὸν πατέρα του, ὅστις ἀποθνήσκων κατέλιπε τρεῖς ἐπιτρόπους τῶν ἀηλίκων τέκνων, τοῦ υἱοῦ καὶ τῆς θυγατρὸς. Ἄλλ' οἱ ἐπίτροποι δὲν ἐφάνησαν ἀξιόπιστοι, διότι τὴν καταλειφθεῖσαν περιουσίαν, ἀνεροχομένην εἰς δέκα πέντε τάλαντα, δηλ. περίπου εἰς ἑπτακοσίας εἴκοσι χιλιάδας σημερινῶν δραχμῶν, διεσπάθησαν σχεδὸν τελείως, ἐν ᾧ ἡδύνατο νὰ διπλασιάσωσιν αὐτὴν εὐσυνειδήτως διαχειριζόμενοι. Ὁσαύτως οὗτοι καὶ τῆς παιδείσεως τοῦ Δημοσθένους ἡμέλησαν ἀλλ' οὗτος φιλομαθῆς ὢν καὶ ἐπιμελῆς ἐμόρφωσεν ἐναντὶν μαθητεύσας παρὰ τῷ ῥήτορι Ἰσαίῳ, τῷ Χαλκιδεῖ, καὶ μελετήσας τοὺς λόγους τοῦ Ἰσοκράτους, τὰ συγγράμματα τοῦ Πλάτωνος καὶ τὴν ἱστορίαν τοῦ Θουκυδίδου, ἣν, ὡς λέγεται, ὀκτάκις ἀνέγγραψε καὶ μέγα μέρος αὐτῆς ἀπεμνημόνευσεν. Διαφόρους δ' ἐλλείψεις αὐτοῦ σημαντικὰς διὰ τὸ ἔργον τοῦ ῥήτορος, ὡς τὴν ἀσάφειαν καὶ τρανλότητα τῆς γλώσσης, τὸ ἀσθενὲς καὶ φαῦλον τῆς φωνῆς καὶ τὴν ἀπρηπῆ ἀνακίνησιν τοῦ ὄμου, ὑπερενίκησε δι' ἐπιμόνου ἀσκήσεως καὶ φιλοπονίας.

Ἐνῆλιξ γενόμενος κατεδίωξε δικαστικῶς τοὺς ἐπιτρόπους ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τοῦ διδασκάλου του Ἰσαίου καὶ κατώρθωσε μικρὸν μόνον μέρος τῆς πατρικῆς περιουσίας ν' ἀναλάβῃ. Διὰ τοῦτο ἀναγκασθεὶς νὰ φροντίσῃ περὶ τῆς ἀναπληρώσεως τῆς ἀπολεσθείσης περιουσίας ἐγένετο **λογογράφος** ὡς τοιοῦτος συνέταττε λόγους δικανικοὺς ὑπὲρ ἄλλων καὶ μεγάλως ἐξετιμᾶτο. Ἀλλὰ τὴν δόξαν αὐτοῦ ἐκτίησάν ἐκ τῶν πολιτικῶν λόγων καὶ τῆς πολιτικῆς ἐνεργείας κατὰ Φιλίππου, τοῦ βασιλέως τῆς Μακεδονίας, ὅστις ὀσημέραι ἀξενόμενος διενοεῖτο ν' ἄρξῃ ὅλης τῆς Ἑλλάδος· τοῦτο καθορῶν ὁ Δημοσθένης εἰργάζετο ἐκ παντὸς τρόπου ν' ἀνυψώσῃ τὸ φρόνημα τῶν συμπολιτῶν ἀγαμνησκόων αὐτοὺς τὰ ἐν Μαραθῶνι, ἐν Σαλαμῖνι καὶ ἐν Πλαταιαῖς τρόπαια τῶν προγόνων. Καὶ ἔνθεν μὲν ἐπολέμει κατὰ τῶν Φιλιππιζόντων, ἔνθεν δ' ἐφρόντιζε ν' ἀνεύρῃ συμμάχους τῶν Ἀθηναίων ὅτε δ' ἐπρέσβευσεν εἰς Θήβας, κατώρθωσε νὰ διαλλάξῃ τὰς τέως ἀσπόνδους πόλεις, Ἀθήνας καὶ Θήβας, καὶ νὰ καταστήσῃ αὐτὰς συμμάχους· ἀλλ' ἡ συμμαχία αὕτη κατεστράφη διὰ τῆς ἐν Χαιρωνείᾳ ἡττης (338).

Καὶ μετὰ τὴν ἐν Χαιρωνείᾳ ἦταν ὁ Δημοσθένης οὔτε τὸ θάρος ἀπέβαλεν οὔτε ἔπαισε μισῶν τοὺς Μακεδόνας· ἐν ἀρχῇ μάλιστα τῆς βασιλείας τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου (336) ἐπέτυχεν, ἵνα οἱ Ἀθηναῖοι καὶ οἱ Θηβαῖοι ἀποσιῶσι τῆς μακεδονικῆς κυριαρχίας· ἀλλ' ὁ Ἀλέξανδρος ἐπελθὼν κατὰ τῶν Θηβῶν καὶ καταστρέψας αὐτὰς ἐζήτησεν εἶτα παρὰ τῶν Ἀθηναίων τὴν παράδοσιν τοῦ Δημοσθένους καὶ ἄλλων τινῶν στρατηγῶν καὶ πολιτικῶν ἐκ τῶν ἰδίως ὑποκινησάντων καὶ ὑποστηριξάντων τὴν ἀποστασίαν τῶν Θηβαίων· τῇ παρεμβάσει δ' ὅμως τοῦ μακεδονίζοντος ῥήτορος Δημάδου ἡ παράδοσις αὕτη ἀπεσοβήθη.

Τῷ 324 κατηγορηθεὶς ὁ Δημοσθένης ὡς δωροδοκῆσας ἐν τῇ δίκῃ τοῦ Ἀρπάλου, ταμίου τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου, φυγόντος μετὰ πολλῶν χρημάτων ἐξ Ἀσίας εἰς Ἀθήνας, κατεδικάσθη εἰς πρόστιμον πενήκοντα ταλάντων, μὴ δυνάμενος δὲ ν' ἀποτίσῃ τὸ ποσὸν αὐτὸ ἔφυγεν εἰς Αἴγιναν καὶ ἐκεῖθεν εἰς Τροιζῆνα. Καὶ ἔγραφε μὲν καὶ πρὸς τὴν βουλὴν καὶ πρὸς τὸν δῆμον τῶν Ἀθηναίων δικαιολογούμενος καὶ παρακαλῶν ν' ἀνακληθῆ, ἀλλ' αἱ παρακλήσεις αὐταὶ εἰς οὐδὲν ἀφέλουν καὶ μόνον μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἀλεξάνδρου (323), ὅτε αἱ Ἀθηναῖαι, τὸ Ἄργος καὶ ἡ Κόρινθος ἐπανεσησαν κατὰ τῆς μακεδονικῆς ἀρχῆς, ἐπῆλθε μεταβολὴ τις τῶν διαθέσεων τοῦ δήμου· διότι οὗτος μαθὼν ὅτι ὁ Δημοσθένης, καίπερ φηγάς, συνώδενσε τοὺς Ἀθηναίους πρόεσβεις, τοὺς κηρύσσοντας τὸν κατὰ τῶν Μακεδόνων πόλεμον, ἀνεκάλεσεν αὐτὸν πανηγυρικῶς.

Μετὰ τὴν ἀνάκλησίν του ὁ Δημοσθένης ἐξηκολούθει τὸν κατὰ τῶν Μακεδόνων ἀγῶνα· ἀλλ' ὅτε τῷ 322 αἱ Ἀθηναῖαι ἐνδριεύθησαν καὶ φρουρὰ μακεδονικὴ ἐγκαθιδρύθη ἐν αὐταῖς, κατεδιώχθη ὑπὸ τοῦ διοικητοῦ τῆς Μακεδονίας Ἀντιπάτρου. Καὶ κατώρθωσε μὲν γὰρ καταφύγη εἰς τὸν ἐν Καλαυρίᾳ (νῦν Πόρω) ναὸν τοῦ Ποσειδῶνος, ἀλλ' οἱ στρατιῶται τοῦ Ἀντιπάρχου ἀπέσπασαν αὐτὸν ἀπὸ τοῦ βωμοῦ. Εὖτυχῶς ὅμως ὁ ῥήτωρ ἔφερε μεθ' ἑαυτοῦ δηλητήριον ἐντὸς δακτυλίου ἢ γραφικοῦ καλάμου καὶ πῶν αὐτὸ ἀπέφυγε τὰς ὕβρεις τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ δι' ἐκουσίου θανάτου (κατὰ τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 322).

Οἱ οἰκήτορες τῆς Καλαυρίας ἤγειραν ἐντὸς τοῦ περιβόλου τοῦ ναοῦ τοῦ Ποσειδῶνος μνημεῖον τοῦ ῥήτορος καὶ ἐπὶ αἰῶνας πολλοὺς

ἐξηκολούθουν τιμῶντες τὴν μνήμην αὐτοῦ. Ἄλλὰ καὶ οἱ συμπολι-
ται τοῦ δῆτορος τεσσαράκοντα καὶ δύο ἔτη μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ
ἐπήφισαν, ἵνα ὁ προσβύτατος τῶν ἀπὸ τοῦ γένους αὐτοῦ ἔχη
σίτησιν ἐν τῷ Πρυτανείῳ, καὶ ἀνήγειραν ἐν τῇ ἀγορᾷ χαλκοῦν τοῦ
δῆτορος ἀνδριάντα, ἐφ' οὗ ἔχαράχθη τὸ πολυθρόλυτον ἐπίγραμμα :

Ἐπερ ἴσην δόμην γνώμη, Δημόσθενες, εἶχες,
οὔ ποτ' ἂν Ἐλλήνων ἤρξεν Ἄρης Μακεδῶν.

β') Λόγοι Δημοσθένους.

ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦ Δημοσθένους περιῆλθον εἰς ἡμᾶς 61 λόγοι
τούτων οἱ μὲν 15 εἶναι **συμβουλευτικοὶ** ἢ **δημηγοραῖοι**, οἱ δὲ λοιποὶ
δικανικοὶ. Τῶν συμβουλευτικῶν, δηλ. τῶν λόγων τῶν ἀπαγγελθέν-
των ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ δήμου, σπουδαιότατοι εἶναι οἱ **Φιλιππι-
κοί**, οἱ Ὀλυνθιακοὶ καὶ ὁ **περὶ τῆς εἰρήνης**· τῶν δὲ δικανικῶν
ἔχομεν δύο εἶδη: 1) λόγους δικανικοὺς **δημοσίους**, ἀπαγγελθέν-
τας δηλ. ἐν δημοσίαις δίκαις, ὧν σπουδαιότατος εἶναι ὁ **περὶ τοῦ
στεφάνου**, καὶ 2) λόγους δικανικοὺς **ιδιωτικούς**, ἀπαγγελθέντας
δηλ. ἐν ιδιωτικαῖς δίκαις.

Ἐν πᾶσι τοῖς λόγοις τοῦ Δημοσθένους καταφαίνεται μεγαλεῖον
ψυχῆς, σαφήνεια, γοργότης καὶ σφοδρότης τῆς ἐκφράσεως, σαρκασ-
μοὶ πικροί, ποικιλία ἡτορικῶν σχημάτων καὶ τρόπων λεκτικῶν
καὶ ἐν γένει πάντα, ὅσα προσδίδουσιν εἰς αὐτοὺς **δεινότητα** καὶ **ὑψος**.

Ἐκαστος τῶν λόγων συνίσταται ἐκ πέντε μερῶν, τοῦ **προοι-
μίου**, τῆς **διηγήσεως**, τῆς **προθέσεως**, τῆς **πίστεως** καὶ τοῦ **ἐπι-
λόγου**. Τούτων τὸ κυριώτερον μέρος εἶναι τὸ τρίτον—ἢ **πρόθεσις**·
—, ἐν ᾧ ἀναπτύσσεται ἡ πρότασις τοῦ δῆτορος· τὸ μέρος τοῦτο προ-
παρασκευάζει μὲν ἡ **διήγησις**, συμπληροῦ δὲ καὶ ἐξηγεῖ ἡ **πίστις**.

III. Περιληπτικὴ ἱστορία τοῦ Φιλίππου.

Ὁ Φίλιππος, υἱὸς τοῦ βασιλέως τῆς Μακεδονίας Ἀμύντου τοῦ
B', ἐγεννήθη τῷ 382 π. X. Δεκαπενταετῆς περίπου τὴν ἡλικίαν
ἤχθη ὡς ὄμηρος ὑπὸ τοῦ Πελοπίδου εἰς Θήβας, ἔνθα εὗρεν ἑλλη-
νικωτάτης μορφώσεως. Μετὰ τριετῆ δ' ἐν Θήβαις διαμονὴν ἐπ-
ανῆλθεν εἰς Μακεδονίαν καί, ὅτε ὁ ἀδελφός του Περδίκκας ἐφο-

νεύθη ἔν τινι πρὸς τοὺς Ἰλλυριοὺς μάχῃ, ἀνεκηρύχθη αὐτὸς βασιλεὺς τῆς Μακεδονίας (τῷ 359).

Ὁ Φίλιππος ἀναλαβὼν τὴν βασιλείαν ἔσωσε τὴν Μακεδονίαν ἀπὸ τοὺς εἰσβαλόντας εἰς αὐτὴν Ἰλλυριοὺς καὶ Παίονας, ἐστερέωσε τὸν θρόνον του κατὰ τῶν ἀνταπαιτητῶν αὐτοῦ καὶ ὠργάνωσε τὸν μακεδονικὸν στρατὸν κατὰ τὰς ἀπαιτήσεις τῆς νέας πολεμικῆς τέχνης. Ἀμέσως δὲ κατόπιον θέλων νὰ συνδέσῃ στενωτέρου τὴν Μα-



ΦΙΛΙΠΠΟΣ

κεδονίαν μετὰ τῆς θαλάσσης ἐστράφη πρὸς τὴν Χαλκιδικὴν χερσόνησον καὶ ἐκυρίευσε τὴν Ἀμφίπολιν (357), ἀξιολογωτάτην τῶν ἑλληνικῶν ἀποικιῶν εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Θράκης, καὶ τὰς ἐπὶ τοῦ Θερμαϊκοῦ κόλπου κτήσεις τῶν Ἀθηναίων Πύδναν (357) καὶ Ποτειδαίαν (356). Καὶ ταύτην μὲν ἔδωκεν εἰς τοὺς Ὀλυνθίους,

ἵνα προσοικειωθῇ αὐτούς, ἀλλὰ συγχρόνως προσκλήθεις ὑπὸ Θρακῶν εἰς βοήθειαν κατέλαβε τὰς πέραν τοῦ Στρυμόνος Κρητίδας, ἠΰξησεν αὐτὰς μετονομάσας Φιλίππους καὶ ἐγένετο κύριος τοῦ Παργαίου.

Μετὰ ταῦτα προσκλήθεις ὑπὸ τῶν ἐν Λαρίσῃ Ἀλεναδῶν κατὰ τοῦ τυράννου τῶν Φερῶν Λυκόφρονος ἔσπευσεν εἰς Θεσσαλίαν καὶ τὰς ἀπὸ τῆς καταπιεζομένης πόλεις ἐπροσιάτευσεν. Κατὰ τὰ πρῶτα δὲ ἤδη ἔτη τοῦ ἐν Ἑλλάδι ἐκτραγέτου Φωκικοῦ ἢ ἱεροῦ πολέμου (355-346), ὅτε οἱ Φωκεῖς ὑπὸ τὸν Ὀνόμαρχον εἶχον εἰσβάλει εἰς τὴν Θεσσαλίαν, ὁ Φίλιππος, ἀφ' οὗ ἐκυρίευσε τὴν Μεθώνην καὶ κατηδάρισεν αὐτὴν (353), ἐζήτησε νὰ λάβῃ μέρος ἐνεργὸν εἰς τὰς ἐσωτερικὰς διενέξεις τῆς Ἑλλάδος. Ἐπὶ τῇ προσκλήσει δὲ τῶν Θεσσαλῶν εἰσήλασε καὶ πάλιν εἰς τὴν Θεσσαλίαν, ἐξεδίωξε

Εἰσαγωγή

τοὺς Φωκεῖς, καθήρεσε τὴν ἐν Φεραῖς τυραννίδα, κατέλαβεν τὴν Παγασὰς καὶ τὴν Μαγνησίαν καὶ προεχώρησεν ἤδη μέχρι Θερμοπυλῶν· ἀλλ' εὐρὼν αὐτὰς προκατεिल्μημένας ὑπὸ ἀθηναϊκοῦ στρατοῦ τοῦ ἡρακλᾶσθη νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν Μακεδονίαν (352).

Μετὰ μικρὰν ἐν Μακεδονίᾳ ἀνάπανσιν ἐξεστράτευσεν καὶ πάλιν κατὰ τῶν ἐν Χαλκιδικῇ Χερσονήσῳ πόλεων καὶ πολλὰς ἐξ αὐτῶν ὑπέταξεν. Ἐν ἔτει δὲ 349 προσέβαλε τὴν μεγίστην τῶν ἐκεῖ πόλεων Ὀλύνθον καὶ κυριεύσας αὐτὴν διὰ προδοσίας κατέστρεψε (348). Μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Ὀλύνθου κατώρθωσε νὰ ὑποτάξῃ τὴν Φωκίδα καὶ νὰ εἰσέλθῃ ἀκωλύτως διὰ τῶν Θερμοπυλῶν, μεθ' ὃ συγκαλέσας τὸ ἀμφικτυονικὸν συνέδριον ἀνεκηρύχθη ὑπ' αὐτοῦ ἀμφικτύων ἀντὶ τῶν καθαιρεθέντων Φωκέων (346).

Ἐπιστρέψας ἐκ Φωκίδος εἰς Μακεδονίαν ἐστράφη πρὸς Β. κατὰ τῶν Θρακῶν, οὓς νικᾷ καὶ πρόσλαμβάνει παρὰ τὸν Πόντον τὴν Ἀπολλωνίαν καὶ Ὀδησοῦν (τὴν σημερινὴν Βάρναν)· ἐπελθὼν δὲ κατὰ τῶν ἐν Προποντίδι Ἑλληνικῶν πόλεων καταλαμβάνει τὴν Σηλυβρίαν καὶ πολιορκεῖ τὴν Πέρινθον καὶ τὸ Βυζάντιον· στρατὸς δ' ὅμως ἀθηναϊκὸς ἀποσταλεὶς κατὰ τοῦ Φιλίππου ἀναγκάζει αὐτὸν νὰ λύσῃ τὴν πολιορκίαν τῶν πόλεων καὶ νὰ ἀπέλθῃ ἐκεῖθεν.

Μετὰ ταῦτα ὑποκινήσας διὰ τῶν ἐν Ἑλλάδι φίλων του νέον ἱερὸν πόλεμον καὶ προσκληθεὶς ν' ἀναλάβῃ τὴν διεξαγωγὴν αὐτοῦ εἰσῆλθε μετὰ πολυαριθμοῦ στρατοῦ εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ μέρος μὲν τοῦ στρατοῦ του ᾤδευσε κατὰ τῆς Ἀμφίσης, ἣν ἐκυρίευσεν καὶ κατέστρεψεν, αὐτὸς δὲ μετὰ τῆς κυρίας δυνάμεως κατέλαβεν αἰφνιδίως τὴν ὄχρῶν Ἐλάτειαν (338). Τότε τῇ ἐνεργείᾳ τοῦ Δημοσθένους συνεμάχησαν αἱ τέως ἄσπονοι πόλεις Ἀθῆναι καὶ Θῆβαι καὶ ἀντιπαραταχθεῖσαι ἐν Χαιρωνείᾳ κατὰ τοῦ Φιλίππου ἠττήθησαν ὀλοσχερῶς. Διὰ τῆς ἐν Χαιρωνείᾳ νίκης ὁ Φίλιππος ἐγένετο κύριος ὅλης σχεδὸν τῆς Ἑλλάδος. Ἐν δὲ τῷ συγκληθέντι ὑπ' αὐτοῦ ἐν Κορίνθῳ κοινῷ συνεδρίῳ τῶν Ἑλλήνων ἀνεκηρύχθη ἡγεμῶν αὐτοκράτωρ συμπύσης τῆς Ἑλλάδος διὰ τὴν κατὰ τῶν Περσῶν ἐκστρατείαν (337).

Ἐπιστρέψας εἰς Μακεδονίαν ὁ Φίλιππος ἤρρισε νὰ παρασκευάζηται διὰ τὴν ἐκστρατείαν αὐτήν. Ἀλλ' αἰφνης ἐν τῷ μέσῳ τῶν παρασκευῶν του ἐδολοφονήθη ὑπὸ τινος τῶν σωματοφυλάκων του, Πανσανίου καλουμένου (336).

IV. Ἡ ἐν Ἀθήναις βουλή.

Μετὰ τὴν ἐπὶ Κλεισθένους μεταβολὴν τῆς πολιτείας ἡ βουλὴ τῶν Ἀθηναίων ἀποτελεῖτο ἐκ πεντακοσίων βουλευτῶν, κληρουμένων πενήκοντα παρ' ἐκάστης φυλῆς ἐκ τῶν **ἐπιτίμων** Ἀθηναίων πολιτῶν τῶν συμπληρωσάντων τὸ τριακοστὸν ἔτος τῆς ἡλικίας. Οἱ βουλευταὶ ἦσαν ἐνιαύσιοι πρὶν δ' ἀναλάβωσι τὰ καθήκοντα αὐτῶν ὑπεβάλλοντο εἰς **δοκιμασίαν**, εἰς ἀκριβῆ δηλ. ἐξέτασιν τοῦ τε ἰδιωτικοῦ καὶ δημοσίου βίου αὐτῶν, καὶ μετὰ τὴν ἐπιδοκιμασίαν ὤμνον τὸν βουλευτικὸν ὄρκον, δι' οὗ ἐβεβαίουν ὅτι θὰ βουλευσωσι κατὰ τοὺς νόμους. Οἱ βουλευταὶ κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἀρχῆς αὐτῶν ἦσαν ἀπηλλαγμένοι τῆς στρατιωτικῆς ὑπηρεσίας, κατεῖχον ἐν τῷ θεάτρῳ ἰδίαν θέσιν λόγῳ τιμῆς καὶ κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν καθηκόντων αὐτῶν ἔφερον στέφανον ἐκ μυρσίνης· ἐλάμβανον δὲ καὶ μίαν δραχμὴν καθ' ἡμέραν. Ἐὰν δ' ἐξετέλουν καλῶς τὰ καθήκοντα αὐτῶν, ἐστεφανοῦντο ὑπὸ τοῦ δήμου εἰς τὸ τέλος τοῦ ἔτους μετὰ τὴν ἐξοδον αὐτῶν ἐκ τῆς ἀρχῆς.

Οἱ πεντακόσιοι βουλευταὶ, ἐπειδὴ δὲν ἦτο δυνατόν νὰ εὐρίσκωνται διηγεκῶς ἅπαντες ἐπὶ τὸ αὐτό, ἵνα συναποφασίζωσιν, δημοῦντο εἰς δέκα τμήματα κατὰ τὰς δέκα φυλάς, ὧν ἕκαστον, κατὰ σειρὰν ὀριζομένην ὑπὸ τοῦ κλήρου, διώκει τὰ τῆς βουλῆς ἐπὶ τὸ δέκατον μέρος τοῦ ἐνιαυτοῦ, ἦτοι ἐπὶ 35 ἢ 36 ἡμέρας. Οἱ πενήκοντα βουλευταὶ ἐκάστου τμήματος ἐκαλοῦντο **πρυτάνεις**, τὸ δὲ δέκατον μέρος τοῦ ἐνιαυτοῦ **πρυτανεία** καὶ ἡ φυλὴ, εἰς ἣν ἀνῆκον, **πρυτανεύουσα**. Οἱ πρυτάνεις συνεσείουν ἐν τῷ ἀρχεῖῳ αὐτῶν, τῇ θόλῳ, δημοσίᾳ δαπάνῃ· συνεκάλουν δὲ τὴν μὲν βουλὴν καθ' ἐκάστην πλὴν τῶν ἑορτῶν καὶ τῶν ἀποφράδων ἡμερῶν, τὸν δὲ δῆμον τετράκις ἐπὶ ἐκάστης πρυτανείας· ἀνήγγελλον δὲ διὰ προγράμματος τὰ ὑπὸ συζήτησιν ἐκάστοτε θέματα.

Τῶν πρυτάνεων προῖστατο ἐπὶ μίαν ἡμέραν καὶ μίαν νύκτα εἰς ἕξ αὐτῶν, ἐκλεγόμενος καθ' ἐκάστην διὰ κλήρου καὶ καλούμενος **ἐπιστάτης**· δις ὁ αὐτὸς δὲν ἐπιτρέπεται νὰ κληρωθῆ. Οὗτος ἐκράτει τὴν σφραγίδα τῆς πόλεως καὶ τὰς κλεῖδας τῶν ἱερῶν, ἐν οἷς ἦσαν τὰ δημόσια χρήματα καὶ τὰ ἀρχεῖα, προήδρευε δὲ ἐν τῇ βουλῇ καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ. Ἀλλὰ κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Δημοσθένους τὴν προεδρίαν εἶχεν ὁ **ἐπιστάτης τῶν προέδρων** ἦσαν

δὲ οἱ πρόεδροι οὗτοι ἐννέα τὸν ἀριθμὸν, πρὸ τῆς συναγωγῆς τῆς βουλῆς καὶ τῆς ἐκκλησίας κληρούμενοι ὑπὸ τοῦ ἐπιστάτου τῶν προτάνεων, εἰς ἕξ ἐκάστης φυλῆς πλὴν τῆς προτανευούσης· ἐκ τούτων δὲ πάλιν ἐκληροῦτο καὶ ὁ ἐπιστάτης τῶν προέδρων. Εἰς τοὺς προέδρους παρέδιδεν ὁ ἐπιστάτης τῶν προτάνεων τὸ πρόγραμμα, οὗτοι δ' ἐπεμελοῦντο τῆς εὐκοσμίας καὶ δηρῦθνον τὰς συζητήσεις.

Αἱ συνεδρίαί τῆς βουλῆς ἐγίνοντο συνήθως ἐν τῷ βουλευτηρίῳ, ἐν τισὶ δ' ὠρισμέναις περιστάσεσι καὶ ἀλλαχοῦ, ἦτοι ἐν τῷ Ἐλευσινίῳ τῶν Ἀθηνῶν ἢ ἐν τῇ Ἀκροπόλει ἢ ἐν Πειραιεῖ, ἐν τοῖς ὕστερον δὲ χρόνοις καὶ ἐν τῷ Θησείῳ, ἐν τῷ θεάτρῳ καὶ ἐν τῷ Παναθηναϊκῷ σταδίῳ. Τὴν ἡμέραν τῆς συνεδρίας σημεῖόν τι, πιθανῶς σημαία, ὑποῦτο εἰς τὸ βουλευτήριον. Κατὰ δὲ τὴν ἔναρξιν τῆς συζητήσεως κῆροξ ἐκάλει τοὺς βουλευτὰς νὰ καταλάβωσι τὰς ἔδρας αὐτῶν καὶ κατεβίβαζε τὸ σημεῖον. Αἱ συνεδρίαὶ ἦσαν συνήθως μὲν δημόσιαι, σπανίως δὲ ποτε καὶ μυστικάι.

Ἡ βουλή ἔρογον εἶχε νὰ **προβουλεύη**, ἦτοι ν' ἀποφασίξῃ ἐκ τῶν προτέρων, περὶ πάντων τῶν εἰσφερομένων εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ δήμου, ἥτις μόναι τὰ **προβουλεύματα**, τὰς ἀποφάσεις δηλ. τῆς βουλῆς, ἔκρινε καὶ ἐψήφισε· πρὸς τοῦτοις ἡ βουλή εἶχεν ἐξουσίαν ν' ἀποφασίξῃ αὐτοτελῶς περὶ διοικητικῶν πραγμάτων συμφώνως πάντοτε πρὸς τοὺς κειμένους νόμους· ἐν τισὶ δὲ περιστάσεσιν εἶχεν αὐτὴ καὶ δικαστικὰ ἔργα.

V. Ἡ ἐκκλησία τοῦ δήμου.

Ἐν Ἀθήναις, δημοκρατικῶν ὄντος τοῦ πολιτεύματος, κύριος τῆς πολιτείας ἦτο ὁ δήμος· ὅθεν εἶχεν οὗτος τὸ δικαίωμα συνερχόμενος εἰς δημοσίας συνελεύσεις νὰ βουλευῆται περὶ τῶν κοινῶν αἰ συνελεύσεις αὗται ἐκαλοῦντο ἐκκλησία καὶ ἦσαν ἢ τακτικάι — αἰ ἐκ τοῦ νόμου τεταγμένα — ἢ ἔκτακτοι, **σύγκλητοι** ἢ **κατάκλητοι** καλούμεναι. Καὶ τακτικάι μὲν συνήγοντο τέσσαρες ἐν ἐκάστη προτανείᾳ, ὧν ἡ μία ἐλέγετο κυρία, ἔκτακτοι δέ, ὡσάκις παρίστατο ἐπείγουσα ἀνάγκη. Τὰς ἐκκλησίας συνεκάλουν οἱ προτάνεις, ἐνίοτε δέ, ἰδίᾳ ἐν πολέμῳ, οἱ στρατηγοί. Κατὰ τὰς ἀποφράδας ἡμέρας ἢ κατὰ τὰς εορτὰς δὲν συνήγοντο ἐκκλησίαι, διελύοντο δέ, ἂν παρετηρεῖτο διοσημία τις, ἦτοι ἀστραπή, βροντή, βροχή, καταιγίς, ἐκλει-

πρὸς ἡλίου, σεισμός. Τὸ πρόγραμμα τῆς ἐκκλησίας, ἐν ᾧ ἀνεγράφοιτο τὰ θέματα, περὶ ὧν ἔπρεπε ν' ἀποφασίσῃ ὁ δῆμος, συνέταττον οἱ πρυτάνεις καὶ ἐδημοσίεον πέντε ἡμέρας πρὸ τῆς συναγωγῆς τῆς ἐκκλησίας.

Ὁ τόπος, ἔνθα συνήγето ἡ ἐκκλησία, κατὰ μὲν τοὺς παλαιότερους χρόνους ἦτο ἡ ἀρχαία ἀγορά, κειμένη παρὰ τὸ ἱερόν τῆς πανδήμου Ἀφροδίτης, δηλ. πρὸς Ν. τῆς Ἀκροπόλεως, ἐκεῖ ὅπου ὕστερον ἐκτίσθη τὸ Ὠδεῖον Ἡρώδου τοῦ Ἀττικοῦ· κατὰ δὲ τὸν Ε' καὶ τὸν Δ' αἰῶνα ὁ συνήθης τόπος τῆς ἐκκλησίας ἦτο ὁ λόφος τῆς Πνυκός, ὁ κείμενος πρὸς Δ. τῆς Ἀκροπόλεως μεταξὺ τοῦ λόφου τῶν Νυμφῶν (ἐφ' οὗ νῦν τὸ Ἀστεροσκοπεῖον) καὶ τοῦ λόφου τῶν Μουσῶν ἢ Μουσαίων (ἐφ' οὗ νῦν τὸ μνημεῖον τοῦ Φιλοπάππου). Ἄλλ' ἤδη ἀπὸ τοῦ Ε' αἰῶνος ἐν ἐξαιρετικαῖς περιστασίαις ἡ ἐκκλησία συνήγето εἰς τὸ θέατρον ὕστερον δὲ τὸ θέατρον ἦτο συνήθης ἐκκλησιαστικὸς τόπος καὶ μόνον κατὰ τὰς ἀρχαῖαις συνήχοντο εἰς τὴν Πνύκα. Ἐνίοτε κατὰ τοὺς Δημοσθενεῖους χρόνους συνήγето ἡ ἐκκλησία ἐν Πειραιεῖ, πιθανῶς ἐν τῷ θεάτρῳ.

Τὸ δικαίωμα τοῦ ἐκκλησιάζειν εἶχον πάντες οἱ ἐπίτιμοι Ἀθηναῖοι πολῖται, οἱ ἔχοντες ἡλικίαν ἄνω τῶν 20 ἐτῶν. Ἐξήλεγchon δὲ τοὺς ἐκκλησιάζοντας, ἄν δηλ. εἶχον τὸ δικαίωμα τοῦ ἐκκλησιάζειν, οἱ ἐξ **ληξίαρχοι** μετὰ τῶν 30 βοηθῶν αὐτῶν, καλουμένων **συλλογῶν τοῦ δήμου**. Παρὰ τῶν ληξιάρχων τούτων οἱ δικαιοῦμενοι ἐκκλησιάζειν ἐλάμβανον κατὰ τὴν εἰσοδὸν των εἰς τὴν ἐκκλησίαν **σύμβολα** πρὸς πληρωμὴν τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ μισθοῦ, ἅτινα μετὰ τὴν λύσιν τῆς ἐκκλησίας παρέδιδον εἰς τοὺς **θεσμοθέτας** πρὸς ἐξαργύρωσιν. Ὁ ἐκκλησιαστικὸς μισθός, ὃν ἐλάμβανον οἱ ἐκκλησιάζοντες, ἀφ' οὗτοῦ ἡ ἐκκλησία ἐγένετο μισθοφόρος — ὀλίγον μετ' Εὐκλείδην ἄρχοντα —, κατ' ἀρχὰς μὲν ἦτο εἰς ὄβολος καθ' ἐκάστην ἐκκλησίαν, εἶτα δύο καὶ ὕστερον τρεῖς ὄβολοί· κατὰ δὲ τοὺς χρόνους τοῦ Ἀριστοτέλους ὁ μισθὸς ἠῤῥῆξεν εἰς 9 ὄβολούς, ἦτοι εἰς 1½ δραχ., καθ' ἐκάστην κυρίαν ἐκκλησίαν καὶ εἰς 6 ὄβολούς, ἦτοι εἰς μίαν δραχμὴν, καθ' ἐκάστην τῶν λοιπῶν.

Ὅργανα πρὸς τήρησιν τῆς τάξεως ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἦσαν κατὰ μὲν τὸν Ε' αἰῶνα οἱ **τοξόται**, ἀπὸ δὲ τοῦ 345 περίπου μία τῶν φυλῶν πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον κληρουμένη καὶ ἐν μεταγενεστέροις χρόνοις οἱ ἔφηβοι.

Αἱ τακτικά ἐκκλησία ἤρχιζον λίαν πρῶτ'. Μικρὸν πρὸ τῆς ἐνάρξεως πλησίον τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ τόπου ἐτίθετο σημεῖον, δηλ. σημαία τις πιθανῶς. Πρῶτον δὲ ἔργον τῆς ἐκκλησίας ἦτο ὁ καθαρμοός. Περιεφέροντο δηλ. περὶ τὸν συνηγμένον δῆμον τὰ καθάρσια, **περίστια** καλούμενα, ἅτινα ἦσαν χοιριδία ἐσφαγμένα. Ἐπειτα ὁ κῆρυξ κατηρᾶτο τοὺς λαμβάνοντας δῶρα, ὅπως διὰ τῶν λόγων των ἐξαπατῶσι τὸν δῆμον. Μετὰ ταῦτα ὁ προεδρεύων τῆς ἐκκλησίας, ἦτοι ὁ **ἐπιστάτης τῶν πρυτάνεων** ἢ — κατὰ τοὺς Δημοσθενείους χρόνους — ὁ **ἐπιστάτης τῶν προέδρων** (βλ. ἄνωτέρω ἐν σελ. 30 καὶ 31) ἀνεκοινοῦτο τὸ **προβούλευμα** τῆς βουλῆς. Ἄνευ προβουλεύματος δὲν ἐπειρέετο νὰ ψηφίσῃ ὁ δῆμος. Μετὰ τὴν ἀνακοίνωσιν τοῦ προβουλεύματος ἐπηκολούθει ἡ **προχειροτονία**, ἢ ἀπόφασις δηλ. τοῦ δῆμου περὶ τοῦ ἂν πρόειν ν' ἀρκεσθῇ εἰς τὸ προβούλευμα ἢ ἂν ἐπεθύμει νὰ γείνη συζήτησις περὶ αὐτοῦ ἐν τῇ τελευταίᾳ περιπτώσει προσεκάλει ὁ κῆρυξ τὸν βουλόμενον ν' ἀγορεύῃ κατὰ τινὰ δὲ νόμον τοῦ Σόλωνος ἠγόρευον οἱ προεσύτεροι πρὸ τῶν νεωτέρων δι' αὐτὸ καὶ ὁ κῆρυξ ἔλεγε: «**τίς ἀγορεύειν βούλεται τῶν ὑπὲρ πενήκοντα ἔτη γεγονότων καὶ πάλιν ἐν μέρει τῶν ἄλλων Ἀθηναίων;**» Ἄλλ' ἡ διάταξις αὕτη δὲν ἐτηρεῖτο ἀόστηρῶς.

Τὸ δικαίωμα τοῦ ἀγορεύειν εἶχον πάντες οἱ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ πλὴν τῶν ὑποπεσόντων εἰς ἐν τῶν ἐγκλημάτων ἐκείνων, ἅτινα ὁ νόμος ἐτιμῶρει δι' **ἀτιμίας**. Ἄλλὰ τοῦ δικαιώματος τούτου ἀπέφυγον ἢ ἠδυνάτουσαν πάντες νὰ ποιῶνται χρῆσιν. Ἐν τῷ πολλῷ ὄχλῳ ὑπῆρχον πολυάριθμοι, οἱ πλείστοι μάλιστα, οὔτε τὰς ὑποθέσεις ἰκανῶς ἐννοοῦντες οὔτε νὰ ὀμιλῶσι περὶ αὐτῶν τὴν ἰκανότητα ἔχοντες, οἱ **ιδιωταὶ ἢ ἀπράγμονες** λεγόμενοι, οἵτινες περιορίζοντο μόνον εἰς τὸ νὰ ψηφίσωσι καθ' ἣν ἐσχημάτιζον πεποιθήσιν, ἀκούοντες τῶν εὐγλωττοτέρων. Ὁ ῥήτωρ λαμβάνων τὸν λόγον ὀμίλει ἀπὸ τοῦ βήματος καὶ οὐχὶ ἐκ τῆς θέσεώς του, φέρων ἐπὶ τῆς κεφαλῆς στέφανον, ἐμφαίνοντα ὅτι ἱερὸν ἐξεπλήρου καθῆκον, καὶ ἦτο, δι' ὅσα ἔλεγεν, ἀνεύθυνος. Παρεκτρεπομένους ὁμως ῥήτορας, λοιδοροῦντας ἐν τῇ ἀγορεύσει, φωνασκοῦντας ἐκ τῆς θέσεώς των ἢ διακόπωντας τὸν ῥήτορα ἠδύναντο νὰ ἐμποδίσωσιν οἱ προεδρεύοντες ἐπικαλούμενοι ἐν ἀνάγκῃ καὶ τὴν σύμπραξιν τῶν **τοξοτῶν** καὶ ἐπίοτε καὶ πρόστιμον μέχρι 50 δραχμῶν ἐπιβάλλοντες.

Περατωθείσης τῆς συζητήσεως, ἂν μηδεὶς πλέον ἤθελε ν' ἀγορεύσῃ, ὁ προεδρεύων **ἐπεψήφισεν**, ἥτοι ἔθετε τὸ ζήτημα εἰς ψηφοφορίαν· αὕτη ἐγίνετο διὰ χειροτονίας, ἥτοι δι' ἀνατάσεως τῶν χειρῶν. Ὁ προεδρεύων προσεκάλει διὰ τοῦ κήρυκος νὰ ἄρῳσι τὰς χεῖρας πρῶτον μὲν οἱ παραδεχόμενοι τὴν πρότασιν (**καταχειροτονία**), εἶτα δὲ οἱ μὴ ἀποδεχόμενοι αὐτὴν (**ἀποχειροτονία**)· καὶ ἂν μὲν τὸ ἀποτέλεσμα ἦτο φανερόν, δὲν ἠριθμοῦντο αἱ χεῖρες, ἂν δὲ ἦτο ἀμφίβολον, ἐγίνετο ἡ ἀρίθμησις. Ἄλλος σπανιότερος τρόπος ψηφοφορίας ἦτο ὁ κρυπτός, ὁ διὰ ψήφων γινόμενος, ἐν χορῇ ὧν κατὰ τὰς ἐκκλησίας, αἵτινες ἀπεφάσιζον περὶ δοτρακισμοῦ καὶ περὶ ἄλλων ζητημάτων ἀφορώντων τὸ ἄτομον καὶ οὐχὶ πάντας τοὺς Ἀθηναίους. Ἐτίθεντο τότε δύο ὕδρῳιαι καὶ εἰς μὲν τὴν πρώτην ἔροριπτον τὴν ψῆφον οἱ παραδεχόμενοι τὴν πρότασιν, εἰς δὲ τὴν ὑστέραν οἱ μὴ παραδεχόμενοι. Περατωθείσης τῆς ψηφοφορίας ὁ προεδρεύων **ἀνηγόρευε τὰς χειροτονίας**, ἥτοι ἀνήγγελλε τὸ ἀποτέλεσμα, καὶ ἂν μὲν ἐξηγιετο τὸ πρόγραμμα, ἔλπε διὰ τοῦ κήρυκος τὴν ἐκκλησίαν, εἰ δὲ μὴ, ἀνέβαλλεν αὐτὴν εἰς τὴν ὑστεραίαν.

Ἡ ἀπόφασις τοῦ δήμου διευποῦτο εἰς ψήφισμα, ὅπερ κατετίθετο εἰς τὸ Μητροῶν, δηλ. εἰς τὸ ἐν τῇ ἀγορᾷ πλησίον τοῦ βουλευτηρίου κείμενον ἱερόν τῆς μητρὸς τῶν Θεῶν Κυβέλης, ἐν ᾧ ἐφυλάσσοντο τὰ δημόσια γράμματα καὶ οἱ νόμοι· ἂν δ' ἐκρίνετο ἀναγκαῖον νὰ γείνη πασίγνωστον, ἀνεγράφετο εἰς στήλην, ἥτις ἀνετίθετο ἐν τῇ ἀκροπόλει.

Ἡ ἐκκλησία ἠσχολεῖτο περὶ τὴν ψήφισιν νέων νόμων ἢ τὴν ἐπανόρθωσιν τῶν παλαιῶν, περὶ τὰς ἀρχαιεσίας τῶν στρατηγῶν καὶ τῶν ἄλλων πολεμικῶν ἀρχῶν, περὶ τὰ τοῦ πολέμου καὶ εἰρήνης καὶ ἐν γένει περὶ πᾶσαν ὑπόθεσιν ἐσωτερικὴν ἢ ἐξωτερικὴν ἀποβλέπουσαν εἰς τὸ συμφέρον τῆς πολιτείας· ἐνίοτε δὲ καὶ δικαστικὴν ἐξουσίαν εἶχε περὶ ἀδικημάτων, περὶ ὧν δὲν προέβλεπον οἱ κείμενοι νόμοι· τότε δὲ ἢ ἐξεδίκαζεν αὐτὰ ὁ δῆμος ἐκκλησιάζων ἢ παρέπεμπεν αὐτὰ εἰς τὰ τειταγμένα δικαστήρια ὀρίζων τὸν νόμον καθ' ὃν ἔπρεπε νὰ δικασθῶσι.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΕΙΣ ΤΟΝ Α' ΚΑΤΑ ΦΙΛΙΠΠΟΥ

Ὁ Φίλιππος ἀναβὰς εἰς τὸν θρόνον τῆς Μακεδονίας (τῷ 359) καὶ καθυποτάξας τοὺς πλησιοχώρους ἐχθροὺς τοῦ βασιλείου, τοὺς Ἰλλυριοὺς καὶ Παίονας, ἐστράφη εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἐπὶ τῆς Ἑλλάδος κατακτητικῶν του σχεδίων. Πρὸς τοῦτο μικρὸν καὶ κατ' ὀλίγον προέβαινε μεθ' ὑπομονῆς ἀναμένων καταλλήλους εὐκαιρίας ἢ παρασκευάζων τοιαύτας διὰ χρημάτων, ὑποσχέσεων καὶ ἄλλων μέσων. Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν προσέβαλε τὴν Ἀμφίπολιν (357), εἶτα δ' ἐπετέθη κατὰ τῶν ἐπὶ τοῦ Θερμαϊκοῦ κόλπου κτήσεων τῶν Ἀθηναίων καὶ ἐκυρίευσε τὴν Πύδναν (357), τὴν Ποτειδαίαν (356) καὶ τὴν Μεθώνην (353). Ἀκολούθως κατεπολέμησε τοὺς τυράννους τῆς Θεσσαλίας καὶ μετὰ τοῦτο ἐπεχείρησε νὰ γείνη κύριος τῶν Θερμοπυλῶν (352), ἵνα οὕτω δυνηθῆ εὐκολώτερον νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν Ἀττικὴν· ἀλλ' οἱ Ἀθηναῖοι φθάσαντες ἐγκαίρως μετὰ στρατοῦ ἀπέκρουσαν τὴν ἀπόπειραν αὐτὴν τοῦ Φιλίππου, ὅστις ὑποχωρήσας ἄπρακτος ἐξεστράτευσε κατὰ τὸ φθινόπωρον τοῦ 352 εἰς τὴν Θράκην πρὸς ἐπέκτασιν τῆς κυριαρχίας του. Οἱ μικροὶ ἐκεῖ ἡγεμόνες ἤριζον πρὸς ἀλλήλους καὶ πρὸς τὰς Ἑλληνικὰς πόλεις Πέρινθον καὶ Βυζάντιον. Ἐκ τῶν διχονοιῶν τούτων ὠφελούμενος ὁ Φίλιππος ἐγένετο κύριος ἀπόλυτος τῶν χωρῶν καὶ προχωρήσας πέραν τοῦ Ἐβρου ἐπολιόρησε τὸ Ἡραῖον τεῖχος ἐπὶ τῆς Προποντίδος.

Ἡ εἶδησις τῆς πολιορκίας τοῦ Ἡραίου τείχους, ὅπερ ἦτο ἀποθήκη ἐπιτηδειοτάτη τοῦ εἰς τὴν Ἀττικὴν μεταβιβαζομένου σίτου, φθάσασα εἰς Ἀθήνας τὸν Νοέμβριον τοῦ 352 ἀνησύχησε τοὺς Ἀθηναίους. Τὸ γεγονός δὲ τοῦτο ἐθνεωρήθη τοσοῦτον ἐπικίνδυνον, ὥστε ἀπεφασίσθη νὰ παρασκευασθῆ στόλος ἐκ 40 τριήρων, νὰ ὑποχρεωθῶσι νὰ μετάσχωσι τῆς στρατείας πάντες οἱ ἄνδρες μέχρι τῆς ἡλικίας τῶν 45 ἐτῶν καὶ νὰ εἰσπραχθῆ φόρος 60 ταλάντων. Ἀλλὰ μικρὸν μετὰ τὴν ἀπόφασιν αὐτὴν καταφθά-

νουσιν εἰς Ἀθήνας νεώτεροι εἰδήσεις πρῶτον μὲν ὅτι ὁ Φίλιππος νοσεῖ, ἔπειτα δὲ ὅτι ἀπέθανεν· ἐπὶ ταῖς διαδόσεσι ταύταις οἱ Ἀθηναῖοι ἐγκατέλιπον τὴν ἀποφασισθεῖσαν στρατείαν καὶ περιέπεσον εἰς ἀδράνειαν.

Ὀλίγω ὕστερον μετὰ τὰ γεγονότα ταῦτα, τῷ 351, ἡ συζήτησις περὶ πολέμου κατὰ Φιλίππου ἐτέθη εἰς τὴν ἡμερησίαν διάταξιν τῶν διασκέψεων τοῦ λαοῦ. Ἐν μιᾷ τῶν διασκέψεων τούτων ὁ Δημοσθένης—νεαρὸς ἔτι ἄγων ἡλικίαν 32 ἐτῶν—ἐζήτησε τὸν λόγον πρὸ τῶν ἄλλων ῥητόρων καὶ ἀπήγγειλε τὸν Α' Φιλιππικόν. Ἐν τούτῳ προσπαθεῖ ὁ ῥήτωρ νὰ ἐξαγάγῃ τοὺς Ἀθηναίους ἐκ τῆς ἀδρανείας καὶ ὑποδεικνύει τὸν τρόπον, καθ' ὃν δύνανται οὗτοι νὰ διεξαγάωσιν ἐπιτυχῶς τὸν κατὰ τοῦ Φιλίππου πόλεμον.

Σ Η Μ Ε Ι Ω Σ Ε Ι Σ

§ 1.

εἰ μὲν... προϋτίθετο... λέγειν = εἰ μὲν ἐπρόκειτο νὰ ὀμιλῇ τις ἢ ἀντίθεσις: ἐπειδὴ δ' ἔ... τὸ προτιθέναι κυρίως λεγόμενον ἐπὶ τῶν πρυτάνεων καὶ προέδρων (περὶ ὧν βλ. εἰσαγ. ἐν σελ. 30 καὶ 31) σημαίνει 1) δημοσιεύειν ταῦτα, περὶ ὧν πρέπει νὰ συνέλθῃ ἢ ἐκκλησία καὶ 2) παρέχειν ἐξουσίαν τοῦ λέγειν εἰς τοὺς βουλομένους ἀγορεύειν. — περὶ καινοῦ τινος πρ. = περὶ νέας τινὸς ὑποθέσεως· κατὰ τινὰ νόμον τοῦ Σόλωνος, ὁσάκις συνεζητεῖτο νέα τις ὑπόθεσις ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, ἡγόρευον οἱ πρεσβύτεροι πρὸ τῶν νεωτέρων δι' αὐτὸ καὶ ὁ κῆρυξ ἐκήρυττεν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ «τίς ἀγορεύειν βούλεται τῶν ὑπὲρ πενήκοντα ἔτη γεγονότων» (βλ. εἰσαγ. ἐν σελ. 33). Ἄλλ' ἀπὸ τοῦ Πελοπον. πολέμου ἢ διατάξεις αὕτη ἤρχισε νὰ παραβαίνηται καὶ ὁ κῆρυξ προσεκάλει ἀπλῶς «τίς ἀγορεύειν βούλεται». Ἐφυλάττετο δ' ὁμοίως ἢ τάξεις αὕτη κατὰ φυσικόν τινα λόγον ὑπαγορεύοντα εἰς τοὺς νεωτέρους νὰ τιμῶσι τοὺς πρεσβυτέρους. — ἐπισχῶν = ἀφ' οὗ κρατήσω τὸν ἑαυτὸν μου = ἀφ' οὗ περιμείνω· ὁ ἂν μετὰ τὸ ἐπισχῶν ἀνήκει εἰς τὸ ἡσυχίαν ἦγον, ἐνθα ἐπαναλαμβάνεται διὰ τὴν παρεμβολὴν ἄλλων προτάσεων. — ἕως... γν. ἀπεφήναντο, νοητέος καὶ ἐνταῦθα ὁ ἂν = ἕως οὗτο ἤθελον ἐκφράσει γνώμην. — τῶν εἰωθῶτων, δηλ. ἀποφαίνεσθαι γνώμην = τῶν συνήθων ῥητόρων. — τῶν ὑπὸ τούτων δηθέντων = ἐκ τούτων, ἅτινα ἤθελον εἶπει οὔτοι (τίνες;). — ἡσυχίαν ἂν ἦγον (= θὰ ἡσύχαζον, θὰ ἐσιώπων), ἀπόδοσις τοῦ εἰ μὲν... προϋτίθετο, ἅμα δὲ καὶ τοῦ: εἰ μὲν... ἤρεσκε... οὕτω καὶ τό: ἂν... ἐπειρώμην εἶναι ἀπόδοσις τοῦ εἰ μὲν... προϋτίθετο, ἅμα δὲ καὶ τοῦ: εἰ δὲ μὴ (δηλ. ἤρεσκε). — ἃ γινώσκω = τὴν γνώμην μου. — ὑπὲρ ὧν... συμβαίνει... σκοπεῖν = συμβαίνει νὰ σκεπτόμεθα περὶ τούτων, περὶ τῶν ὁποίων... — οὔτοι, δηλ. οἱ εἰωθότες ἀποφαίνεσθαι γνώμην. — νυνὶ = τῶρα δά. — καὶ πρῶτος, ὁ καὶ ἐπιδοτικὸς = πρῶτος πρῶτος. — ἀναστὰς (= ἐγερθεὶς), οἱ ἀγορεύ-

οντες ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἀνίσταντο, ἐν ᾧ οἱ λοιποὶ παρευρισκόμενοι Ἀθηναῖοι ἐκάθηγτο· φράσεις δὲ συνήθεις περὶ τῶν ἀγορευόντων ῥητόρων ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ εἶναι αἱ ἐξῆς: ἀνίστασθαι, παρίεναι, παρεῖναι ἐπὶ τὸ βῆμα, πρόσοδον ἢ πάροδον ποιεῖσθαι, ἀναβαίνειν εἰς τὸ πλῆθος. — εἰκότως ἂν συγγν. τυγχάνειν = ὅτι εὐλόγως ἤθελόν τυγχάνει συγγνώμης (ἂν δηλ. ἤθελέ μοι παρασχεθῆ τοιαύτη). — εἰ... συνεβούλευσαν, οὐδὲν ἂν... ἔδει βουλευέσθαι = ἂν ἤθελον συμβουλευέσει... οὐδόλως θὰ ἔπρεπε νὰ σκέπτησθε· παρατηρητέα ἢ παρονομασία: συνεβούλευσαν... βουλευέσθαι. — ἐκ τοῦ παρ. χρόνου = ἐν τῷ παρεληλυθότι χρόνῳ. — εἰ μὲν περὶ καινοῦ... βουλευέσθαι, ἐν τῷ προοιμίῳ ὁ ῥήτωρ ζητεῖ νὰ ἐγείρῃ α') τὴν εὐνοίαν τῶν ἀκροατῶν ὑπὲρ ἑαυτοῦ ζητῶν συγγνώμην, διότι πρῶτος αὐτὸς λαμβάνει τὸν λόγον καίπερ νεώτερος, β') τὴν ἀποστροφὴν πρὸς τοὺς συνήθεις ῥήτορας λέγων ὅτι αὐτοὶ οὐδὲν μέχρι τοῦδε σωτήριον συνεβούλευσαν καὶ γ') τὴν προσοχὴν τῶν ἀκροατῶν ὑποσχόμενος ὅτι θὰ ὀμιλήσῃ οὐχὶ ὡς οἱ προηγούμενοι ῥήτορες. Τὴν ἀποστροφὴν καὶ περιφρόνησιν πρὸς τοὺς συνήθεις ῥήτορας ὁ ῥήτωρ δηλοῖ καὶ διὰ τῶν φράσεων: οἱ πλεῖστοι τῶν εἰωθότων — εἰ μὴ ἤρεσκε τί μοι — οὔτοι — πολλάκις εἰρήκασιν.

§ 2.

οὐκ ἀθυμητέον, δηλ. ὑμῖν = δὲν πρέπει ν' ἀθυμῆτε ὑμεῖς· οἱ Ἀθηναῖοι ἠθύμουν διὰ τὴν ἀπώλειαν τῶν ἐν Θράκῃ καὶ ἐν Μακεδονίᾳ πόλεων, Ἀμφιπόλεως, Πύδνης, Μεθώνης, Ποτειδαίας καὶ ἄλλων, ὅσαι ἦσαν μεγάλα καὶ ἰσχυρὰ ὀχυρώματα αὐτοῖς· πρὸς τούτοις διότι ἠγγέλθη αὐτοῖς ἢ ὑπὸ τοῦ Φιλίππου πολιορκία τοῦ ἐν Θράκῃ Ἡραίου τείχους, ὅπερ ἦτο ἐπιτηδειοτάτη ἀποθήκη τοῦ ἐκεῖθεν εἰς Ἀττικὴν μετακομιζομένου σίτου (βλ. εἰσαγ. ἐν σελ. 35). — τοῖς παροῦσι πράγμασι = διὰ τὴν παροῦσαν κατάστασιν τῶν πραγμάτων. — οὐδ' εἰ (= καὶ εἰ) πάνυ φαύλως ἔχειν δοκεῖ = καὶ ἂν (ἀκόμη) φαίνονται ταῦτα — τὰ πράγματα — ὅτι εὐρίσκονται εἰς πολὺ κακὴν κατάστασιν· ὁ ῥήτωρ λέγει ὅτι τὰ πράγματα δὲν εἶναι ὄντως φαῦλα, ἀλλὰ δοκεῖ, ἕνα θαρρύνῃ τοὺς Ἀθην.: ὁμοίως θαρρύνει αὐτοὺς παρέχων ἀγαθὰς ἐλπίδας περὶ τῶν μελλόντων καὶ διὰ τοῦ κατωτέρω: «ὁ γὰρ ἔστι χεῖριστον κτλ.»· τούτου δ' ἢ ἔννοια εἶναι ἢ ἐξῆς: ἂν μὲν σεῖς ἐπράττετε τὰ δέοντα, τὰ δὲ

πράγματα εἶχον κακῶς, οὐδεμία ἐλπίς θὰ ὑπῆρχε νὰ βελτιωθῶσι ταῦτα· τώρα ὅμως ἐπειδὴ τὰ πράγματα ἔχουσι κακῶς λόγῳ τῆς ἀδρανείας σας, ἐλπίς εἶναι νὰ βελτιωθῶσι ταῦτα, ἐὰν σεῖς ἀφήσῃτε τὴν ἀδράνειαν. — ὁ... ἐστὶ χεῖριστον ἐκ τοῦ π. χρ. (= ἐν τῷ παρεληλυθότι χρόνῳ [§ 1]), τοῦτο πρὸς τὰ μέλλοντα βέλτ. ὑπάρχει (= ἐστὶ) = ἐκεῖνο, τὸ ὅποσον εἶναι χεῖριστον ἐν τῷ παρελθόντι (δηλ. ἡ ἀμέλειά σας), τοῦτο εἶναι βέλτιστον διὰ τὰ μέλλοντα· ἡ ἔννοια: Ἡ ἀμέλειά σας, εἰς ἣν ὀφείλεται ἡ παρούσα κακὴ κατάστασις τῶν πραγμάτων, θὰ σᾶς ὠφελήσῃ διὰ τὰ μέλλοντα· τοῦτο, ὅτι δηλ. ἡ ἀμέλεια θὰ ὠφελήσῃ, δὲν περιμένει τις ν' ἀκούσῃ. Σχῆμα ἀπροσδόκητον· διὰ τοῦ σχήματος τούτου ὁ ῥήτωρ ζητεῖ νὰ διεγείρῃ τὴν προσοχὴν τῶν ἀκροατῶν ἐπὶ τὰ λεγόμενα. — τί... ἐστὶ τοῦτο; ἐρωτήσις· διὰ τῆς ἐρωτήσεως, ἣν πολλάκις μεταχειρίζεται ὁ ῥήτωρ, ὁ λόγος καθίσταται ἐντονώτερος καὶ διεγείρεται ἡ προσοχὴ τῶν ἀκροατῶν. — ὅτι οὐδὲν κτλ., ἡ σύνταξις: (τοῦτο ἐστὶ) ὅτι κακῶς τὰ πράγμ. ἔχει οὐδὲν τῶν δεόντων ποιούντων ὑμῶν (= διότι σεῖς οὐδὲν πράττετε ἐξ ἐκείνων, τὰ ὅποια πρέπει νὰ πράττητε). — ἐπεὶ τοι = διότι βεβαίως. — εἰ πάνθ' κτλ., ἡ σύνταξις: εἰ οὕτως εἶχε (τὰ πράγματα) πραιτόντων (δηλ. ὑμῶν) πάνθ', ἃ προσῆκε = ἐὰν τὰ πράγματα εὕρισκοντο οὕτως (δηλ. ἐν κακῇ καταστάσει), ἂν καὶ σεῖς ἐπράττετε ὅλα, ὅσα ἔπρεπε. — οὐδ' ἂν ἐλπίς ἦν αὐτὰ (δηλ. τὰ πράγματα) β. γενέσθαι = οὐδ' ἐλπίς θὰ ὑπῆρχε νὰ βελτιωθῶσιν αὐτά.

§ 3.

ἔπειτ', ἄνευ τοῦ δὲ ἀνταποκρίνεται εἰς τὸν ἐν § 2 «πρῶτον μὲν». — ἐνθυμητόν... ἀναμιμνησκομένοις, ἡ σύνταξις: ἐνθυμητόν (δηλ. ὑμῖν ἐστὶ) καὶ παρ' ἄλλων ἀκούουσι (μετχ. τροπκ.) καὶ ἀναμιμνησκομένοις τοῖς εἰδόσιν αὐτοῖς = πρέπει ν' ἀναλογίζησθε σεῖς καὶ παρ' ἄλλων ἀκούοντες (δηλ. ὅσοι εἰσθε νεώτεροι) καὶ ἀνακαλοῦντες εἰς τὴν μνήμην σας, ὅσοι οἱ ἴδιοι γνωρίζετε (δηλ. οἱ πρεσβύτεροι). — ἡλικίην... ὡς, δι' ἔμφρασιν συχνάκις παρατίθενται ἀσυνδέτως δύο ἀναφορικὰ ἢ ἐρωτηματικά. — ἡλικίην ποτ' ἐχόντων δύναμιν Λακ. = πόσον μεγάλην δύναμιν ἂν καὶ εἶχόν ποτε — κατὰ τὸν Κορινθιακὸν πόλεμον (395) — οἱ Λακεδαιμόνιοι. — ἐξ οὗ χρόνος οὗ πολὺς, δηλ. ἐστὶ = ὅχι πρὸ πολλοῦ· πρὸ πόσων δηλ. ἐτῶν; — ὡς

καλῶς καὶ πρ. = πόσον καλῶς καὶ πρεπόντως· διὰ τούτων πει-
 ρᾶται ὁ ρήτωρ νὰ παρακινήσῃ τοὺς ἑαυτοῦ πολίτας πρὸς μίμησιν
 τῆς εὐκλείας καὶ ἀρετῆς τῶν προγόνων. — οὐδὲν ἀνάξιον... ἐπρά-
 ξατε, οὔτε δηλ. ἐκ φόβου ὑπεχωρήσατε εἰς τοὺς Λακεδ. οὔτε δια-
 φθαρέντες διὰ δῶρων ἀφήσατε ἀπροστατεύτους τοὺς Ἕλληνας. —
 ἀλλ' ὑπεμείναθ' ὑπὲρ ἕτων δικαίων κτλ., τὸ ἐπιχείρημα τοῦτο
 πολὺ ἰσχυρόν· ἢ ἔννοια: ἐὰν πρότερον καίπερ ἀσθενέστεροι ὄντες
 τῶν Λακεδ. ἀνελάβετε τὸν πρὸς ἐκείνους πόλεμον χάριν ἄλλων,
 πολὺ μᾶλλον τώρα ἰσχυρότεροι ὄντες ὀφείλετε νὰ πολεμήσητε
 κατὰ τοῦ Φιλίπ. χάριν τῶν ἰδικῶν μας συμφερόντων. — τὸν πρὸς
 ἐκείνους πόλεμον, πόλεμον ἔννοεῖ ἐνταῦθα ὁ ρήτωρ τὸν Κοριν-
 θιακὸν (395 - 387), καθ' ὃν οἱ Κορίνθιοι, Ἀργεῖοι, Θηβαῖοι καὶ
 Ἀθην. συνεμάχησαν κατὰ τῆς Σπάρτης φοβούμενοι τὴν αὐξήσιν
 τῆς δυνάμεως τῶν Λακεδ. καὶ παρακινούμενοι ὑπὸ τοῦ βασιλέως
 τῶν Περσῶν φοβουμένου τὴν μεγάλην πρόσοδον τοῦ Ἀγγησιλάου
 εἰς Ἀσίαν· ἐν τῇ πολέμῳ τούτῳ, ὅτε οἱ Λακεδ. ἐστράτευσαν ἐπὶ
 τὴν Βοιωτίαν στρατηγούντος τοῦ Λυσάνδρου καὶ ἐπολιόρκουν τὴν
 Ἀλιάρτιον, ἐκστρατεύσαντες οἱ Ἀθην. καὶ ἐνωθέντες μετὰ τῶν
 συμμάχων κατεπολέμησαν αὐτούς. — τίνας... ταῦτα λέγω; ἐρώτη-
 σις· πρβλ. ἀνωτέρω § 2. — ἴν' εἰδῆτε... καὶ θεάσησθε, συνωνυμία.
 — φυλαίτομένοις ὑμῖν = ἐὰν σεῖς φυλάττησθε, ἐὰν προσέχητε· ἢ
 ἀντίθεσις: ἂν ὀλιγορῆτε. — τοιοῦτον (δηλ. ἔστι), οἷον ἂν ὑμεῖς
 βούλοισθε = τοιοῦτον, ὅποῖον σεῖς θὰ ἐπέθυμετε (δηλ. ταπεινὸν καὶ
 εὐκαταφρόνητον). — παραδ. χρώμενοι τῇ τότε ὁ. τῶν Λακ... καὶ
 τῇ νῦν ὕβρει τούτου = ἔχοντες ὡς παραδείγματα ἀφ' ἐνὸς μὲν
 τὴν τότε ἰσχὺν τῶν Λακ... ἀφ' ἑτέρου δὲ τὴν παρούσαν αὐθά-
 δεϊαν αὐτοῦ (δηλ. τοῦ Φιλίππου)· ἢ ἀντωνυμία οὗτος ἔχει ἐνταῦθα
 καταφρονητικὴν σημασίαν· περὶ δὲ τῆς ὕβρεως τοῦ Φιλίππου
 πρβλ. § 9. — ἐκρατεῖτ' (= ὑπερισχύετε)... ταρπιτόμεθα, παρα-
 τηρητέα ἢ μεταβολὴ τῶν προσώπων· εἰς τὸ α' ῥ. μετεχειρίσθη ὁ
 ρήτωρ δεύτερον πρόσωπον, διότι ὁ Δημοσθ. ὡς γεννηθεὶς τῇ 383
 π. Χ. δὲν ἦτο δυνατόν νὰ μετάρχη τοῦ Κορινθιακοῦ πολέμου
 (395)· εἰς δὲ τὸ β' ῥ. μετεχειρίσθη πρῶτον πρόσωπον, ἵνα μὴ ἀπο-
 δοθῇ αὐτῷ ὑπὸ τῶν Ἀθην. κατηγορία ὅτι δὲν ταράττεται αὐτὸς
 ὑπὸ τῆς ὕβρεως τοῦ Φιλίππου. — ἐκ τοῦ προσέχειν τοῖς πρ. τὸν
 νοῦν = διότι προσείχετε (= εἴχετε ἐστραμμένην τὴν προσοχὴν

σας) εἰς τὸ συμφέρον τῆς πολιτείας.—ἐκ τοῦ μηδὲν φρ., ὧν ἐχοῦν (δηλ. ἡμᾶς φροντίζειν) = διότι οὐδόλως φροντίζομεν περὶ ἐκείνων, περὶ ὧν ἔπρεπεν ἡμεῖς νὰ φροντίζωμεν.

§ 4 — 6.

εἰ δέ τις ὑμῶν κτλ., σχῆμα προλήψεως: ἐνταῦθα ὁ ῥήτωρ προλαμβάνων δὲν ἀνασκευάζει κατ' εὐθεϊαν τὴν ἐνδεχομένην ἔνστασιν τῶν ἐναντίων, ἀλλ' ἀποδέχεται μὲν αὐτήν, εἶτα δὲ ἄλλως πῶς ἀναιρεῖ: Δὲν ἀρνεῖται δηλ. ὁ ῥήτωρ ὅτι ὁ Φίλιππος εἶναι δυσπολέμητος, ἀλλ' ἀποδεικνύει ὅτι δὲν πρέπει νὰ φοβηταί τις τὴν μεγάλην αὐτοῦ δύναμιν, διότι καὶ ἐκεῖνος μὴ φοβηθεὶς τοὺς Ἀθην. ἰσχυροτέρους αὐτοῦ τότε ὄντας μεγάλην ἀπέκτησε δύναμιν.—σκοπῶν=διότι παρατηρεῖ.—τὸ πλῆθος τῆς ὑπαρχ. αὐτῶ δυνάμεως, ὁ Φίλ., ὅτε ἐπολέμει ἐν Θεσσαλίᾳ πρὸς τὸν στρατηγὸν τῶν Φωκίων Ὀνόμαρχον (353/2), εἶχεν 20.000 πεζῶν καὶ 3.000 ἵππέων.—τὸ ... ἀπολωλέναι = τὸ ὅτι ἔχουσι χαθῆ = τὴν ἀπώλειαν. — τὰ χωρία πάντ' = ὅλαι αἱ ὀχυραὶ θέσεις (αἱ ἐν Θράκῃ καὶ Μακεδονίᾳ κείμεναι). — τῇ πόλει = πρὸς ζημίαν τῆς πόλεως. — ὅτι εἶχομεν ποθ' ἡμεῖς κτλ., ἐπεξήγησις τοῦ τοῦτο. Οἱ Ἀθηναῖοι μετὰ τὴν ἐν Σαλαμῖνι μάχην καὶ τὴν ἐν Μαραθῶνι οὐ μόνον τὴν ἡγεμονίαν τῆς Ἑλλάδος ἔλαβον, ἀλλὰ καὶ πολλὰς πόλεις πλησιοχώρους τῆς Θράκης καὶ ἐν αὐτῇ τῇ Θράκῃ ὑπέταξαν. — Πύδναν καὶ Ποτειδαίαν καὶ Μεθώνην καὶ ..., πολυσύνδετον· διὰ τοῦ σχήματος τούτου ὁ λόγος λαμβάνει δύναμιν καὶ μεγαλοπρέπειαν. Ἡ Πύδνα, πόλις τῆς Μακεδονίας παρὰ τὸν Θερμαϊκὸν κόλπον, κτισθεῖσα ὑπὸ Ἑλλήνων ἀποίκων (βλ. γεωγρ. πίν.)· ἡ δὲ Ποτειδαία ἀποικία Κορινθίων ἐπὶ τοῦ στενοῦ Ἰσθμοῦ τοῦ συνδέοντος τὴν χερσόνησον Παλλήνην μετὰ τῆς Μακεδονίας (νῦν Κασσάνδρα [βλ. γεωγρ. πίν.]) καὶ ἡ Μεθώνη ἀποικία Ἐρετριέων παρὰ τὸν Θερμαϊκὸν κόλπον (βλ. γεωγρ. πίν.). — πάντα τὸν τόπον τοῦτον (= πάντα τὸν ἐκεῖ τόπον), δηλ. τὰς ἀκτὰς τοῦ Θερμαϊκοῦ κόλπου, τὰς πρὸς Α. καὶ Δ. — οἰκεῖον (= φιλικόν, σύμμαχον) κύκλω, τὸ α' ἀναφέρεται εἰς τὸ εἶχομεν, τὸ δὲ β' εἰς τὸ πάντα τὸν τόπον τοῦτον· ἐτέθη δὲ μετὰ τὸ οἰκεῖον ἀντὶ νὰ τεθῆ πρὸ αὐτοῦ (κύκλω οἰκεῖον) πρὸς ἀποφυγὴν τῆς χασμωδίας. — τῶν μετ' ἐκείνου νῦν ὄντων ἔθνῶν = τῶν ἔθνῶν, ἅτινα νῦν εἶναι

εἰς τὴν ἐξουσίαν ἐκείνου (δηλ. τῶν Ἰλλυριῶν, τῶν Παιόνων καὶ Θρακῶν).— αὐτονομούμενα καὶ ἐλεύθερα, συνωνυμία.— ἡμῖν... ἔχειν οἰκείως = νὰ διάκεινται πρὸς ἡμᾶς φιλικῶς = νὰ συμπράττωσι μεθ' ἡμῶν.— εἰ... ταύτην ἔσχε τὴν γνώμην = ἐὰν ᾔθελε σκεφθῆ οὕτως.— τότε, πότε; — ὡς χαλεπὸν κτλ., ἐπεξήγησις τοῦ ταύτην ἔσχε τὴν γνώμην ἢ σύνταξις: ὡς χαλεπὸν ἐστὶν (αὐτὸν [τὸν Φίλιππον]) ἔρημον ὄντα συμμάχων πολεμεῖν Ἄθην. = ὅτι δηλ. εἶναι δύσκολον αὐτός, ὅστις ἦτο ἐστερημένος συμμάχων, νὰ πολεμῇ κατὰ τῶν Ἄθην.— ἔχουσι = ὅτινες εἶχον.— ἐπιτειχίσματα τῆς αὐτοῦ χώρας = ὀρμητήρια κατὰ τῆς χώρας του.— οὐδὲν... ἂν ἔπραξεν, οὐδὲ... ἐκτήσασα ἂν, ἀπόδοσις τοῦ εἰ... ἔσχε τίνος εἶδους εἶναι ὁ ὑποθετικὸς λόγος; — ὦν... πεποίηκεν = τούτων, ἃ πεποίηκεν.— τοσαύτην... δύναμιν = τόσῃ σημαντικῇ δυνάμει (ὅσῃν δηλ. νῦν ἔχει).— ἀλλ' εἶδεν (= ἐνόησε) κτλ., ὁ ῥήτωρ ἵνα προτρέψῃ τοὺς Ἄθην. νὰ πράξωσι τὰ δέοντα πρὸς ἀνάκτησιν τῶν χωρίων, ἃ ἀπώλεσαν, θέτει πρὸ αὐτῶν τὰ φρονήματα καὶ κατορθώματα τῶν ἐχθρῶν.— ἐστὶν... κείμενα = κεῖται.— ἄλλα (= ὡς βραβεῖα) τοῦ πολέμου... ἐν μέσῳ, ἢ μεταφορὰ ἐκ τῶν ἀγώνων, ἐν οἷς τὰ βραβεῖα ἔκειντο ἐν τῷ μέσῳ πρὸς διέγερσιν τῆς ἀμίλλης τῶν ἀγωνιζομένων.— φύσει = φυσικά.— τοῖς παροῦσι = εἰς τοὺς παρευρισκομένους (ἐν τοῖς κινδύνοις) συνωνυμεί τῷ: τοῖς ἐθέλουσι πονεῖν καὶ κινδυνεύειν.— τὰ τῶν ἀπόντων = τὰ ἀγαθὰ τῶν ἀπόντων (δηλ. ἐκ τῶν κινδύνων) συνωνυμεί τῷ: τὰ τῶν ἀμελούντων.— καὶ γὰρ τοι = καὶ λοιπὸν τῷ ὄντι.— ταύτη χρ. τῇ γνώμῃ = ἐπειδὴ οὕτως (πῶς;) ἐσκέφθη.— κατέστραπται καὶ ἔχει = ἔχει καθυποτάξει καὶ κατέχει.— τὰ μὲν ὡς ἂν κτλ. = τὰ μὲν (δηλ. ἔχει) ὡς τις ἔχοι ἂν (αὐτὰ) ἐλὼν πολέμῳ = ἄλλα μὲν κατέχει, ὅπως ᾔθελέ τις κατέχει αὐτὰ κυριεύσας ἐν τῷ πολέμῳ κατ' ἔννοιαν = ἄλλα μὲν κατέχει διὰ τῆς βίας· ἐννοεῖ δὲ τὰς πόλεις, ἃς ἀνωτέρω (§ 4) ὠνόμασε, καὶ τοὺς Ἰλλυριοὺς, Παίονας καὶ Θρακας.— τὰ δὲ σύμμαχα κτλ. = ἄλλα δὲ (κατέχει) καταστήσας σύμμαχα καὶ φίλα (= συνάψας μετ' αὐτῶν συμμαχίαν καὶ φιλίαν) ἐννοεῖ τοὺς Θεσσαλοὺς καὶ Ὀλυνθίους, μεθ' ὧν εἶχε συνάψει συμμαχίαν τῷ 357/6.— καὶ γὰρ = γὰρ.— καὶ προσέχειν τὸν νοῦν τούτοις ἐθέλουσιν ἅπαντες, ἢ πρότασις αὕτη περιέχει διακτυλικὸν ἐξάμετρον· τοιοῦτοι στίχοι εὐρίσκονται σποραδικῶς παρὰ Δημο-

σθένει καὶ ἄλλοις ὀνομαστοῖς ῥήτορσι καὶ συγγραφεῦσιν.—προσέ-
χειν τὸν νοῦν (= οἰκείως ἔχειν) τούτοις = νὰ πείθωνται εἰς τού-
τους = νὰ συμπράττωσι μετὰ τούτων.—ἂ χρῆ (δηλ. πράττειν),
κατ' ἔννοιαν = τὸ καθήκον των.

§ 7.

καὶ ὑμεῖς, ὡς ὁ Φίλιππος.— ἐπὶ τῆς τοιαύτης... γενέσθαι γνώ-
μης=νὰ σκεφθῆτε κατὰ τοιοῦτον τρόπον (καθ' ὃν ὁ Φίλ.).— νῦν
= νῦν γε = τώρα τοῦλάχιστον.— ἐπειδήπερ (= ἀφ' οὗ βεβαίως).
οὐ πρότερον, δηλ. ἠθελήσατε γενέσθαι ἐπὶ τῆς τοιαύτης γνώμης.—
καὶ ἕκαστος... ὑπάρξει, ἐξακολουθεῖ ἢ ὑπόθεσις = καὶ ἂν ἕκα-
στος... ὑπάρξει (=ἦ).— οὐ δεῖ=ἐκεῖ, ὅπου ὀρεῖται (δηλ. παρα-
σχεῖν ἑαυτὸν χρήσιμον τῇ πόλει).— δύναται ἂν = θὰ ἡδύνατο (ἐάν
δηλ. ἤθελε).— πᾶσαν... τὴν εἰρωνεῖαν = πᾶσαν τὴν συνήθη
προσποίησιν (ὅτι δὲν ἔχει χρήματα)· ἐν καιρῷ πολέμου ἐπεβάλ-
λετο φόρος ἕκτακτος πρὸς πολεμικὰς παρασκευὰς (ἢ εἰσφορὰ
καλουμένη, ἣτις ἦτο ἕκτακτος λειτουργία). Πολλοὶ τῶν Ἀθην.,
ἵνα ἀπαλλαγῶσι ταύτης, προσεποιούντο ὅτι ἦσαν πένητες ἢ ἐθεώ-
ρουν ὡς ὑποχρέους εἰς τοιαύτην εἰσφορὰν ἄλλους πλουσιωτέρους
ἑαυτῶν καὶ προσεκάλουν αὐτοὺς ν' ἀναλάβωσι τὴν λειτουργίαν ἢ
ν' ἀνταλλάξωσι τὰς περιουσίας αὐτῶν ἢ πρὸς τοῦτο ἄγουσα δια-
δικασία ἐκαλεῖτο ἀντίδοσις (§ 37).— ἀφεί, μετχ. χρονη· πῶς
ἀναλύεται;— πράττειν, ἄνευ ἀντικμ.= νὰ ἐνεργῇ.— εἰσφέρειν...
στρατεύεσθαι, δηλ. ἔτοιμος ὑπάρξει (=ἦ).— ἐν ἡλικίᾳ, δηλ. στρα-
τευσίμῳ (ἣτις ἦτο ἀπὸ τοῦ 20-60 ἔτους).— συνελόντι (δηλ.
εἰπεῖν) = ἵνα συντόμως εἴπω.— ὑμῶν αὐτῶν... γενέσθαι = νὰ
γίνητε κύριοι τοῦ ἑαυτοῦ σας = νὰ ἐξαρτηθῆτε ἀπὸ τὸν ἑαυτὸν
σας (καὶ ὄχι ἀπὸ τοὺς ἄλλους).— καὶ παύσησθ' κτ., ἢ σύντα-
ξις: καὶ παύσησθε ἕκαστος ἐλπίζων αὐτὸς μὲν οὐδὲν ποιήσῃν,
τὸν δὲ πλ. πάνθ' ὑπὲρ αὐτοῦ πρ.= καὶ ἐάν παύσῃ ἕκαστος ἐξ
ὑμῶν νὰ ἐλπίζῃ ὅτι αὐτὸς μὲν μόνος του οὐδὲν θὰ κατορθώσῃ, ὁ
δὲ πλησίον του θὰ πράξῃ τὰ πάντα ὑπὲρ αὐτοῦ.— καὶ... κομιεῖ-
σθε...καὶ... ἀναλήψεσθε...κἀκεῖνον... ἢ ἀπόδοσις τῶν προηγου-
μένων ὑποθέσεων (ἂν... ἐθελήσητε... καὶ ἕκαστος... ὑπάρξει... συν-
ελόντι δ' ἂν... ἐθελήσητε... καὶ παύσησθ'...), παρατηρητέον τὸ
παλυσύνδετον.— τὰ ὑμέτερό αὐτῶν = τὰ ὑμῶν αὐτῶν = τὰ ἰδικά

σας νοούνται τὰ ἀπολωλότα χωρία (ἢ Πύδνα, Ποτεΐδαια, Μεθώνη [§ 4]).— κομειῖσθε = θὰ ἀνακτήσητε.— ἂν θεὸς θέλῃ, ὁ εὐσεβὴς Δημοσθ. νομίζει ὅτι πρὸς τῇ καλῇ θελήσει τῶν ἀνθρώπων ἀναγκαίᾳ εἶναι πρὸς ἐπιτυχῇ ἔκβασιν πράγματός τινος καὶ ἢ βοήθεια τοῦ θεοῦ.— τὰ κατερραθυμημένα = τὰ ἐξ ἀμελείας ἀπολεσθέντα νοεῖται τὸ ἀξίωμα καὶ ἡ ἰσχὺς τῶν Ἀθηνῶν.— πάλιν ἀναλήψεσθε, πλεονασμός.— τιμωρήσεσθε = θὰ ἐκδικηθῆτε.

§ 8.

μὴ ὡς θεῶ κτλ., ἢ σύνταξις: μὴ νομίζετε τὰ παρόντα πράγμα. ἐκεῖνο ὡς θεῶ πεπηγένοι ἀθάνατα (προληπτικὸν κατγρμ. = ὥστε εἶναι ἀθάνατα) = μὴ νομίζετε ὅτι ἢ παρούσα κατάστασις (= ἢ ἰσχὺς) ἐκείνου (δηλ. τοῦ Φιλ), ὡς ἂν ἦτο θεὸς τις, εἶναι στερεὰ καὶ βεβαία, ὥστε νὰ εἶναι ἀθάνατος· τὸ πηγνυσθαι ἐνταῦθα μεταφορικῶς κυρίως λέγεται ἐπὶ ρευστῶν μεταβαλλομένων εἰς στερεά. — ἀλλὰ καὶ . . . καὶ δέδ . . . καὶ φθ . . . , πολυσύνδετον. — ἀλλὰ καὶ μισεῖ τις ἐκεῖνον = ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνον μισεῖ τις.— καὶ τῶν πάντων δ. οἰκείως ἔχειν (δηλ. Φιλίππου) = καὶ τῶν νῦν δοκούντων πάντων οἰκείως ἔχειν = ἀκόμη καὶ ἐξ ἐκείνων, οἵτινες φαίνονται ὅτι παρὰ πολὺ φιλικῶς διάκεινται πρὸς τὸν Φίλιππον· νοούνται οἱ Παίονες, οἱ Ἰλλυριοὶ καὶ οἱ λοιποὶ ὑπήκοοι καὶ σύμμαχοι τοῦ Φιλίππου. — ἅπανθ', ὅσα περ . . . ἐνι (= ἐνεστι) = ὅλα ἐν γένει τὰ πάθη (δηλ. τὸ μῖσος, ὁ φόβος καὶ ὁ φθόνος), ὅσα βεβαίως . . . ἐνυπάρχουσι.— κἀν = καὶ ἐν.— κατέπτηχε . . . πάντα ταῦτα = πάντες οὗτοι οἱ λαοὶ εἶναι συνεσταλμένοι ἐκ φόβου· τὸ καταπτήσσειν ἐνταῦθα μεταφορικῶς κυρίως τοῦτο λέγεται ἐπὶ τῶν ζώων, ἅτινα φοβούμενα συστέλλουσι τὸ ἑαυτῶν σῶμα καὶ ἀποχωροῦσι.— οὐκ ἔχοντ' ἀποτροφήν = διότι δὲν ἔχουσι καταφύγιον.— ἀποθέσθαι = ν' ἀφήσητε.— ἦδη (= εὐθύς), ἐτέθη ἐν τέλει χάριν ἐμφάσεως.

§ 9.

τὸ πρᾶγμα = τὸ ἦδη γεγονός· ἐπεξηγεῖται διὰ τῆς ἐπομένης προτάσεως « οἱ προελήλυθεν ἀσελείας » = μέχρι ποίου δηλ. βαθμοῦ ἀναιδεΐας ἔχει προχωρήσει· ἀσελεία κυρίως = ἀκράτεια, ἀκολασία. — ἄνθρωπος (= ὁ ἄνθρωπος), περιφρονητικῶς ὀνομά-

ζει οὕτω τὸν Φίλιππον ὁ Δημοσθ., ὡς ἀλλαχοῦ καλεῖ αὐτὸν διὰ τοῦ «οὔτος» (§ 3).—αἴρεσιν=ἐκλογήν.—τοῦ πράττειν, ἄνευ ἀντικειμένου (§ 7) = τοῦ νὰ ἐνεργῆτε.—ἀπειλεῖ καὶ λόγους ὑπερηφάνους... λέγει, ὁ Φίλ. ἐν ὄσῳ μὲν ἦτο ἀσθενῆς ἐκολάκευε τοὺς Ἀθην. καλῶν αὐτοὺς φίλους καὶ συμμάχους· ὕστερον δ' ἕμως ἤρχισε ν' ἀπειλῆ ὅτι θὰ ἐπέλθῃ καὶ κατ' αὐτῆς τῆς Ἀττικῆς. Ταῦτα δὲ λέγων ὁ ῥήτωρ θέλει νὰ παροξύνῃ κατὰ τοῦ Φιλ. τοὺς Ἀθην., οἵτινες δὲν πρέπει τοιαῦτα ὀνειδίῃ νὰ ὑπομένωσι παρ' ἀνδρὸς βαρβάρου.—οὐχ οἴός ἐστιν... μένειν ἐπὶ τούτων = οὐκ ἔστι τοιοῦτος, οἴος (= ὥστε) μένειν ἐπὶ τούτων (= ἀγαπᾶν τούτοις = ν' ἀρκῆται εἰς ταῦτα). —κατέστραπται, πρβλ. § 6. —τι προσπεριβάλλεται = ἀποκτᾶ πρὸς τοῖς ἄλλοις νέον τι. —κύκλω πανταχῆ = πέραν καθ' ἕλα τὰ μέρη. —μέλλοντας... καὶ καθημένους = βραδύοντας καὶ ἀδρανεῶντας. —περιστοιχίζεται = περικυκλώνει ὡς διὰ δικτύων· ἢ μεταφορὰ ἐκ τῶν κυνηγῶν, οἵτινες στήνουςι κύκλω ξύλα (στοίχους) κατὰ σειράν, ἐφ' ὧν ἐξαπλοῦσι τὰ δίκτυα, ἵνα ἐμπίπτωσιν ἐν αὐτοῖς τὰ θηρία.

§ 10 — 12.

πότ'... πόθ', ἀναδιπλωσας· διὰ ταύτης καθίσταται ὁ λόγος ἐντονώτερος καὶ τὸ πρᾶγμα ἐντυπῶνται ἰσχυρότερον εἰς τὰς ψυχὰς τῶν ἀκροατῶν.—πόθ', ἢ χροί, πράξετε; = πότε πράξετε, ἢ χροί (δηλ. πρᾶξιαι); = πότε θὰ πράξητε τὸ καθήκόν σας; —ἐπειδὴν τί γένηται (= ὅταν τί γένη), βραχυλογία = τί ἔστι τοῦτο, ὃ ἐπειδὴν γένηται, τότε πράξετε ἢ χροί; —ἐπειδὴν... ἀνάγκη ἦ = ὅταν παρουσιασθῇ ἐπιτακτικὴ τις ἀνάγκη. —νῦν δὲ κτλ. = τὰ δὲ νῦν γινόμενα τί χροί ἡγεῖσθαι (δηλ. εἰ μὴ ἀνάγκην). —ἐγὼ μὲν γάρ, ὁ μὲν ἄνευ τοῦ δὲ = μὴν = βεβαίως. —τὴν ὑπὲρ τῶν πραγμάτων (= τῶν γινόμενων) αἰσχ. εἶναι = ὅτι εἶναι ἢ διὰ τὰ (κακῶς) γινόμενα καταισχύνη. —ἢ βούλεσθε, εἰπέ μοι, μετὰ τὸν πληθυντ. ἀριθμὸν ἔθθηκεν ὁ ῥήτωρ ἐνικόν, ἵνα καταστήσῃ προσεκτικώτερος τοὺς ἀκροατάς· διότι διὰ τοῦ εἰπέ ἕκαστος θὰ νομίζῃ ὅτι προσφωνεῖται αὐτὸς μόνος. —περιμόντες (δηλ. κατὰ τὴν ἀγορὰν) αὐτῶν πυνθ. (= ἀλλήλων πυνθάνεσθαι)... λέγεται τι καινὸν = περιερχόμενοι ἀνά τὴν ἀγορὰν νὰ ἐρωτᾶτε ἀλλήλους· «ὕπάρχει νέον τι;» διὰ τούτων ὁ ῥήτωρ σκόπτει τὴν περὶ τὰ νέα κλίσιν τῶν Ἀθην.—

γένοιτο γὰρ ἂν τι κ. = λοιπὸν δύναται νὰ ὑπάρξῃ νεώτερόν τι. — ἢ Μακεδῶν ἀνὴρ Ἀθηναίους καταπολ. = ἢ ὅτι εἰς Μακεδῶν καταπολεμεῖ ὑμᾶς τοὺς Ἀθην. λέγων ὁ ῥήτωρ ὅτι ἄνθρωπος Μακεδῶν, δηλ. οὐτιδανὸς καὶ εὐτελής, καταπολεμεῖ τοὺς Ἀθηναίους, τοὺς σωτῆρας καὶ ἡγεμόνας τῶν Ἑλλήνων καὶ ἐπὶ σοφίᾳ πολυθρυλήτους, ζητεῖ νὰ ἐξεγείρῃ τοὺς Ἀθην. Οἱ δὲ Μακεδ. ἦσαν Ἑλληνικὴ φυλὴ, ἧτις ὅμως ἔνεκα τοῦ ἑλλιποῦς πολιτισμοῦ καὶ τῆς ἀναμίξεως μετὰ βαρβαρικῶν στοιχείων ἐπὶ πολὺν καιρὸν δὲν ἀνεγνωρίζετο ὑπὸ τῶν λοιπῶν Ἑλλήνων, ἀλλ' ἔθεωρετο ὡς βαρβαρικὴ. — καὶ τὰ τῶν Ἑλλ. διοικῶν = καὶ ὅτι διευθύνει τὰ πράγματα τῆς Ἑλλάδος διὰ τούτου ὑπαινίσσεται ὁ Δημοσθ. τὸν Φωκικὸν πόλεμον, εἰς ὃν ὁ Φίλ. κληθεῖς ὑπὸ τῶν Θεσσαλῶν ἀνεμίχθη ἀνεπίστως. — «τέθνηκε Φίλ. ;» «οὐ μὰ Δί', ἀλλ' ἀσθνεῖ», ὁ ῥήτωρ εἰσάγει ἐνταῦθα διάλογον γινόμενον μεταξὺ δύο ἀνθρώπων πᾶνυ περιέργων καὶ ἀκόρεστον ἐπιθυμίαν ἔχοντων νὰ μανθάνωσιν εἰδήσεις περὶ Φίλ. ὁ μὲν πρῶτος τῶν διαλεγομένων ἐρωτᾷ· «τέθνηκε Φίλ. ;» ὁ δὲ δεῦτερος ἀπαντῶν λέγει «οὐ μὰ Δί', ἀλλ' ἀσθνεῖ» διὰ τούτων ὁ ῥήτωρ ὡσαύτως θέλει νὰ σκώψῃ τὴν περὶ τὰ νέα κλίσιν τῶν Ἀθην. — τί ὑμῖν διαφέρει, τοῦτο λέγει ὁ ῥήτωρ πρὸς ἀμφοτέρους τοὺς φιλοκαίνοους = τί σᾶς ὠφελεῖ (τοῦτο [ἂν δηλ. ἀπέθανεν ὁ Φίλ.]). — καὶ γὰρ ..., ὁ γὰρ αἰτιολογεῖ τὴν νοουμένην ἀπόκρισιν εἰς τὴν προηγουμένην ἐρώτησιν: οὐδὲν (οὐδόλως δηλ. σᾶς ὠφελεῖ). — ἂν... τι πάθῃ, εὐφημισμὸς = ἂν ἀποθάνῃ. — οὕτω, δηλ. ὡς νῦν ποιεῖτε = οὐδὲν (= οὐδόλως). — παρὰ τὴν αὐτοῦ ὄ., ἢ παρὰ ἐνταῦθα, ὡς καὶ κατωτέρω (παρὰ τὴν ἡμ. ἀμ.), σημαίνει: αἰτίαν = διὰ, ἔνεκα, ἐξ αἰτίας. — καίτοι καὶ τοῦτο, δηλ. ἐνθυμητέον (ὑμῖν ἔστι). — καὶ τὰ τῆς τύχης (= ἢ τύχη) ἡμῖν ... ἐξεργάσαιτο = καὶ (ἐάν) ἢ τύχῃ πρὸς χάριν μας... ἤθελε κατορθῶσει. — ἥπερ βέλτιον (δηλ. ἐπιμελεῖται ἡμῶν) ἢ... ἐπιμ., ὁ Δημοσθ. λέγων ταῦτα ἔχει ὑπ' ὄψει τὸ ἀρχαῖον λόγιον περὶ τῶν Ἀθηναίων, καθ' ὃ ἡ πόλις των πάντοτε θὰ σκέπτηται κακῶς (κατὰ τὴν κατάραν τοῦ Ποσειδῶνος), ἀλλ' οἱ θεοὶ πάντα τὰ κακῶς ἐσκεμμένα πρὸς ὄφελός των θέλουσι μεταβάλλει (κατὰ τὴν εὐχὴν τῆς Ἀθηνᾶς). — καὶ τοῦτ', δηλ. τὸ παθεῖν τι Φίλ. = τὸ ἀποθάνειν Φίλ. — ἴσθ' = ἴστε: προστακτικ. τίνος β.; — πλησίον μὲν ὄντες κτλ. = ἐάν μὲν εἰσθε πλησίον (τῆς Μακεδονίας), παρευρι-

σκόμμενοι εἰς ἅπαντα τὰ πράγματα δύνασθε νὰ διοικήσητε αὐτά, ἔάν εἶναι τεταραγμένα, ὅπως θέλετε.—ὡς δὲ νῦν ἔχετε, δηλ. ἀπόντες, μέλλοντες, καθήμενοι.—οὐδὲ διδόντων τῶν καιρῶν = οὐδὲ εἰ διδοῖεν οἱ καιροὶ = οὐδὲ ἔάν αἱ περιστάσεις ἤθελον ἐπιτρέψει.— Ἄμφιπολιν, πόλιν τῆς Μακεδονίας οὐ μακρὰν τῶν ἐκβολῶν τοῦ Στρυμόνος (νῦν Νεοχώρι· βλ. γεωγρ. πίν.) ἢ ἀνάκτησις τῆς Ἄμφιπόλεως ἦτο ὁ διακαέστερος πόθος τῶν Ἀθην.—ἀπρητημένοι (τοῦ ῥ. ἀπαρτῶμαι) καὶ ταῖς παρασκευαῖς καὶ ταῖς γνώμαις = διότι εἰσθε μακρὰν (τῶν ἐν Μακ. πραγμάτων) καὶ ὡς πρὸς τὰς (πολεμικὰς) παρασκευὰς καὶ ὡς πρὸς τὰς γνώμας· κατ' ἔννοιαν = διότι εἰσθε ἀπαρασκευοὶ καὶ ἀναποφάσιστοι.

§ 13 — 15.

ὡς μὲν οὖν κτλ., ἡ σύνταξις: παύομαι μὲν οὖν λέγων, ὡς δεῖ (ὑμᾶς) ἅπαντας ὑπάρχειν ἐθέλοντας (ἐθέλοντας ὑπάρχειν = ἐθέλειν) ποιεῖν ἐτοιμῶς τὰ προσήκοντα = λοιπὸν παύω μὲν νὰ λέγω ὅτι πρέπει σεῖς ὅλοι νὰ θέλητε νὰ πράττητε προθύμως τὸ καθήκόν σας. — ὡς ἐγνωκότων ὑμῶν καὶ πεπ. = διότι κατὰ τὴν γνώμην μου ἔχετε γνωρίσει καὶ ἔχετε πεισθῆ· ὡς ἀντικμ. τῶν μετχ. νοητέα ἢ πρότασις: ὡς δεῖ (ὑμᾶς) ἅπαντας ὑπάρχειν ἐθέλοντας ποιεῖν ἐτοιμῶς τὰ προσήκοντα. — τὸν δὲ τρόπον, ἢ αἰτιατικ. αὐτῆ — ὡς καὶ αἱ κατωτέρω καὶ τὸ πλῆθος... καὶ πόρους... καὶ τᾶλλα — ἐξαρτῶνται ἐκ τοῦ πειράσομαι λέγειν. — ἦν ἀπαλ. ἄν... ἡμᾶς οἴομαι = περὶ τῆς ὁποίας νομίζω ὅτι δύναται αὐτῆ νὰ μᾶς ἀπαλλάξῃ. — τῶν τοιούτων πραγμ. = τῆς τοιαύτης (δηλ. δυσχεροῦς) καταστάσεως τῶν πραγμάτων. — τὸ πλῆθος (δηλ. τῶν στρατευομένων) ὅσον, δηλ. οἴομαι ἡμᾶς ἀπαλλάξαι ἂν τῶν τοιούτων πραγμάτων· τὸ αὐτὸ νοητέον καὶ εἰς τὸ πόρους οὐστυνας χρημάτων (= πόρους χρημάτων οὐστυνας). — ὡς ἂν μοι... δοκεῖ παρ. = πῶς κατὰ τὴν γνώμην μου δύναται νὰ παρασκευασθῶσι. — καὶ δὴ = εὐθὺς τώρα. — δεηθεῖς ὑμῶν... τοσοῦτον = ἄφ' οὗ σᾶς παρακαλέσω τόσον μόνον. — ἐπειδάν..., ἀσύνδετον, ὡς ἐπεξήγησις τοῦ τοσοῦτον... — μὴ πρότερον προλαμβάνετε, πλεονασμὸς (πρβλ. § 7 πάλιν ἀναλήψεσθε) = μὴ προλαμβάνετε — καθ' ὃν χρόνον ὀμιλῶ — (δηλ. τὴν κρίσιν)· κατ' ἔννοιαν = μὴ κρίνετε πρότερον (πρὶν ἢ δηλ. ἀκούσητε). — μηδ' ἂν... δοκῶ τινι... ἡγείσθω = καὶ ἂν

φαίνωμαι εἰς τινα... ἄς μὴ νομίζῃ. — καινὴν παρασκευὴν λέγειν = εἶπε προτείνω νέαν τινα (πολεμικὴν) παρασκευήν, δηλ. οὐχὶ τὴν συνηθισμένην, ἀλλ' ἀρμόζουσαν καὶ συμφέρουσαν εἰς τὰς περιστάσεις. — οὐ... εἰς δέον λέγουσι = δὲν λέγουσι δεόντως = δὲν προτείνουν τὸ πρέπον. — οἱ... εἰπόντες, ἀντιστοιχεῖ τῷ κατωτέρω: ὅς ἂν δεῖξῃ κατὰ ταῦτα = ὅσοι ἂν εἴπωσιν εἰς τοῦτο ἀντικμ. τὸ «ταχὺ» καὶ «τὴμερον» (δηλ. δεῖν παρασκευάσασθαι) = ὅσοι ἂν εἴπωσιν εἰς τὸ πρέπον νὰ παρασκευάσωμεν δύναμιν «ταχέως» καὶ «σήμερον ἀκόμη». ὁ Δημοσθ. ὑπαινίσσεται τοὺς ῥήτορας ἐκείνους, ὅτινες ἢ μεγάλα καὶ ἀδύνατα πρότενον ταχέως νὰ ἐκτελεσθῶσιν ἢ πρότενον μὲν τινα νὰ ἐκτελεσθῶσι ταχέως, δὲν ὑπεδείκνυον ἕμως καὶ τὸν τρόπον, καθ' ὃν ὄφειλον ταῦτα νὰ γίνωσιν. — οὐ... ἂν... δυνηθείμεν = δὲν ἠθέλωμεν δυνηθῆ: τὸ ἠγούμενον ὑπολαμβάνει ἐν τῷ «τῇ νυκτὶ βοηθεία» = εἰ βοηθοῖμεν ὡς νυκτὶ ἔχομεν. — τὰ γ' ἤδη... , ὁ γε = βεβαίως. — ἀλλ' ὅς ἂν δεῖξῃ = ἀλλ' οὗτος εἰς δέον λέγει, ὅς ἂν δεῖξῃ. — τίς πορισθεῖσα παρ. καὶ πόση (δηλ. πορισθεῖσα) καὶ πόθεν (δηλ. πορισθεῖσα) διαμ. δυνήσεται (= ποία παρασκευὴ καὶ πόση καὶ πόθεν πρέπει νὰ πορισθῇ, ἵνα δυνηθῇ νὰ μείνῃ διαρκῶς), τὸ μὲν τίς ἀναφέρεται εἰς τὰ εἶδη τῆς δυνάμεως, δηλ. τίνες ἔσονται οἱ στρατευόμενοι, ὅπλαται, ἵππεις, ναῦται, πολῖται, ξένοι: τὸ δὲ πόση εἰς τὸν ἀριθμὸν τῶν στρατιωτῶν καὶ νεῶν: τὸ δὲ πόθεν εἰς τὰ χρήματα, δι' ὧν ἡ δύναμις θὰ παρασκευασθῇ καὶ θὰ διαμένῃ. Ἐπαναλαμβάνει δὲ ὁ ῥήτωρ τὴν διάθεσιν τῆς προτάσεώς του σκοπόμενος ἔχει μόνον χάριν σαφηνείας καὶ συνοπτικότητος τῆς διαπραγματεύσεως αὐτῆς, ἀλλὰ καὶ ἵνα ποιήσῃται ἀντίθεσιν ἑαυτοῦ πρὸς τοὺς ἄλλους ῥήτορας, ὅτινες ἔλωσ ἀμελῶς καὶ ἐπιπολαίως ἐσκέπτοντο περὶ πολεμικῶν παρασκευῶν. — ἕως ἂν ἢ διαλυσ... τὸν πόλ. ἢ περιγ. τῶν ἐχθρῶν = ἕως ἔτου ἢ καταπαύσωμεν τὸν γνωστὸν (κατὰ τοῦ Φιλ.) πόλεμον ἢ νικήσωμεν τοὺς ἐχθρούς. — πεισθέντες, δηλ. διὰ φιλικῆς ἐδοῦ = συμβιβασθέντες. — οὕτω, δηλ. εἰ πορισθῶμεθα δύναμιν, ἥτις δυνήσεται κτλ. — τοῦ λοιποῦ (δηλ. χρόνου) = ἐν τῷ μέλλοντι. — οἶμαι, παρατηρητέα ἢ μετριοφροσύνη τοῦ ῥήτορος, ὅστις δὲν λέγει πέπεισμαι, ἀλλ' οἶμαι. — ταῦτα λέγειν ἔχειν = ἔχειν λέγειν ταῦτα = εἶπε δύναμαι νὰ προτείνω ταῦτα (δηλ. τίς παρασκευὴ, πόση καὶ πόθεν κτλ.). — μὴ κωλύων (= χωρὶς νὰ ἐμποδίζω), ἢ ἄρνησις μὴ ἀντὶ οὐ, διότι ἢ μετχ. εἶναι

στενωῶς συνδεδεμένη μετὰ τοῦ ἀπρμφ. ἔχειν.—ἐπαγγέλλεται=ὕλι-
σχνεῖται.— ἡ ὑπόσχεσις, ὅτι δηλ. δύναμαι νὰ προτείνω ταῦτα, δι' ὧν
ἢ θὰ καταπαύσωμεν τὸν πόλεμον συμβιβασθέντες ἢ τοὺς ἐχθροὺς
θὰ καταπολεμήσωμεν.— οὕτω μεγάλη (δηλ. ἐστὶ)=τόσον μεγάλη
εἶναι.— τὸ πρᾶγμ'... τὸν ἔλεγχον δώσει=ἡ ἀνάπτυξις τῶν προτά-
σεών μου θὰ δείξῃ (ἂν ἡ ὑπόσχεσις εἶναι ἀληθής ἢ ψευδής): ἡ μετα-
φορὰ ἐκ τῶν δικαστηρίων, ἐν οἷς πρᾶγμα μὲν λέγεται ἡ δίκη, ἔλεγχος
δὲ ἡ ἐξέτασις, ἂν ἡ δίκη εἶναι ἀληθής ἢ ψευδής.— ἡδη = εὐθύς.

§ 16 — 18.

πρῶτον μὲν, ἡ ἀπόδοσις εἶτ(α) (ἄνευ τοῦ δὲ [πρβλ. § 2]).—τριή-
ρεις, τῶν τριήρων αἱ μὲν ἦσαν στρατιώτιδες, ἄγρουσαι δηλ. τοὺς
πεζομαχήσοντας στρατιώτας, αἱ δὲ ταχεῖαι, δηλ. πρὸς ναυμαχίαν
ἐπιτήδειοι· ὑπῆρχον δὲ καὶ τριήρεις ἱππαγωγοί, δι' ὧν μετεκομί-
ζοντο ἱππεῖς καὶ ἵπποι· πρὸς μεταφορὰν δὲ τῶν ἐπιτηδείων ἢ τῆς
φορβῆς ὑπῆρχον τὰ πλοῖα.— πενήκοντα, ὁ ἀριθμὸς εἶναι μικρὸς,
διότι οἱ Ἀθην. ἠδύναντο νὰ παρασκευάσωσι 300-400 τριήρεις.—
παρασκευάσασθαι, διὰ τούτου πρέπει νὰ νοήσωμεν οὐχὶ κατα-
σκευὴν τριήρων, ἀλλ' ἐτοιμικίαν αὐτῶν πρὸς ἀπόπλουν· ἡ ἐτοι-
μασία δὲ συνέκειτο εἰς τὸν διορισμὸν τριηράρχων.— φημί = κε-
λεύω = προτείνω.— αὐτοὺς οὕτω τὰς γνώμας ἔχειν = σεῖς οἱ ἴδιοι
νὰ σκέπησθε οὕτω.— ὡς... πλειστέον (ἐστὶ) εἰς ταύτας (ὁμῖν)
αὐτοῖς ἐμβ.= ὅτι δηλ. πρέπει νὰ πλειούητε, ἀφ' οὗ σεῖς οἱ ἴδιοι
— καὶ ὅχι ξένοι μισθοφόροι— ἐμβήτε εἰς ταύτας (δηλ. τὰς τριή-
ρεις).— ἐάν τι δέη = ἐὰν παρουσιάζηται ἀνάγκη τις.— τοῖς ἡμί-
σεσι τῶν ἱππέων=τῶ ἡμίσει τῶν ἱππέων=διὰ τὸ ἡμισυ ἐκ τῶν
ἱππέων σας (δηλ. διὰ τοὺς 500 [διότι χίλιοι ἦσαν οἱ ἱππεῖς, ἕκα-
τὸν ἐξ ἐκάστης φυλῆς]).— ἱππαγ. τρ. καὶ πλοῖα, περὶ τούτων βλ.
ἀνωτέρω.— ἱκανά, δηλ. τὸν ἀριθμὸν.— εὐτρεπίσαι = παρασκευά-
σασθαι.— ταῦτα μὲν, ἡ ἀπόδοσις κατωτέρω ἐν § 19: πρὸ δὲ
τούτων.— ἐπὶ τὰς ἐξαίφνης ταύτας... αὐτοῦ στρατ.=διὰ νὰ ἐμπε-
δίξωσι ταύτας — ἀς ἔλοι γνωρίζετε — τὰς ἐξαίφνης (γινομένης)
ἐκστρατείας αὐτοῦ.— εἰς Πύλας = εἰς Θερμοπύλας (τὸ γνωστὸν
στενὸν τῶν Θερμοπυλῶν μεταξὺ τοῦ ὄρους Οἴτης καὶ τοῦ Μαλια-
κοῦ κόλπου): ταύτας ἀπεπειράθη νὰ καταλάβῃ ὁ Φίλ. τὸ 352,
ἀλλ' οἱ Ἀθην. φθάσαντες ἐγκαίρως μετὰ στρατοῦ ἀπέκρουσαν

τὴν ἀπόπειραν αὐτὴν τοῦ Φιλ. (βλ. εἰσαγ. ἐν σελ. 35). — Χερρό-
 νησου, τὴν Θρακικὴν κατὰ ταύτης ὁ Φιλ. ἐξεστράτευσεν εὐθὺς
 μετὰ τὴν εἰς Πύλας ἐκστρατείαν (352). — Ὀλυνθον, πόλιν τῆς
 Χαλκιδικῆς ἐπὶ τῆς ΒΔ. πλευρᾶς τοῦ Ὀρωναίου κόλπου· ἐννοεῖ-
 ται στρατεία τοῦ Φιλίπ. γενομένη περὶ τὸ 351. — ἐκεῖνω τοῦτ' ἐν
 τῇ γν. παραστῆσαι (δηλ. ὑμᾶς) = νὰ ἐμβάλητε εἰς τὸν νοῦν ἐκεί-
 νου (= νὰ κάμητε ἐκεῖνον νὰ σκεφθῆ) τοῦτο. — ἐκ τῆς ἀμελείας
 ταύτης τῆς ἄγαν = καταλιπόντες ταύτην τὴν ὑπερβολικὴν ἀμέ-
 λειαν. — ὡσπερ εἰς Εὔβ., δηλ. ὠρμήσατε (= ἐξεστρατεύσατε)· οἱ
 Ἄθην. στρατεύσαντες τῷ 357 ὑπὸ τὸν Τιμόθεον εἰς Εὔβοιαν ἐνί-
 κησαν τοὺς κατέχοντας αὐτὴν Θηβαίους καὶ ἠνάγκασαν τούτους
 ν' ἀπέλθωσι τῆς νήσου. — φασί, δηλ. ὑμᾶς ὀρμήσαι μετεχειρίσθη
 δὲ τὸ φασί, ὡς κατωτέρω (§ 23) τὸ ἀκούω, διότι ἡ εἰς Ἀλίαρτον
 στρατεία (395) ἐγένετο πρὸ τῆς γεννήσεως τοῦ Δημοσθ. — εἰς
 Ἀλίαρτον, πόλιν τῆς Βοιωτίας· ἐνταῦθα τῷ 395 οἱ συνησπισμένοι
 σύμμαχοι Θηβαῖοι, Κορίνθιοι, Ἀργεῖοι καὶ Ἄθην. ἐνίκησαν τοὺς
 Λακ. φονεύσαντες καὶ τὸν Λύσανδρον. — καὶ τὰ τελευταῖα πρόφην
 εἰς Π. = καὶ τελευταῖον πρὸ ὀλίγου (τῷ 352) εἰς τὰς Θερμοπύλας
 (δηλ. ὠρμήσατε). — ἴσως ἂν ὀρμήσατε = ἴσως ἠθέλετε ἐκστρα-
 τεύσει (κατ' αὐτοῦ). — οὔτοι παντελῶς... εὐκαί. ἐστι, ὡς ὑποκείμε-
 νοητέον τό: τὸ ὑπάρχειν ταῦτα, δηλ. τριήρεις, πλοῖα κτλ. = ἡ τοιαύτη
 προετοιμασία, ἣν σὰς προτείνω, δὲν εἶναι βεβαίως καθ' ὀλοκληρίαν
 ἀξία περιφρονήσεως. — οὐδ' εἰ μὴ ποιήσασιν αὐτὸ τοῦτο = καὶ ἐν
 περιπτώσει, καθ' ἣν δὲν ἠθέλετε κάμει αὐτὸ τοῦτο (δηλ. τὸ ὀρμη-
 σαι ἐπ' αὐτόν). — ὡς... φημί δεῖν, δηλ. ὑμᾶς ποιῆσαι. — ἴν'... πρὸ
 τοῦ ἵνα νοητέα ἢ πρότασις: ταῦτα οἶμαι δεῖν ὑπάρχειν. — διὰ τὸν
 φόβον = ἀπὸ τὸν φόβον του. — εὐτρεπεῖς ὑμᾶς, δηλ. ὄντας = ὅτι σεῖς
 εἰσθε παρεσκευασμένοι. — εἴσεται (μέλ. τοῦ β. οἶδα), δηλ. τοῦτο
 (ποῖον;). — εἰσὶ... εἰσὶ, ἀναδίπλωσις (πρβλ. § 10 «πότε... πότε»). —
 οἱ... ἐξαγγέλλοντες, νοοῦνται οἱ ἐν Ἀθήναις Φιλιππίζοντες, ὡς ὁ
 Φιλοκράτης, ὁ Φρύνων, ὁ Ἀριστόδημος, ὁ Νεοπτόλεμος, ὁ Κτησι-
 φῶν καὶ ἄλλοι. — παριδῶν ταῦτ' = καταφρονήσας ταῦτα = ἀδια-
 φορήσας διὰ τὴν προετοιμασίαν σας. — ἀφύλακτος ληφθῆ = ἀπρο-
 φύλακτος καταληφθῆ. — μηδενὸς (οὐδετέρου γέν.) ὄντος ἐμποδῶν
 = διότι οὐδὲν (θὰ) εἶναι ἐμπόδιον. — ἂν ἐνδῶ καιρὸν = ἐὰν (ὁ Φί-
 λιππος) δώσῃ εὐκαιρίαν (εἰς τοῦτο [ποῖον;]).

§ 19.

ταῦτα μὲν, ἐπανάληψις τοῦ ἐν § 17 «ταῦτα μὲν οἶμαι δεῖν ὑπάρχειν» ἢ ἀπόδοσις «πρὸ δὲ τούτων». — ἃ πᾶσι δεδόχθαι φημί δεῖν = τὰ ὅποια λέγω ὅτι πρέπει ὑπὸ πάντων ὑμῶν νὰ ἔχωσιν ἀποφασισθῆ. — φημί δεῖν — προσήκειν οἶομαι, ἤρκει δυοῖν θάτερον: δεδόχθαι καὶ παρεσκευάσθαι φημί δεῖν ἢ δεδ. καὶ παρεσκ. προσήκειν οἶομαι: ἐτέθησαν δ' ἀμφοτέρα, ἵνα ὁ λόγος γένηται ἀρτιμελής. — δύναμιν, δηλ. πεζικὴν = πεζικὸν στράτευμα. — προχειρίσασθαι δεῖν ὑμᾶς = ὅτι πρέπει σεις νὰ προετοιμάσητε: τὸ ὑποκμ. τοῦ ἀπαρμφ. (ὑμᾶς) ἐτέθη ἐνταῦθα, ἐν ᾧ ἐν τοῖς ἡγουμένοις § 16 «παρασκευάσασθαι φημί δεῖν» παρελήφθη, διὰ τὴν εὐρυθμίαν τῶν προτάσεων. — ἢ... πολεμήσει καὶ κ. ἐκ. ποιήσει = ἵνα αὕτη πολεμῆ καὶ κακοποιῆ ἐκεῖνον (τίνα;). — μή μοι (δτκ. ἠθικῆ) μυρίους (δηλ. λεγέτω τις) μηδὲ δυοῖν. ξένους = ἄς μὴ μοῦ λέγῃ τις 10,000 μηδὲ 20,000 μισθοφόρους στρατιώτας: οἱ Ἀθην. συνήθιζον λόγῳ μὲν πολλὰ νὰ ψηφίζωσιν, ἔργῳ δὲ ὀλίγα ἢ μηδὲν νὰ ἐκτελῶσιν (πρβλ. § 20). — τὰς ἐπιστολιμαίους ταύτας δυνάμεις = τὰς ἐν ἐπιστολαῖς (μόνον) γραφομένας ταύτας — τὰς γνωστὰς ὑμῖν — δυνάμεις (πρβλ. § 30, § 45): οἱ Ἀθην. συνήθιζον, ὅσάκις οἱ στρατηγοὶ ἐζήτουν παρ' αὐτῶν βοήθειαν, νὰ ὑπόσχωνται μὲν αὐτοῖς δι' ἐπιστολῶν μεγάλας βοηθείας, νὰ μὴ ἐμμένωσιν ὁμῶς εἰς τὰς ἑαυτῶν ὑποσχέσεις. — ἀλλ' ἢ (= ἀλλὰ φημί προχειρίσασθαι δεῖν ὑμᾶς δύναμιν, ἦ) τῆς πόλεως ἔσται = ἀλλὰ λέγω ὅτι πρέπει νὰ προετοιμάσητε δύναμιν, ἣτις (πράγματι) θ' ἀνήκη εἰς τὴν πόλιν (= οἱ στρατιῶται αὐτῆς θὰ μάχωνται ὑπὲρ τοῦ συμφέροντος τῆς πόλεως [καὶ οὐχὶ ὑπὲρ τοῦ ἰδικοῦ των συμφέροντος, ὡς ἔπραττον οἱ μισθοφόροι]). — κἂν (= καὶ ἂν) ... χειροτονήσητε ... , πείσεται καὶ ἀκολ. = καὶ (ἣτις), ἐὰν ... ἐκλέξητε ... , θὰ ὑπακούῃ καὶ θ' ἀκολουθῆ. — κἂν ... κἂν ... κἂν = εἴτε ... εἴτε ... εἴτε. — ὄντιν οὖν = οἷονδῆποτε. — τροφήν = σιτηρέσιον: πρβλ. § 23. — ταύτη, δηλ. τῇ δυνάμει.

§ 20 — 22.

ἔσται δ' αὕτη κτλ. = τὶς δ' αὕτη ἢ δύναμις ἔσται: τὸ δὲ τις ἀναφέρεται εἰς τὸ εἶδος τῆς δυνάμεως (πρβλ. § 15). — ταῦτ' ... ποιεῖν = νὰ πράττῃ ταῦτα (δηλ. ν' ἀνήκη εἰς τὴν πόλιν καὶ νὰ

ὕπακούῃ εἰς τὸν στρατηγόν).—καθ' ἕκαστον τούτων διεξ. χωρὶς = διαπραγματευόμενος ἐν ἕκαστον ἐκ τούτων χωριστά. — ξένους μὲν λέγω, ὁ ῥήτωρ ἀναφέρων τὸ εἶδος τῆς δυνάμεως καὶ ἀριθμῶν τὸ πλῆθος αὐτῆς ἀρχεται ἀπὸ τῶν ξένων, ἵνα εὐχαριστήσῃ τοὺς Ἄθην., οἵτινες πιθανῶς θὰ ἐνόμιζον ὅτι ὁ ῥήτωρ θὰ προέτεινεν ἢ δύναμις ν' ἀποτελεῖται ἐκ πολιτῶν, ὅπερ πολὺ θὰ ἀπήρεσκε τοῖς Ἄθην. Διακόπτει δὲ εἶτα τὸν λόγον, διότι, ἐὰν ἐξηκολούθει αὐτος, θὰ εἶχεν ὡς ἐξῆς: ξένους μὲν λέγω πεντακοσίους καὶ χιλίους, Ἄθηναίους δὲ πεντακοσίους· ὁ ἀριθμὸς δὲ οὗτος εἰς τοὺς Ἄθην., συνηθισμένους νὰ ψηφίζωσι πολλὰς μυριάδας (πρβλ. ἀνωτέρω: μὴ μοι μυρίουσ κτλ.), θὰ ἐφαίνετο πολὺ γελοῖος· θέλων λοιπὸν ὁ ῥήτωρ ν' ἀποφύγῃ τὴν τοιαύτην ἐντύπωσιν προλαμβάνων διακόπτει τὸν λόγον καὶ παρενθετικῶς συμβουλεύει τοὺς Ἄθην. νὰ μὴ καταφρονῶσι τὰς μικρὰς δυνάμεις. — ὅπως μὴ ποιήσῃ, πλαγία ἐρωτηματκ. πρότασις ἐξαρτωμένη ἐκ τοῦ νοουμένου σκοπεῖτε = προσέχετε πῶς νὰ μὴ κάμητε. — πάντ' ἐλάτιω..., ἀσύνδετον ὡς ἐπεξήγησις τοῦ ὁ... ἔβλαψεν. — νομίζοντες... καὶ... αἰρούμενοι, μετχ. ἐνδοτικ. = ἐν ᾧ νομίζετε... καὶ (ἐν ᾧ) ἐγκρίνετε. — ἐπὶ τῷ πράττειν = ὅταν ἔλθῃτε ἐν αὐτῇ τῇ πράξει. — ποιήσαντες καὶ πορίσαντες (δηλ. τροφήν) = ἀφ' οὗ ἐκτελέσητε καὶ προμηθεύσητε (σιτηρέσιον). — τούτοις, συναπτέον τῷ προστίθετε = εἰς ταῦτα (δηλ. τὰ μικρὰ) προσθέτετε. — ἐλάτιω, δηλ. τοῦ δέοντος. — λέγω δὴ (= λοιπὸν προτείνω), ἀναλαμβάνει τὸν διὰ τοῦ καὶ ὅπως... διακοπέντα λόγον κατ' ἄλλον τρόπον. — τοὺς πάντας στρ. δισχιλίους = ἐν συνόλῳ δισχιλίους (πεζοὺς) στρατιώτας. — Ἄθην... πεντακοσίους, ἢ πρότασις αὕτη τοῦ Δημοσθ. νὰ στρατεύωνται καὶ αὐτοὶ οἱ Ἄθην. συνηθισμένοι ἄχρι τοῦδε ν' ἀπέχῃσι πάσης στρατείας φυσικὸν ἦτο νὰ δυσαρεστήσῃ αὐτοὺς· δι' αὐτὸ ὁ ῥήτωρ καθιστᾷ τὴν πρότασιν τοῦ ἠπιωτέραν λέγων νὰ στρατεύωνται οἱ Ἄθην. 1) ἐξ οἰασδῆποτε θέλουσιν οὗτοι ἡλικίας, 2) ἐπὶ ὀρισμένον βραχὺν χρόνον καὶ 3) διαδοχικῶς. — ἐξ ἧς ἂν τινος ὑμῖν ἡλικίας κ. ἔχειν δοκ. = ἐξ ἧστινος ἂν ἡλικίας δοκῇ ὑμῖν καλῶς ἔχειν = ἐξ οἰασδῆποτε ἡλικίας νομίζετε σεις ὅτι εἶναι καλὸν (= ὅτι συμφέρει) ἢ στρατεύσιμος ἡλικία παρ' Ἀθηναίους ἦτο ἀπὸ τοῦ 20-60 ἔτους (§ 7). — χρ. τακτὸν = ἐπὶ ὀρισμένον χρόνον. — ἐκ διαδοχῆς = διαδοχικῶς· ὁ Δημοσθ. δηλ. προτείνει νὰ γίνηται ἀπόλυσις τῶν στρατευομένων

διαρκούσης τῆς στρατείας καὶ ἀναπλήρωσις αὐτῶν δι' ἄλλων. — τοὺς δ' ἄλλους ξ. εἶναι κελεύω (=λέγω) = οἱ δὲ λοιποὶ (δηλ. οἱ 1.500) προτείνω νὰ εἶναι μισθοφόροι. — ἱππέας διακοσίους, δηλ. κελεύω εἶναι. — ὥσπερ τοὺς πεζοὺς, καθ' ἕλξιν πρὸς τό: στρατευομένους ἀντι: ὥσπερ οἱ πεζοὶ (δηλ. στρατεύονται). — ἱππαγωγούς (τριήρεις) τούτοις, δηλ. κελεύω. — εἶεν, ἐπίρρημα δηλοῦν συγκατάθεσιν μὲν τῶν εἰρημένων, συναφὴν δὲ πρὸς τὰ μέλλοντα = ἔστω. — τί πρὸς τούτοις ἔτι, δηλ. κελεύω. — δεῖ... καὶ ταχ. τριήρων ἡμῖν = ἔχομεν ἀνάγκην ἡμεῖς (ὄχι μόνον ἱππαγωγῶν, ἀλλὰ) καὶ ταχειῶν τριήρων (ἐπιτηδεῖων δηλ. πρὸς ναυμαχίαν [πρβλ. § 16]). — ἔχοντος ἐκ. ναυτικόν = ἐπειδὴ ἐκεῖνος (ὁ Φίλ.) ἔχει ναυτικόν. — ἡ τροφή, πρβλ. § 19. — διότι τηλ. ἀποχορῆν (ἀπρμψ. τοῦ β. ἀποχοράω - ᾠ = ἀρκῶ)... δύναμιν κτλ., πλαγία ἐρωτηματικ. πρότασις ἐξαρτωμένη ἐκ τοῦ ἐπειδὴ... διδάξω = ἀφ' οὗ (προηγούμενως) σὰς εἶπω διατι νομίζω ὅτι τόσῳ μικρὰ ἢ δύναμις εἶναι ἀρκετὴ καὶ διατι προτείνω νὰ εἶναι πολῖται (Ἀθηναῖοι) οἱ συστρατεύομενοι (μετὰ τῶν ξένων).

§ 23 — 24.

τοσαύτην, δηλ. οἶμαι ἀποχορῆν τὴν δύναμιν = νομίζω ὅτι τόσῳ μικρὰ ἢ δύναμις εἶναι ἀρκετὴ. — διὰ ταῦτα, ὅτι = διὰ τοῦτο, διότι. — οὐκ ἔνι (= ἔνεστι)... ἡμῖν πορ. = δὲν δυνάμεθα ἡμεῖς νὰ πορισθῶμεν. — δύναμιν τὴν ἐκείνῳ (= τὴν τῇ ἐκείνου δυνάμει) παραταξ. = δύναμιν, ἣτις θὰ δυνηθῆ ν' ἀντιπαραταχθῆ (= νὰ πολεμήσῃ φανερῶς) πρὸς τὴν δύναμιν ἐκείνου (τοῦ Φιλ.). — ἀλλὰ ληστ. ἀνάγκη (ἔστιν), ἀντιτίθεται πρὸς τό: παραταξομένην = ἀλλ' εἶναι ἀνάγκη ληστρικῶς (= κρυφίως) νὰ πολεμῶμεν. — τούτῳ τῷ τρόπῳ, δηλ. τῷ ληστρικῷ. — τὴν πρώτην = κατὰ πρῶτον. — αὐτὴν, δηλ. τὴν δύναμιν. — ταπεινὴν = μικράν, εὐτελεῆ. — μισθὸς οὐδὲ τροφή, ταῖς στρατιώταις ἐδίδοτο μισθὸς καθ' ἑκάστην καὶ σιτηρέσιον (= τροφή) οὐδέποτε ταῦτα ὁμοῦ ὑπερέβαινον τὴν δραχμὴν καθ' ἑκάστην, οὐδὲ ἦσαν ὀλιγώτερα τῶν 4 ὄβολων. — πολίτας παρεῖναι καὶ συμπλεῖν = νὰ παρευρίσκωνται καὶ νὰ συμπλέωσι (μετὰ τίνων;) πολῖται (Ἀθηναῖοι). — πρότερόν ποτ', δηλ. κατὰ τὸν Κορινθιακὸν πόλεμον (395-387). — ἀκούω ξενικόν κτλ., τὸ νόημα διευτυπώθη χαλαρῶς πῶς ὁ Δημοσθ. λέγει: πρέπει νὰ συμπλέωσι καὶ πολῖται, διότι καὶ πρότερον τοῦτο ἐγένετο, ἀντὶ νὰ εἴπη: ἐπειδὴ τοῦτο καὶ

πρότερον γενόμενον παρέσχεν ὠφελείας. Αὕτη ἡ κυρία αἰτία δηλοῦται ἐν τῇ ἐπομένῃ προτάσει: καὶ οἶδα κτλ. περὶ δὲ τοῦ ἀκούω (= ἀκήκοα) βλ. ἐν § 17 « φασὶν εἰς Ἑλλ. . . ».— ξενικὸν τρέφειν . . . τὴν πόλιν . . . καὶ αὐτοὺς ὑμᾶς συστρατ. = ὅτι ἡ πόλις συνετήρει μισθοφορικὸν στρατεύμα . . . καὶ ὅτι ὑμεῖς αὐτοὶ συνεστρατεύετε (μετὰ τούτου τοῦ μισθοφορικοῦ στρατεύματος).— Πολύστρατος, περὶ τῆς πολεμικῆς δράσεως τούτου οὐδὲν εἶναι γνωστόν.— Ἰφικράτης καὶ Χαβρίας, ἐπιφανεῖς Ἀθηναῖοι ἡγεμόνες μισθοφορικῶν στρατευμάτων κατὰ τὸ 1^{ον} ἡμισυ τοῦ 4^{ου} αἰῶνος π. Χ.— ἄλλοι τινές, δηλ. ὁ Στράβαξ, Καλλιᾶς καὶ Φιλοκράτης, οὓς ὁ ῥήτωρ δὲν ἀναφέρει ὡς ἦττον σπουδαίους.— οἶδ' ἀκούων = γνωρίζω ἐξ ἀκοῆς.— ὅτι Λακ. παρατ. μεθ' ὑμῶν ἐνίκων οὔτοι οἱ ξ., τὸ ἀντικμ. Λακεδαιμονίους προετάχθη πρὸς ἔμφασιν = ὅτι οὔτοι οἱ μισθοφόροι παραταττόμενοι (= φανερώς πολεμοῦντες) μεθ' ὑμῶν ἐνίκων τοὺς (ἀηττήτους) Λακεδαιμονίους· ἐννοεῖται ἡ νίκη τοῦ Ἰφικράτους παρὰ τὸ Λέχαιον, λιμένα τῆς Κορίνθου, ἐνθα οὗτος ἡγούμενος τοῦ μισθοφορικοῦ στρατοῦ καὶ τῶν Ἀθην. ἠφάνισεν ὀλόκληρον μῦραν (= τάγμα Σπαρτιατῶν ἐκ 400 ἀνδρῶν) τῶν Λακεδ. (392).— καὶ ὑμεῖς μετ' ἐκείνων, δηλ. παραταττόμενοι ἐνικᾶτε.— ἐξ οὗ (δηλ. χρόνου) = ἀφ' ὅτου.— αὐτὰ καθ' αὐτὰ = μόνα των (ἀνευ δηλ. πολιτῶν Ἀθην.).— ὑμῖν, δοτκ. χαριστκ. = δι' ὑμᾶς.— τοὺς φίλους νικᾶ (ὑποκμ.: τὰ ξενικὰ) καὶ τοὺς συμ., σαρκασμὸς = τὰ μισθοφορικὰ στρατεύματα βλάπτουσι (δηλ. δι' ἀρπαγῶν, ἀργυρολογίας κ.τ.τ.) τοὺς φίλους μας καὶ τοὺς συμμάχους.— οἱ δ' ἐχθροὶ . . . ἐννοοῦνται οἱ Θηβαῖοι, Χίοι, Ῥόδιοι, πρωτίστως δὲ ὁ Φίλιππος.— μεῖζους = ἰσχυρότεροι.— παρακύναντ' (δηλ. τὰ ξενικὰ) ἐπὶ τὸν τῆς π. πόλ. = ἀφ' οὗ ῥίψωσιν ἐπιπολαίως ἐν βλέμμα εἰς τὸν πόλεμον, ὃν διεξάγει ἡ πόλις· οἱ Ἀθην. διεξῆγον τότε δύο πολέμους, τὸν κατὰ Φιλίππου καὶ τὸν κατὰ τῶν ἀποστάντων συμμάχων.— πρὸς Ἀρτιάβαζον . . . οἴχεται πλέοντα (= ταχέως πλέουσι [τὰ μισθοφορικὰ στρατεύματα]), ὁ ῥήτωρ ὑπονοεῖ τὸν Χάρητα, ὅστις τῇ 356 παύσας νὰ πολεμῇ κατὰ τῶν ἀποστάντων συμμάχων, καθ' ὧν εἶχε σταλῆ ὑπὸ τῶν Ἀθην., ἠναγκάσθη νὰ ὀδηγήσῃ τὸν στρατὸν του εἰς τὸν σατράπην Ἀρτιάβαζον, ὅστις εἶχεν ἀποστῆ ἀπὸ τοῦ βασιλέως τῶν Περσῶν· περιήλθε δὲ ὁ Χάρης εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ πράξῃ τοῦτο, διότι δὲν εἶχε νὰ δώσῃ μισθὸν εἰς τὸν στρατὸν του· ὁ Δημοσθ.

δ' ὁμως ἀναφέρει οὕτω τὸ γεγονός, ὡσεὶ ὁ Χάρης ἠναγκάσθη νὰ πράξῃ τοῦτο ὑπ' αὐτοῦ τοῦ στρατοῦ του. — πανταχοῖ μᾶλλον, ὁ β' ὅρος τῆς συγκρίσεως: ἢ ἐπὶ τοὺς πολεμίους. — ἀκολουθεῖ, ἐν ᾧ ἔπρεπε ὡς στρατηγὸς νὰ ἡγήται. — εἰκότως = δικαίως. — οὐ . . . ἔστ' (= ἔνεστιν) ἄρχειν (τινὰ) μὴ διδόντα μισθὸν = δὲν εἶναι δυνατόν ν' ἄρχῃ τις χωρὶς νὰ δίδῃ μισθὸν (τίσι;).

§ 25 — 27.

τὰς προφάσεις ἀφελεῖν (δηλ. κελεύω) καὶ τοῦ στρατ. καὶ τῶν στρατ. = σὰς προτρέπω ν' ἀφαιρέσητε τὰς προφάσεις καὶ τοῦ στρατηγού καὶ τῶν στρατιωτῶν· οἱ στρατηγοὶ καὶ οἱ στρατιῶται πολ- λάκις ἐγκατέλειπον τὸν κατὰ τοῦ Φιλίπ. πόλεμον ἐπὶ τῇ προφάσει ὅτι δὲν ἐλάμβανον μισθόν. — μισθὸν πορίσαντας καὶ στρατ. οἶκ . . . παρακαταστήσαντας (δηλ. τῷ στρατηγῷ καὶ τοῖς ξένοις) = ἀφ' οὗ προμηθεύσητε μισθὸν καὶ τοποθετήσητε πλησίον τοῦ στρατηγού καὶ τῶν ξένων στρατιώτας ἰδικούς σας (δηλ. πολίτας Ἀθηναίους). — ὡσπερ ἐπ ὀ π τ α ς (= μάρτυρας [§ 47]) τῶν στρατηγουμένων (= τῶν ὑπὸ τοῦ στρατηγού πραττομένων = τῶν πράξεων τοῦ στρατηγού), μεταφορικῶς ἐνταῦθα ὁμιλεῖ ὁ ῥήτωρ· ἡ ἔννοια: καθὼς οἱ ἐπλόπται ἐν τοῖς Ἐλευσινίοις μυστηρίοις (δηλ. οἱ μύσται τοῦ τρίτου καὶ ἀνωτάτου βαθμοῦ) εἶχον τὸ δικαίωμα νὰ παρίστανται μάρτυρες πάντων τῶν τελουμένων, οὕτω καὶ οἱ πολῖται στρατιῶται πρέ- πει νὰ παρίστανται μάρτυρες τῶν ὑπὸ τοῦ στρατηγού πραττομέ- νων. — ἐπεὶ νῦν γε γέλωσ ἔσθ' = διότι τώρα βεβαίως εἶναι γελοῖον πράγμα. — ὡς χρώμεθα τοῖς πράγμα, ὑποκειμ. τοῦ ἔστι, εἰς δ κατη- γρημ. τὸ γέλωσ = ὁ τρόπος, καθ' ὃν φροντίζομεν περὶ τοῦ πολέ- μου. — εἰ γὰρ ἔροιστό τις (δηλ. ξένος) . . . πολεμοῦμεν, ὁ ῥήτωρ ἐνταῦθα πλάττει διάλογον μεταξὺ ξένου καὶ πολίτου Ἀθηναίου, ὃν διακόψας διὰ τοῦ οὐκ ἐχειροτονεῖτε ἐρωτᾷ τοὺς Ἀθην. ὁ ῥήτωρ καὶ ἐρωτῶν ἐξελέγχει τὴν κουφότητα καὶ ῥαθυμίαν αὐτῶν. — οὐχ ἡμεῖς γε, δηλ. ἄγομεν εἰρήνην. — Φιλίππῳ πολεμοῦμεν, ἀπὸ τοῦ 357, ἀφ' οὔτου ὁ Φίλιπ. κατέλαβε τὴν Ἀμφίπολιν, ἀνέλαβον οἱ Ἀθην. τὸν κατ' αὐτοῦ πόλεμον· ἀλλ' ὁμως οὐδέποτε οἱ ἴδιοι μετέσχον τῆς στρατείας. — οὐκ ἐχειροτονεῖτε . . . ;, δηλ. καθ' ὅλον τὸν μέχρι τοῦδε χρόνον, καθ' ὃν ἐπολεμεῖτε πρὸς Φιλ. (ἦτοι ἀπὸ τοῦ 357)· ἡ ἀπό- κρισις εἰς ταύτην τὴν ἐρώτησιν θὰ ἦτο: βεβαίως ἐπράττομεν τοῦτο

καὶ νῦν ἀκόμη πράττομεν τὴν ἀπόκρισιν ταύτην ὡς εὐνόητον παραλείπει ὁ ῥήτωρ καὶ ἐξακολουθεῖ ὁ ἴδιος διὰ τῆς ἐρωτήσεως: τί οὖν ποιῶσιν (δηλ. οἱ πρὸ μικροῦ χειροτονημένοι ἄρχοντες καὶ εἰσέτι ἐν ταῖς ἀρχαῖς διαμένοντες); — δέκα ταξ. καὶ στρατ. κτλ., κατ' ἔτος ἐξελέγοντο δέκα στρατηγοὶ ἔχοντες τὴν ἀνωτάτην ἀρχὴν ἐν τῷ περικῷ ὑπὸ τὰς διαταγὰς τούτων ἦσαν οἱ δέκα ταξίαρχοι ἐκλεγόμενοι ἕκαστος ἐξ ἐκάστης φυλῆς. Τὴν δ' ἀνωτάτην ἀρχὴν ἐν τῷ ἵππικῷ εἶχον οἱ δύο ἵππαρχοι ἐκλεγόμενοι ἐξ ἀπάντων τῶν πολιτῶν ὑπὸ τὰς διαταγὰς τῶν ἵππάρχων ἦσαν οἱ δέκα φύλαρχοι πάντες δὲ οὗτοι οἱ ἄρχοντες ἐξελέγοντο ψήφῳ τοῦ λαοῦ ἦσαν λοιπὸν χειροτονητοὶ καὶ οὐχὶ κληρωτοί. — ὄν ἄν πέμψῃτ' = ὄν ἐκάστοτε ἀποστέλλετε. — τὰς πομπὰς πέμπουσι = ἡγῶνται (= προπορεύονται) τῶν πομπῶν οἱ Ἀθηναῖοι ἐτέλουν πομπὰς ἐν τοῖς Παναθηναίοις, Ἐλευσινίοις καὶ λοιπαῖς ἑορταῖς, ἐν αἷς μάλιστα οἱ ἵππεις διέπρεπον (ὡς φαίνεται τοῦτο καὶ ἐκ τῆς ζωφόρου τοῦ Παρθενῶνος). — ὑμῖν, δοτκ. ἡθικῆ = πρὸς εὐχαρίστησίν σας. — μετὰ τῶν ἱεροποιῶν, διὰ τὴν διοργάνωσιν ἑορτῶν καὶ τὴν ἐποπτεῖαν θυσιῶν τινῶν ἐξελέγοντο διὰ κλήρου κατ' ἔτος δέκα ἄρχοντες καλούμενοι ἱεροποιοί. — ὥσπερ γὰρ οἱ πλ. κτλ. = ὥσπερ γὰρ οἱ πλάττοντες τοὺς πηλίνους ταξίαρχους καὶ φυλάρχους πλάττουσιν αὐτοὺς εἰς τὴν ἀγορὰν (= διὰ τὴν ἀγορὰν [πρὸς πώλησιν]), οὕτως ὑμεῖς εἰς τὴν ἀγορὰν (= διὰ τὴν ἀγορὰν, ἵνα δηλ. αὐτοῦ ἡγῶνται τῶν πομπῶν) χειροτονεῖτε κτλ.: διὰ τῆς παραβολῆς ταύτης ὁ ῥήτωρ καθάπτει τῶν Ἀθηναίων ἡ ἔννοια: καθὼς οἱ κοροπλάθοι πλάττουσι τοὺς πηλίνους ταξίαρχους καὶ λοιποὺς ἄρχοντας καὶ ἐκθέτουσιν εἰς τὴν ἀγορὰν ὄχι πρὸς ὠφέλιμόν τινα χρῆσιν, ἀλλὰ πρὸς παιδιὰν τῶν παιδῶν, οὕτω καὶ ὑμεῖς χειροτονεῖτε τοὺς ἄρχοντας ὄχι πρὸς χρῆσιμόν τινα πράξιν, ἀλλὰ διὰ τὴν ἀγορὰν, ἵνα δηλ. ἡγῶνται τῶν ἐν τῇ ἀγορᾷ τελουμένων πομπῶν. — οὐ γὰρ ἐχοῖν . . . εἶναι = λοιπὸν δὲν ἔπρεπε νὰ εἶναι: ἐὰν ὁ παρατακτ. ἐχοῖν ἦτο μετὰ τοῦ ἄν τίνα σημασίαν θὰ εἶχε; — παρ' ὑμῶν . . . παρ' ὑμῶν, ἐπαναφορά. — ἵππαρχον, καθ' ἑνικὸν ἀριθμόν, ὡς καὶ κατωτέρω: τὸν παρ' ὑμῶν ἵππαρχον, διότι ὁ ῥήτωρ ἔχει ὑπ' ὄψει τὸν εἰς τὸν πόλεμον ἐκπεμπόμενον διότι τῶν δύο ἵππάρχων ὁ ἕτερος ἔμενεν ἐν τῇ πόλει, ἵνα φροντίξῃ περὶ τῶν ἑορτῶν καὶ πομπῶν. — ἄρχοντας οἰκείους (= παρ' ὑμῶν) εἶναι = ἐν γένει ἄρχον-

τες νὰ εἶναι ἐξ ὑμῶν.— Ἰν' ἦν . . . , τί δηλοῖ ἐνταῦθα ἡ τελικὴ πρότασις; — ὡς ἀληθῶς = πράγματι.— Λῆμιον, νῆσον τοῦ Αἰγαίου πελάγους, ἀρχαίαν κτῆσιν τῶν Ἀθηναίων πρὸς διοίκησιν ταύτης οἱ Ἀθην. ἀπέστειλλον κατ' ἔτος σῶμα ἱππέων ὑπὸ τὰς διαταγὰς ἐνὸς ἱπάρχου· ἡ αὐτόθι δὲ διαμονὴ τοῦ ἱπάρχου ἦτο ἀνετος.— ὑπὲρ τῶν . . . κτημάτων=ὑπὲρ τῶν κτήσεων.— Μενέλαον ἱππαρχεῖν=νὰ εἶναι ἱππαρχος ὁ (ξένος) Μενέλαος (καὶ οὐχὶ ὁ παρ' ὑμῶν ἱππαρχος)· ὁ δὲ Μενέλαος ἦτο ἑτεροθαλῆς ἀδελφὸς τοῦ Φιλ.· φοβούμενος δὲ καὶ μισῶν τὸν ἀδελφόν του κατέφυγε μετὰ τῶν οἰκείων στρατιωτῶν εἰς τὰ ξενικὰ τῶν Ἀθην. στρατεύματα· οἱ δὲ ξεναγοὶ ἐδέχθησαν αὐτὸν καὶ ὡς ἔμπειρον κατέστησαν ἱππαρχον. Ἐνταῦθα κατηγορεῖ ὁ ῥήτωρ τοὺς Ἀθην. 1) διότι δὲν ἐπεμψαν οἰκείον ἱππαρχον καὶ 2) διότι δὲν ἐχειροτόνησαν αὐτὸν τοῦτον τὸν Μενέλαον.— κειροτονημένον εἶναι (= κειροτονηθῆναι) τοῦτον = νὰ ἔχη κειροτονηθῆ οὗτος.— ὅστις ἂν ἦ = ὅστισδήποτε καὶ ἂν εἶναι.

§ 28 — 29.

τὸ τῶν χρημάτων, δηλ. ζήτημα.— πόσα (τὰ χρήματα) καὶ πόθεν ἔσται (ταῦτα), ἐπεξήγησις τοῦ: τὸ τῶν χρημάτων=πόσα δηλ. τὰ χρήματα θὰ εἶναι καὶ πόθεν ταῦτα θὰ ἐξοικονομηθῶσι.— μάλιστα=πρὸ πάντων.— τοῦτο δὴ καὶ περαίνω, ὁ ἐνεστῶς ἐνταῦθα ἀντὶ μέλλοντος (περανῶ) = τοῦτο ἤδη (καθὼς σεις ἐπιθυμεῖτε, οὕτω) καὶ ἐγὼ θὰ διαπραγματευθῶ.— χρήματα τοίνυν = λοιπὸν ὡς πρὸς τὰ χρήματα (σὰς λέγω τὰ ἐξῆς).— ἔστι μὲν = ὑπολογίζεται μὲν· ἡ ἀπόδοσις τοῦ μὲν κατωτέρω ἐν § 29 «εἰ δέ τις οἶεται . . .».— ἡ τροφή=ἡ διατροφή, ἡ συντήρησις· ἐπειδὴ δὲ ὑπὸ τὴν τροφήν δύναται νὰ νοηθῆ πλὴν τοῦ σιτηρέσιου καὶ ὁ μισθός, διὰ τοῦτο ὁ ῥήτωρ περιορίζει τὴν ἔννοιαν διὰ τοῦ σιτηρέσιον μόνον· τὸ σιτηρέσιον δὲ τῶν στρατιωτῶν ἐδίδοτο εἰς χρήματα, ὁ δὲ στρατηγὸς ἐφρόντιζε νὰ παρευρίσκωνται ἐν τῷ στρατοπέδῳ πωληταὶ τῶν τροφίμων.— τῆ δ. ταύτη=διὰ τὴν δύναμιν ταύτην (ποίαν);.— τάλαντ' ἐν. καὶ μικρόν τι πρὸς = ἐνενήκοντα τάλαντα καὶ ὀλίγον ἀκόμη προσέτι (δηλ. καὶ δύο τάλαντα)· λοιπὸν ἐν συνόλῳ ἐνενήκοντα δύο τάλαντα. Τὸ τάλαντον (=6.000 δρ.), καθὼς καὶ ἡ μινᾶ (=100 δρ.), δὲν ἦσαν νομίσματα, ἀλλ' ὀνομασίαι χρηματικῶν ποσοῦ.— δέκα ναυσὶ ταχείαις = διὰ τὰς δέκα ταχείας ναῦς (πρβλ.

§ 22). — εἴκοσιν εἰς τὴν ναῦν μναῖ τοῦ μηνὸς ἕκ. = δηλ. εἴκοσι μναῖ δι' ἕκαστον πλοῖον καθ' ἕκαστον μῆνα. — στρατιώταις, πρβλ. § 21. — τοσαῦθ' ἕτερα = ἄλλα τόσα (δηλ. τετταράκοντα τάλαντα). — τοῦ μηνὸς = καθ' ἕκαστον μῆνα. — ὁ στρατιώτης = ἕκαστος στρατιώτης. — σιτηρέσιον, κτηρμ. = ὡς σιτηρέσιον. — τοῖς δ' ἱπ. διακ. οὔσι = διὰ δὲ τοὺς διακοσίους ἵππεις. — μικρὰν ἀφορμὴν κτλ. = (τὸ) ὑπάρχειν σιτηρέσιον μικρὰν ἀφορμὴν εἶναι τοῖς στρατ. = ὅτι τὸ νὰ ἔχωσιν οἱ στρατιῶται σιτηρέσιον (μόνον) εἶναι μικρὸν βοήθημα. — οὐκ ὀρθῶς ἔγνωκεν = δὲν κρίνει ὀρθῶς. — τοῦτ' ἂν γένηται, ὥστε δηλ. τὸ σιτηρέσιον ὑπάρχειν. — προσποριεῖ = θὰ ἐξοικονομηθῇ. — τὰ λοιπ., δηλ. τὸν κυρίως μισθόν. — ἀπὸ τοῦ πολέμου = ἐκ τῶν λαφύρων τοῦ πολέμου. — οὐδένα . . . ἀδικοῦν = χωρὶς κανένα ν' ἀδικῇ. — μισθὸν ἐντελεῖ = τὸν πλήρη μισθὸν (δηλ. καὶ τὸ σιτηρέσιον καὶ τὸν μισθὸν [περὶ ὧν βλ. ἐν § 23]). — ἐγὼ συμπλέων ἐθελοντῆς (= ὡς ἐθελοντῆς = ἐκουσίως) . . . ἔτοιμος (δηλ. εἰμί), ταῦτα δεικνύουσιν οὐ μόνον τὴν πρὸς τὴν πατρίδα ἀγάπην τοῦ ῥήτορος, ἀλλὰ καὶ τὴν πεποίθησιν — ἐπαυξανομένην καὶ διὰ τοῦ ἀσυνδέτου —, ἣν ἔχει οὗτος περὶ τῆς ὀρθότητος τῆς γνώμης του. — πόθεν οὖν ὁ πόρος τῶν χρ. (δηλ. γενήσεται) = πόθεν οὖν τὰ χρήματα πορισθήσεται (= ἔσται [§ 28]). — τοῦτο, ἐπαναλαμβάνει τὸ πόθεν ὁ πόρος τῶν χρημάτων. — ἦδη, πρβλ. § 15.

§ 30.

πόρου ἀπόδειξις, τὴν ἀπόδειξιν ταύτην ὁ Δημοσθ. πάντως εἶχε γράψει ἐν καταλόγῳ, ὃν παρέδωκε τῷ γραμματεῖ πρὸς ἀνάγνωσιν ὁ κατάλογος οὗτος λείπει ἐν τῷ λόγῳ. — ἡμεῖς, ἀναφέρεται ὅχι μόνον εἰς τὸν Δημοσθ., ὅστις οὐδέποτε περὶ ἑαυτοῦ ὀμιλεῖ ἐν πληθυντικῷ, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς πολιτικούς του φίλους, οὓς ὁ ῥήτωρ βεβαίως εἶχε προσκαλέσει πρὸς ἐπεξεργασίαν τῆς ἀποδείξεως. — ἐπιχειροτονήτε . . . χειροτονήσετε, παρονομασίαι· τὸ δ' ἐπιχειροτονῶ ἐνταῦθα = χειροτονῶ = δι' ἀνατάσεως τῶν χειρῶν ψηφίζω ἢ ἀποφασίζω (τι). — χειροτονήσετε, δηλ. τὰ ὑφ' ἡμῶν εὑρημένα ἢ ἂ ἐγὼ γέγραφα· ὁ μέλλων ἐνταῦθα ἀντὶ προστακτικῆς. — ἐν τοῖς ψηφ. καὶ ταῖς ἐπιστολαῖς = διὰ τῶν ἐν τοῖς ψηφίσμασι καὶ ταῖς ἐπιστολαῖς ἀναγραφόμενων δυνάμεων (πρβλ. § 19). — ἀλλὰ καὶ τοῖς ἔργοις, δηλ. πολεμῆτε.

§ 31 — 32.

δοκεῖτε δέ μοι... = δοκεῖ δέ μοι ὑμᾶς... — εἰ... ἐνθυμηθεῖτε καὶ λογίσαισθε, συνωνυμία = ἐὰν ἠθέλετε λάβει: ὑπ' ὄψει καὶ ἠθέλετε σκεφθῆ.— τὸν τόπον... τῆς χώρας = τὴν γεωγραφικὴν θέσιν τῆς χώρας (δηλ. τῆς Μακεδονίας). — ὅτι τοῖς πν. καὶ ταῖς κτλ., ἢ σύνταξις: ὅτι Φίλ. διαπράττεται τὰ πολλὰ τοῖς πνεύμασι καὶ ταῖς ὥραις τοῦ ἔτους προλαμβάνων (δηλ. αὐτὰ — τὰ πνεύματα κτλ. —) = ὅτι ὁ Φίλ. κατορθοῖ τὰ πλεῖστα τῇ βοηθείᾳ τῶν (καταλλήλων) ἀνέμων (δηλ. τῶν ἐτησίων) καὶ τῶν (καταλλήλων) ἐποχῶν τοῦ ἔτους (δηλ. τοῦ χειμῶνος) προλαμβάνων αὐτὰ (δηλ. τοὺς ἀνέμους καὶ τὰς ἐποχὰς τοῦ ἔτους). — φυλάξας (= περιμείνας) τοὺς ἐτησίας ἢ τὸν χειμῶνα, διὰ τούτων προσδιορίζεται ἀκριθέστερον τό: τοῖς πνεύμασι καὶ ταῖς ὥραις τοῦ ἔτους: ἐτησίου δὲ = οἱ ΒΔ. ἄνεμοι οἱ πνέοντες τακτικῶς κατὰ τὰ κυνικὰ καύματα — κατὰ τὸ θέρος — ἐν τῷ Αἰγαίῳ πελάγει (τὰ Τουρκιστὶ λεγόμενα μελέτμια)· οἱ ἄνεμοι οὗτοι κωλύουσι τὸν πλοῦν εἰς τοὺς πρὸς Β. ἀπ' Ἀθηνῶν πλέοντας. — ἐπιχειρεῖ, ἄνευ ἀντικμ. — ἡνίκ' ἂν ἡμεῖς μὴ δυναίμεθ' ἐκεῖσ' ἀφ., ἀντὶ τῆς ἀναμενομένης ὑποτακτικ. (ἡνίκ' ἂν μὴ δυνώμεθα) ἐτέθη εὐκτικὴ ἐν τῇ χρονκ. προτάσει, διότι τὰ ἐν αὐτῇ λεγόμενα παρίστανται ὡς γνώμη τοῦ Φιλίππου = καθ' ὃν χρόνον ἡμεῖς, κατὰ τὴν γνώμην του, δὲν δυνάμεθα νὰ πλεύσωμεν ἐκεῖ (ποῦ;). — μὴ βοηθείαις πολεμεῖν = γὰ μὴ πολεμῶμεν δι' ἐπικουρικῶν στρατευμάτων (ταχέως συνειλεγμένων)· εἰς τοῦτο ἀντιτίθεται τό: παρασκευῇ συνεχεῖ καὶ δυνάμει. — ὑστεριοῦμεν γὰρ ἀπάντων (γέν. οὐδ.) = διότι (τότε — ἂν δηλ. πολεμῶμεν δι' ἐπικουρικῶν στρατευμάτων —) θὰ καθυστερῶμεν εἰς ὅλα (δὲν θὰ δυνάμεθα δηλ. νὰ ἐπωφελώμεθα παρουσιαζομένην τινὰ εὐκαιρίαν)· παραδείγματα τοιούτων καθυστερήσεων τῶν Ἀθην. βλ. κατωτέρω ἐν § 35 «τοὺς ἀπόστολους πάντας ὑμῖν ὑστερίζειν κτλ.». — παρασκευῇ συνεχεῖ = ἢ διαμενεῖ ἕως ἂν ἢ διαλυσώμεθα ἢ περιγενώμεθα τῶν ἐχθρῶν (§ 15). — καὶ δυνάμει, ἀποδοτέον καὶ εἰς τοῦτο τὸ συνεχεῖ = ἢ συνεχῶς πολεμήσει καὶ κακῶς ἐκείνον ποιήσει (§ 19). — ὑπάρχει (= ἔξεστι) δ' ὑμῖν χειμαδίῳ (κτγρμ.) μὲν χρῆσθαι τῇ δυνάμει (δτκ. χαριστικῇ) Λήμν. καὶ Θάσφ καὶ... νήσοις (ἀντικμ.) = δύνασθε δὲ σεῖς νὰ ἐχγητε ὡς χειμάδιον μὲν (= ὡς τόπον διαχειμάσεως

= ὡς χειμαδῖο) διὰ ταύτην τὴν στρατιωτικὴν δύναμιν τὴν Ἀθήμων καὶ τὴν Θάσον καὶ τὴν Σκίαθον καὶ τὰς ἐν τούτῳ τῷ τόπῳ (δηλ. ἐν τῷ Αἰγαίῳ πελάγει) κειμένας νήσους (ἦτοι τὴν Ἰμβρον, Σκυρον καὶ Πεπάρηθον) περὶ τῆς Λήμνου βλ. ἐν § 27· ἡ Θάσος εἶναι νῆσος τοῦ Αἰγαίου πελάγους ἐν τῇ Θρακικῇ παραλίᾳ ἀπέναντι τοῦ Στρυμονικοῦ κόλπου καὶ πρὸς Ν. τῶν ἐκβολῶν τοῦ ποταμοῦ Νέστου, ἡ δὲ Σκίαθος, μικρὰ νῆσος τοῦ Αἰγαίου πελάγους πρὸς Β. τῆς Εὐβοίας (βλ. γεωγρ. πίν.)· πᾶσαι αὗται αἱ νῆσοι ἦσαν τότε ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τῶν Ἀθην. — καὶ λιμ. καὶ οἶτος καὶ ἄ . . . , διὰ τοῦ πολυσυνδέτου, διὰ τοῦ ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς περιόδου καὶ ἐν τῷ τέλει ὑπάρχει, καθὼς καὶ διὰ τοῦ ἐμφαντικοῦ ῥᾶδιον καὶ ῥαδίως ὁ ῥήτωρ ζητεῖ νὰ καταστήσῃ τὴν πρότασίν του ἀποδεκτὴν. — ἂ χρὴ στρατ., δηλ. ὑπάρχειν. — τὴν ὄραν τοῦ ἔτους, αἰτιατικ. δηλοῦσα χρονικὴν διάρκειαν = κατὰ τὴν καλὴν ἐποχὴν τοῦ ἔτους (δηλ. κατὰ τὸ ἔαρ). — ὅτε καὶ πρὸς τῇ γῆ γεν. ῥᾶδιον (ἔστι) = ὅτε εὐκόλον εἶναι νὰ προσεγγίσῃ ἡ δύναμις (= νὰ ἀποθιβάσθῃ) καὶ εἰς τὴν ξηρὰν. — καὶ τὸ τῶν πνευμάτων ἀσφαλές (ἔστι) = καὶ (ὅτε) οἱ ἄνεμοι εἶναι ἀσφαλεῖς (οὐδεὶς δηλ. κίνδυνος ὑπάρχει ἀπὸ τῶν ἀνέμων). — πρὸς αὐτῇ τῇ χώρᾳ καὶ πρὸς τοῖς τῶν ἐμπορίων στόμασι ῥαδίως ἔσται (δηλ. αὕτη ἡ δύναμις) = εὐκόλως θὰ διατρίβῃ αὕτη ἡ δύναμις εἰς αὐτὴν τὴν χώραν (τοῦ Φιλίπ.) καὶ εἰς τὰ στόμια τῶν ἐμπορικῶν λιμένων αὐτῆς (ἵνα δηλ. ἐξερχομένη εἰς τὴν ξηρὰν λεηλατῇ καὶ τὰς ναῦς, τὰς εἰς τοὺς λιμένας εἰσερχομένας ἢ ἐξερχομένας ἐξ αὐτῶν, διαρπάξῃ καὶ οὕτω βλάβῃ τὸν Φίλιπ. καὶ τροφὰς παρασκευάζῃ εἰς αὐτὴν [§ 23, § 29]).

§ 33.

ἂ μὲν . . . χρήσεται καὶ . . . , πλαγία ἐρωτημ. πρότασις ἐξαρτωμένη ἐκ τοῦ βουλευέσεται· τὸ ἂ σύστοιχον ἀντικμ. τοῦ χρήσεται = τίνα χρῆσιν χρήσεται = πῶς θὰ μεταχειρισθῇ· ἐτέθη τὸ ἂ ἀντὶ τὶ διὰ τὴν ἀντίθεσιν πρὸς τό: ἂ δ' ὑπάρξαι . . . — παρὰ τὸν καιρὸν = ἐν τῇ καταλλήλῳ περιστάσει. — ὁ τούτων (= ἂ χρήσεται καὶ πότε) κύριος καταστάς ὑφ' ἡμῶν, τοῦτο χρησιμεύει ὡς ὑποκμ. καὶ τῆς πλαγίας ἐρωτηματικ. προτάσεως: ἂ μὲν χρ. κτλ. = ὁ διορισθεὶς ὑφ' ἡμῶν στρατηγὸς εἰς ταῦτα (ποῖα;). — ἂ δ' ὑπάρξαι δεῖ παρ' ἡμῶν = ποῖα δὲ πρέπει σεῖς νὰ πράξῃτε. — ἂ γὼ γέγραφα = τὰ

ὅποια ἐγὼ ἐγγράφως ἔχω προτείνει· οἱ ἀγορεύοντες ὄφειλον πρό-
 τερον ἐγγράφως νὰ παραδίδωσι τὰς γνώμας των ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ
 ἔπειτα ν' ἀγορεύωσι πρὸς ὑποστήριξιν τούτων. — ἂν ταῦτ' κτλ.,
 ἀσύνδετον ὡς συγκεφαλαιωτικὴ ἐπανάληψις τῶν εἰρημένων ἢ
 σύνταξις: ἂν πρῶτον πορίσητε ταῦτα . . . εἶτα καὶ . . . κατακλεί-
 σητε . . . παύσεσθε. — τὰ χρήματα, ἃ λέγω = τὰ χρήματα, περιῶν
 εἶπον (ἐν § 28 καὶ ἐφεξῆς). — εἶτα καὶ τἄλλα παρασκευάσαντες . . .
 κατακλείσητ' = εἶτα καὶ τἄλλα παρασκευάσητε . . . καὶ κατακλεί-
 σητε. — τἄλλα, ἐπεξηγεῖται διὰ τοῦ: τοὺς στρατιώτας, τὰς τριήρεις,
 τοὺς ἱππέας. — ἐντελῆ, συναπτόεν τὸ τἄλλα = καὶ μάλιστα τέλεια.
 — πᾶσαν τὴν δ. νόμφ κατακλείσητ' = ὑποχρέωσητε διὰ νόμου
 πᾶσαν τὴν δύναμιν. — ἐπὶ τῷ πολέμῳ μένειν = νὰ μένη ἐπὶ τοῦ
 πεδίου τοῦ πολέμου (δηλ. ποῦ;). — τῶν μὲν χρημάτων, δηλ. τῶν
 92 ταλάντων, περὶ ὧν ὠμίλησεν ἀνωτέρω ὁ ῥήτωρ. — αὐτοί, σεις
 οἱ ἴδιοι (καὶ οὐχὶ οἱ στρατηγοί, εἰς οὓς μέχρι τοῦδε ἀφίετο ἢ
 φροντίς τῆς ἐξευρέσεως τῶν ἀπαιτουμένων πρὸς συντήρησιν τοῦ
 στρατοῦ χρημάτων [πρβλ. § 24]). — ταμίαι καὶ πορισταί, πρω-
 θύστερον = πορισταὶ καὶ ταμίαι· ἀμφοτέροι ἦσαν οἰκονομικαὶ
 ἀρχαί: οἱ πρῶτοι ἔργον εἶχον τὴν ὑπόδειξιν δημοσίων πόρων πρὸς
 συναγωγὴν χρημάτων, οἱ δὲ δεύτεροι τὴν ταμίευσιν τῶν εἰσπρα-
 χθέντων καὶ διαθεσίμων χρημάτων· ἐνταῦθα ὁ ῥήτωρ δὲν ἐννοεῖ
 τινὰς τούτων τῶν ταμιῶν καὶ ποριστῶν, ἀλλὰ προτρέπει τοὺς Ἄθην.
 νὰ γεινώσιν αὐτοὶ — καὶ ὄχι οἱ στρατηγοί, ὡς συνήθως ἐγίνετο — πορι-
 σταὶ καὶ ταμίαι. — γιγνόμενοι . . . ζητοῦντες, μετχ. τροπικαί. — τῶν
 πράξεων παρὰ τοῦ σι. τὸν λόγον ζητοῦντες = ζητοῦντες παρὰ τοῦ
 στρατηγοῦ τὴν ὑπὸ τοῦ νόμου ὀριζομένην λογοδοσίαν τῶν πρά-
 ξεῶν του· μέχρι τοῦδε οἱ στρατηγοὶ ἀπέφευγον ταύτην διὰ τῶν
 ἐν § 25 μνημονευθεισῶν προφάσεων. — παύσεσθ' αἰεὶ περὶ κτλ.,
 ἀπόδοσις τῆς ὑποθετ. προτάσεως: ἂν πορίσητε . . . εἶτα καὶ . . .
 κατακλείσητε = (τότε) θὰ παύσητε νὰ σκέπτησθε πάντοτε διὰ τὰ
 ἴδια πράγματα καὶ νὰ μὴ κατορθώνητε τίποτε.

§ 34.

καὶ ἔτι πρὸς τούτῳ = καὶ ἀκόμη ἐκτὸς τούτου (τίνος;). — πρῶ-
 τον μὲν, ἢ ἀπόδοσις ἔπειτα ἄνευ τοῦ δὲ (πρβλ. § 2). — ἐκείνου,
 δηλ. τοῦ Φιλίππου. — ἀπὸ τῶν ὑμετέρων ὑμ. πολ. συμμαχῶν = οἷα

πολεμει με τα χρήματα των ιδικών σας συμμάχων· αί περισσότεραι των νήσων και των παραλίων πόλεων, ὧν οἱ κάτοικοι ἔπλεον περὶ τὸν Εὐξείνιον πόντον καὶ τὸ Αἰγαῖον πέλαγος χάριν ἐμπορίου, συνεμάχουν τοῖς Ἀθην. (πρβλ. § 32).— ἄγων καὶ φέρων, τροπικαὶ μετοχ. ἐπεξηγοῦσαι τό: ἀπὸ τῶν ὑμ. συμμάχων· τὸ δὲ ἄγω καὶ φέρω = λεηλατῶ.— τοὺς πλείοντας τὴν θ., δηλ. χάριν ἐμπορίου.— τί πρὸς τοῦτω, δηλ. γενήσεται = τί ἄλλο ἐκτὸς τοῦτου θὰ συμβῆ.— τοῦ πάσχειν κτλ., ἢ σύνταξις: αὐτοὶ ἔξω τοῦ πάσχειν κακῶς γενήσεσθε = σεῖς αὐτοὶ θ' ἀπαλλαγῆτε ἀπὸ τοῦ νὰ κακοπαθῆτε.— οὐχ ὥσπερ κτλ., τὸ πλήρες εἶναι ὡς ἔξης: οὐκ οἰχῆσεται ἔχων ὥσπερ . . . ὄχετο ἔχων, οὐκ ἐκλέξει ὥσπερ . . . ἐξέλεξε, οὐκ ἀποβήσεται ὥσπερ . . . ἀπέβη καὶ οὐκ οἰχῆσεται ἔχων ὥσπερ . . . ὄχετο ἔχων· κατ' ἔννοιαν = δὲν θὰ συμβῆ πλέον, καθὼς κατὰ τὸν παρελθόντα χρόνον, καθ' ὃν οὗτος . . . ἀπῆλθεν ἔχων κτλ.— εἰς Λῆμνον καὶ Ἰμβρον κτλ., παρατηρητέα ἐν τοῖς παραδείγμασι τῶν κακοπραγιῶν τοῦ Φιλ. 1) ἢ ἐπιτυχῆς ἐκλογή αὐτῶν: ὁ Φιλ. ἀφήρει ἀτιμώρητος τὴν ἐλευθερίαν τῶν Ἀθην.— οἱ Λῆμνιοὶ καὶ οἱ Ἰμβριοὶ ἦσαν πολῖται Ἀθην.—, τὴν περιουσίαν αὐτῶν—τὰ ἐμπορικὰ πλοῖα—, καὶ τὴν τιμὴν— τὴν ἱερὰν τριήρη—· καὶ 2) ἢ κατὰταξις τῶν παραδειγμάτων: ἀφήρει ἐκ Λήμνου καὶ Ἰμβρου, παρὰ τὸν Γεραιστὸν— ἀκρωτήριον καὶ πόλιν τῆς Εὐβοίας, πολὺ πλησίον τῆς Ἀττικῆς—, ἐν Μαραθῶνι— ἐν αὐτῇ τῇ Ἀττικῇ—. Τὰ παραδείγματα ταῦτα— ἀσυνδέτως ἐκφερόμενα— σαφῶς ὑποδεικνύουσι τοῖς Ἀθ. τὸ βάραθρον, πρὸ τοῦ ὁποῖου οὗτοι ἴστανται· ταῦτα ὀφείλουσιν οὕτω ζωηρῶς νὰ ἐξεγείρωσι τὸ αἶσθημα καὶ τὴν πεποίθησιν τῶν Ἀθην. περὶ τῆς ἤδη ἐπικρατούσης ἀθλίας καταστάσεως, ὥστε νὰ εἰσακουσθῆ παρ' αὐτῶν ἢ ἔντονος προτροπῆ τοῦ βῆτορος νόμφ κατακλεῖσαι τὴν δύναμιν (§ 33).— ἐμβαλῶν, μετχ. χρονκ.: ἢ ἐπιδρομῆ τοῦ Φιλ. κατὰ τῆς Λήμνου καὶ Ἰμβρου, καθὼς καὶ αἱ ἄλλαι, αἱ ἐν τῷ παρόντι χωρὶς ἀναφερόμεναι, κακοπραγίαι αὐτοῦ, ἐγένοντο πιθανῶς τῷ 352.— πολίτας ὑμετέρους, οἱ Λῆμνιοὶ καὶ Ἰμβριοὶ ὡς κληροῦχοι Ἀθηναῖοι ἦσαν πολῖται Ἀθηναῖοι κατὰ τε τὰ δικαιώματα καὶ καθήκοντα.— τὰ πλοῖα=τὰ ἐκεῖ—ἐν Γεραιστῷ— ἠγκυροβολημένα ἐμπορικὰ πλοῖα (τὰ ἔτοιμα νὰ ἐκπλεύσωσιν εἰς Ἀθήνας).— ἀμύθητα=ἀναριθμητα, ἄπειρα.— ἐξέλεξε = εἰσέπραξεν (ὡς λύτρα διὰ τὴν ἀπόδοσιν τῶν πλοίων).— εἰς

Μαρ. ἀπέβη καὶ . . . ᾤχετο, ἐνταῦθα ἀνεμένετο (κατὰ τὸ ἐμβαλῶν καὶ συλλαβῶν) τό: εἰς Μαρ. ἀποβάς . . . ᾤχετο· ὁ Δημοσθ. ὅμως εἶπεν οὕτως (ἀπέβη καὶ . . .), διότι τὸ γεγονός τοῦτο (ἢ ἀπόδοσις δηλ. τοῦ Φιλ. εἰς Μαραθῶνα) εἶναι τόσῳ σπουδαῖον, ὥστε ἔπρεπε νὰ ἐξενεχθῆ ὑπὸ τοῦ ρήτορος δι' ἰδίας ἀνεξαρτήτου προτάσεως· τὸ ὄνομα δὲ τοῦ Μαραθῶνος μετὰ τόνου ὑπὸ τοῦ ρήτορος ἀπαγγελλόμενον προκαλεῖ τὴν ἀνάμνησιν — τὴν πάντοτε ζωηρὰν διατηρουμένην — τῆς ὁμοίας ἐκείνης ἀποδόσεως τῶν Περσῶν καὶ τῆς ἄλλως διαφόρου τύχης αὐτῶν. — τὴν ἱερὰν κτλ., ἢ σύνταξις: ἀπὸ τῆς χώρας ᾗχετ' ἔχων τὴν ἱερὰν τριήρη· οἱ Ἀθην. εἶχον δύο ἱεράς τριήρεις, τὴν Πάραλον καὶ Σαλαμινίαν· ταύτας μετεχειρίζοντο εἰς θεωρίας (= τὰς ὑπὸ τῆς πόλεως πεμπομένας πρεσβείας εἰς μαντεῖα ἢ εἰς ἀγῶνας) ἢ εἰς ἄλλας σπουδαίας δημοσίας πράξεις, ὡς εἰς ἀνάκλησιν στρατηγῶν, μεταδίδοσιν ἀποστολῶν, μετακόμισιν τῶν φόρων ἐκ τῶν ὑποτελῶν τοῖς Ἀθην. πόλεων κτλ.· ἐνταῦθα νοεῖται ἡ Πάραλος, ἣτις κατ' ἔτος μέλλουσα νὰ κομίσῃ τοὺς θεωροὺς εἰς Δῆλον ὤρμει πλησίον τοῦ Μαραθῶνος καὶ ὑπὸ τοῦ ἐκεῖ ἱερέως τοῦ Ἀπόλλωνος ἠύλογεῖτο καὶ ἐστέφετο ἢ πρῦμμα τῆς. — ἀπὸ τῆς χώρας, δηλ. ἀπὸ τοῦ Μαραθῶνος. — ὑμεῖς δ' = ἐν ᾧ σεις. — ταῦτα = ταύτας τὰς κακοπραγίας (τοῦ Φιλ.). — οὔτε . . . δύνασθε, διὰ τοῦ ἐνεστώτος ἐμφαντικῶς δηλοῦται ὅτι καὶ νῦν ἀκόμη διαρκεῖ ἡ ἀδυναμία τῶν Ἀθην. — εἰς τοὺς χρόνους, οὓς ἂν προηθῆσθε, βοηθεῖν = νὰ πέμπητε βοήθειαν, καθ' ὃν χρόνον ἠθέλετε προσδιορίσει.

§ 35 — 36.

καίτοι τί δήποτ' = καὶ ὅμως διατί ἄρά γε. — τὴν μὲν . . . γίνεσθαι (= ἔστι ἢ μὲν . . . γίνεται) . . . τοὺς δ' ἀποστόλους . . . ὑστερίζειν, ἀντίθεσις. — τῶν Παναθηναίων . . . τῶν Διονυσίων, τὰ Παναθήνια καὶ Διονύσια ἦσαν ἑορταὶ τῶν ἀρχαίων Ἀθηναίων· τὰ πρῶτα ἐτελοῦντο εἰς τιμὴν τῆς Πολιάδος Ἀθηνᾶς κατὰ μῆνα Ἑκατομβαιῶνα (15 Ἰουλίου - 15 Αὐγούστου) ἢ καθ' ἕκαστον τέταρτον ἔτος — τὰ μέγαρα Παναθήνια — ἢ κατ' ἔτος — τὰ μικρά — τὰ δὲ Διονύσια ἐτελοῦντο εἰς τιμὴν τοῦ Διονύσου· ὑπῆρχον δὲ τέσσαρα: 1) τὰ κατ' ἀγροὺς ἢ τὰ μικρά, ἐν μηνὶ Ποσειδεῶνι (τέλ. Δεκεμβρίου - μέσ. Ἰανουαρίου), 2) τὰ ἐν Λήμναις ἢ Λήναια, ἐν μηνὶ Γαμηλιῶνι (τέλ. Ἰανουαρίου - μέσ. Φεβρουαρίου), 3) τὰ Ἀνθεστήρια, ἐν μηνὶ Ἀν-

θεσθηριῶνι (τέλ. Φεβρουαρίου - μέσ. Μαρτίου), καὶ 4) τὰ ἐν ἄστει ἢ τὰ μεγάλα, ἐν μηνὶ Ἑλαφηβολιῶνι (τέλ. Μαρτίου - μέσ. Ἀπριλίου). — τοῦ καθήκοντος χρόνου = κατὰ τὸν ὠρισμένον χρόνον (δηλ.); — ἂν τε δεινοὶ λάχωσιν ἂν τ' ἰδιῶται = εἴτε ἔμπειροὶ διὰ κλήρου ἀναδειχθῶσιν εἴτε ἄπειροὶ — οἱ τούτων ἑκατέρων ἐπιμελούμενοι = οἱ ἐπιμεληταὶ ἀμφοτέρων τῶν ἑορτῶν τούτων, ἐκεῖνοι δηλ., εἰς οὓς ἦτο ἀνατεθειμένη ἢ διοργανώσις τῶν ἑορτῶν τούτων ὡς ἐπιμεληταὶ τῶν μὲν Παναθηναίων ἦσαν οἱ ἀθλοθέται, δέκα τὸν ἀριθμόν, εἰς ἐξ ἑκάστης φυλῆς, τῶν δὲ Διονυσίων ὁ ἐπώνυμος ἄρχων. — εἰς ἁ = δι' ἅς ἑορτάς. — οὐδ' εἰς ἓνα (ἐντονώτερον τοῦ: εἰς οὐδένα) τῶν ἀποστόλων = δι' οὐδεμίαν ἐκ τῶν ναυτικῶν ἀποστολῶν. — καὶ τοσοῦτον ὄχλον καὶ παρασκευὴν, νοητέον τὸ ἔχει, εἰς δ ὑποκμ. τὸ ἁ = καὶ αἱ ὁποῖαι ἑορταὶ ἀπαιτοῦσι τοσοῦτον πλῆθος ἀνθρώπων (δηλ. χορευτῶν, ἀθλητῶν, χορηγῶν, γυμνασιάρχων κτλ.) καὶ τοσαύτην προπαρασκευὴν (δηλ. πολυτελεῆ σκευή, ἐσθήτας κτλ., ὧν ἡ χρῆσις ἀπαραίτητος ἐν ταῖς ἑορταῖς). — ὄσσην οὐκ οἶδ', εἴ τι τῶν ἀπάντων (γέν. οὐδετ.) ἔχει = ὄσσην δὲν γνωρίζω, ἂν ἀπαιτῆ ἄλλο τι ἐξ ὧν τῶν πραγμάτων = ὄσσην ἴσως οὐδὲν ἄλλο πρᾶγμα ἀπαιτεῖ. — τοὺς δ' ἀποστόλους πάντας ὑμῖν ὑστερίζειν τῶν καιρῶν, τὸ ἀπρμφ. ἐκ τοῦ νομίζετε = αἱ δὲ ναυτικαὶ ὑμῶν ἀποστολαὶ (ἔτι) φθάνουσιν ἀργὰ διὰ τὰς περιστάσεις (= δὲν ἐπωφελοῦνται τὰς εὐνοϊκὰς περιστάσεις [πρβλ. § 32]). — τὸν εἰς Μεθ., τὸν εἰς Παγ., τὸν εἰς Ποτείδ. = καθὼς π. χ. ἢ εἰς Μεθώνην (ἀποστολή), ἢ εἰς Παγασάς, ἢ εἰς Ποτεΐδαιαν. Τὴν Μεθώνην κατέλαβεν ὁ Φίλ. τῷ 353, τὰς δὲ Παγασάς, πόλιν παράλιον τῆς Θεσσαλίας καὶ ἐπίνειον τῶν Φερῶν, τῷ 352 καὶ τὴν Ποτεΐδαιαν τῷ 356· οἱ Ἄθην. — ἐννοεῖται — ἔστελλον εἰς τὰς πόλεις ταύτας βοηθείας, ἀλλ' αὐταὶ οὐδὲν κατώρθουν ὡς ἐρχόμεναι συνήθως μετὰ τὴν ἐκπόρθησιν τῶν πόλεων. — ὅτι ἐκεῖνα μὲν ..., ἀπάντησις εἰς τὸ τί δῆποτε...; = διότι ὅλα μὲν ἐκεῖ (ἐν ταῖς ἑορταῖς) διὰ νόμου ἔχουσιν ὀρισθῆ. — πρόοιδεν = ἐκ τῶν προτέρων γνωρίζει. — ἐκ πολλοῦ (δηλ. χρόνου) = πρὸ πολλοῦ. — τίς χορηγὸς ἢ γυμν..., δηλ. ἔσται χορηγὸς λέγεται ὁ καταβάλλων τὰς δαπάνας πρὸς παρασκευὴν χοροῦ, γυμνασίαρχος δὲ ὁ ἀναλαμβάνων τὴν δαπάνην διὰ τὸν εὐπρεπισμὸν τοῦ διὰ τοὺς γυμνικοὺς ἀγῶνας προωρισμένου χώρου καὶ διὰ τὴν ἐνάσκησιν καὶ διατροφὴν τῶν ἀθλητῶν· ἡ χορηγία καὶ ἡ γυμνα-

σιαρχία ἦσαν αἱ σπουδαιόταται τῶν ἐν Ἀθήναις τακτικῶν λειτουργιῶν.— τῆς φυλῆς = τῆς ἑαυτοῦ φυλῆς.— πότε καὶ παρὰ τοῦ (= τίνος) καὶ τίνα λαβόντα (αὐτόν, δηλ. τὸν χορηγὸν ἢ γυμνασίαρχον) τί δεῖ ποιεῖν = πότε (ἄφ' οὗ λάβῃ) καὶ παρὰ τίνος (ἄφ' οὗ λάβῃ) καὶ τίνα (πράγματα) ἄφ' οὗ λάβῃ αὐτὸς (ὁ χορηγὸς ἢ ὁ γυμνασίαρχος) τί πρέπει νὰ πράττῃ.— οὐδὲν ἀνεξέταστον οὐδ' ἄοριστον ἐν τούτοις ἡμέληται, ἀσύνδετον συγκεφαλαιοῦν τὰ προηγούμενα· τὸ δὲ ἀνεξέταστον καὶ ἄοριστον προληπτικὰ κατηγορούμενα (πρβλ. § 8 «ἀθάνατα») = ἐν συντόμῳ οὐδὲν εἰς αὐτὰ ἔχει παραμεληθῆ, ὥστε νὰ εἶναι ἀνεξέταστον καὶ ἄοριστον.— ἐν δὲ τοῖς κτλ., ὁ Δημοσθ. ἄφ' οὗ τὴν γενικὴν καὶ ἀφῆρημένην ἔννοιαν «ἅπαντα νόμῳ τέτακται» διεσάφησε διὰ συγκεκριμένων αὐτῆς λεπτομερειῶν — διότι τοιαῦτα ἐπιδρῶσιν ἀποτελεσματικῶς — «καὶ πρόοιδεν ἕκαστος . . .», συγκεφαλαιοῖ εἰτα πάσας ταύτας τὰς λεπτομερείας διὰ τοῦ «οὐδὲν ἀνεξέταστον . . . ἡμέληται», ἵνα ἐπιφέρῃ τὴν ἀντίθεσιν «ἐν δὲ τοῖς . . . ἅπαντα». — ἐν δὲ τοῖς περὶ τοῦ πολέμου καὶ τῆς τούτου παρασκευῆς = εἰς δὲ τὰ ἀφορῶντα τὸν πόλεμον καὶ τὴν προετοιμασίαν αὐτοῦ.— ἅτακτα, ἀδιόρθωτα, ἄοριστα ἅπαντα (= ὅλα ἀνεξιρέτως εἶναι ἄνευ τάξεως, ἀκανόνιστα, ἀπροσδιόριστα), τὸ ἀσύνδετον, τὰ ἀλλεπάλληλα φωνήεντα, τὸ ὁμοιοτέλευτον, ἡ χασμωδία καὶ ὁ ἀκανόνιστος ρυθμὸς συντελοῦσιν εἰς τὸ νὰ ἐξαρθῇ ἡ ἔννοια τῆς ἀταξίας, τῆς ἐπικρατούσης ἐν τῷ στρατιωτικῷ ὀργανισμῷ τῶν Ἀθηναίων.

§ 37.

τοιγαροῦν = διὰ τοῦτο λοιπόν. — ἄμ' ἀκηχόαμέν τι καὶ . . . καθίσταμεν, ἀμφότεροι αἱ πράξεις παρίστανται ὡς σύγχρονοι, ἐν ᾧ ἢ πρώτη ὤφειλε νὰ εἶναι ὑποτεταγμένη εἰς τὴν δευτέραν = εὐθύς ὡς ἀκούομέν τι (δηλ. πολεμικὴν τίνα πράξιν τοῦ Φιλ.), ἀμέσως τότε καὶ . . . διορίζομεν.— τριηράρχους, τριήραρχος ἑκαλεῖτο ὁ ἀναλαμβάνων ἰδίᾳ δαπάνῃ νὰ ἐξοπλίσῃ τριήρη, ἣν κενὴν παρελάμβανε παρὰ τῆς πόλεως.— καὶ τούτοις ἀντιδόσεις ποιούμεθα = καὶ ἐπιτρέπομεν εἰς τούτους νὰ κάμωσιν ἀντιδόσεις. Ὁ ἐκλεγόμενος ὡς τριήραρχος, ἐὰν ἐνόμιζεν ὅτι τὴν ἐπιβληθεῖσαν αὐτῷ λειτουργίαν δίκαιον ἦτο ἄλλος πλουσιώτερος νὰ λειτουργήσῃ, εἶχε τὸ δικαίωμα οὗτος νὰ προσκαλέσῃ τὸν πλουσιώτερον ν' ἀναλάβῃ τὴν

λειτουργίαν ἢ ν' ἀνταλλάξωσι τὰς περιουσίας αὐτῶν. Ἡ πρὸς τοῦτο ἄγουσα διαδικασία ἐκαλεῖτο ἀντίδοσις.—καὶ περὶ χρ. πόρου σκοποῦμεν = καὶ σκεπτόμεθα περὶ προμηθείας χρημάτων.—καὶ μετὰ ταῦτ' ἐμβαίνειν (δηλ. εἰς τὰς τριήρεις [§ 16]) τοὺς μετ. ἔδοξε (γνωμικ. ἀόριστος = δοκεῖ) καὶ τοὺς χωρὶς οἶκ. = καὶ μετὰ ταῦτα ἀποφασίζομεν νὰ ἐμβαίνωσιν εἰς τὰ πλοῖα οἱ μέτοικοι καὶ οἱ κατοικοῦντες χωριστὰ (ἀπὸ τοὺς μέχρι τοῦδε κυρίους των), δηλ. οἱ ἀπελευθέροι· μέτοικοι δ' ἐκαλοῦντο οἱ ξένοι, οἱ ἀντὶ φόρου, μετοικίου καλουμένου (12 δραχμ. κατ' ἔτος), ἔχοντες τὸ δικαίωμα νὰ κατοικῶσιν ἐν Ἀθήναις· τούτων οἱ μὲν εὐποροὶ ὑπεχρεοῦντο νὰ στρατεύωνται ὡς ὅπλιται, οἱ δὲ λοιποὶ ὡς ἐρέται ἐν τῇ ναυτικῇ τὴν αὐτὴν ὑποχρέωσιν εἶχον καὶ οἱ ἀπελευθέροι.—εἶτ' αὐτοὺς (ἡμᾶς) πάλιν, δηλ. ἐμβαίνειν ἔδοξε = ἔπειτα πάλιν ἀποφασίζομεν νὰ ἐμβαίνωμεν εἰς τὰ πλοῖα ἡμεῖς οἱ ἴδιοι (οἱ Ἀθην.).—εἶτ' ἀντιμβιβάζειν, δηλ. τοὺς μετοίκους καὶ τοὺς χωρὶς οἰκοῦντας ἔδοξε = ἔπειτα ἀποφασίζομεν νὰ ἐμβιβάζωμεν εἰς τὰ πλοῖα ἀντὶ ἡμῶν αὐτῶν πάλιν τοὺς μετοίκους καὶ τοὺς ἀπελευθέρους.—εἶτ'... προὔπολλωλε τὸ ἐφ' ὃ ἂν ἐκπλέωμεν, κατ' ἔννοιαν = ἔπειτα ὁ σκοπὸς τοῦ ἐκάστοτε γινομένου ἰδικοῦ μας ἀπόπλου ἐκ τῶν προτέρων ματαιοῦται.—ἐν ὄσφ (δηλ. χρόνῳ) ταῦτα μέλλεται = ἐν ὄσφ ταῦτα ἀναβάλλονται.—τοιγαροῦν ἄμ' ἄκ. κτλ., ἡ ἔννοια: λοιπὸν τὸ ἀποτέλεσμα εἶναι: α') τὸ νὰ λαμβάνωμεν τὰ κατάλληλα μέτρα εὐθὺς ὡς μανθάνωμεν εἰδησὶν τινα περὶ πολεμικῆς ἐνεργείας τοῦ Φιλ. καὶ οὐχὶ — ὡς ὄφειλεν — ἐκ τῶν προτέρων, προτοῦ δηλ. ὁ Φίλ. ἐπιχειρήσῃ τι, καὶ β') τὸ νὰ λαμβάνωμεν διαφόρους ἀποφάσεις ἀναιρούσας ἀλλήλας ἀντὶ μιᾶς ὠρισμένης. Τὸ α' ὁ ῥήτωρ εἰκονίζει διὰ τοῦ παρατακτικοῦ ἄμα καὶ διὰ τοῦ τριμελοῦς πολυσυνδέτου καὶ... καὶ... καί, τὸ β') διὰ τοῦ καὶ... εἶτα... εἶτα... εἶτα πῶς χαρακτηρίζονται οἱ Ἀθην. διὰ τῆς α' πράξεως αὐτῶν καὶ πῶς διὰ τῆς β'; — εἰς τὸ παρασχ. = εἰς τὰς προετοιμασίας. — οἱ δὲ τῶν πραγμάτων (= τοῦ πράττειν)... καιροὶ = αἱ δὲ ἐκάστοτε εὐνοϊκαὶ περιστάσεις πρὸς δρᾶσιν. — οὐ μένουσι = δὲν περιμένουσι. — εἰρωνεῖαν = τὴν προσποίησιν (τὴν ἔκαμνον πολλοί, ἵνα ἀπαλλαγῶσι τῆς ἐπιβαλλομένης εἰς αὐτοὺς λειτουργίας [πρβλ. § 7]). — ἄς δὲ τὸν μετ. κτλ., ἡ σύνταξις: αἱ δὲ δυνάμεις, ἄς οἴομεθα ἡμῖν ὑπάρχειν τὸν μεταξὺ χρόνον, ἐξελέγχονται ἐπ' αὐτῶν τῶν καιρῶν οὐδὲν οἶαί τ' οὔσαι

ποιεῖν = αἱ δὲ (στρατιωτικαὶ) δυνάμεις, ἃς κατὰ τὸν μεταξὺ χρόνον (μέχρις οὗ δηλ. περατωθῆ καὶ φθάσῃ ἢ ἀποφασισθεῖσα ναυτικὴ παρασκευὴ) νομίζομεν ἀρκετὰς δι' ἡμᾶς, ἀποδεικνύονται εἰς αὐτὰς τὰς καταλλήλους περιστάσεις οὐδὲν δύνανται νὰ κατορθώσιν. Ἡ ἔννοια: οἱ Ἀθην. συνήθιζον νὰ προπέμπωσιν ὀλίγας τινὰς ναῦς πρὸς κατασκόπευσιν τοῦ ἐχθροῦ καὶ ἐνόμιζον ταύτας ἀρκετὰς, μέχρις οὗ παρασκευασθῆ ἢ ἀποφασισθεῖσα ναυτικὴ ἀποστολή· ἀλλ' ἐπειδὴ ἦσαν ὀλίγαι, ἐὰν κατάλληλος περίστασις παρουσιάζετο, δὲν ἠδύναντο νὰ ἐπωφεληθῶσιν αὐτήν. — ὁ δ' κτλ., ὁ Δημοσθ. αἰφνιδίως καὶ κατὰ τὸ φαινόμενον ἄνευ τινὸς μεσολαβήσεως ὑπομιμνήσκει τοὺς Ἀθην. τὴν πρὸς αὐτοὺς περιφρονητικὴν διαγωγὴν τοῦ Φιλ. — εἰς τοῦθ' ὕβρεως ἐλήλυθεν = εἰς τὴν αὐτὴν αὐθάδειαν ἔχει φθάσει (πρβλ. § 9 «οἱ... ἀσελγείας»). — ὥστ' ἐπιστέλλειν = ὥστε νὰ στέλλῃ. — τοιαύτας ἐπιστολάς, ὅποια εἶναι ἐκείνη, ἣτις νῦν θ' ἀναγνωσθῆ.

§ 38-39.

ἐπιστολῆς ἀνάγνωσις, πρὸς ἀπόδειξιν τῆς περὶ τῶν Ἀθην. μικρᾶς ἰδέας τοῦ Φιλ. ἀναγινώσκει ὁ ρήτωρ ἐπιστολὴν τινὰ αὐτοῦ σταλεῖσαν πρὸς τοὺς Εὐβοεῖς, ἐν ἣ — καθὼς παραδίδεται — ὁ Φιλ. συνεβούλευεν αὐτοὺς «μὴ δεῖν ἐλπίζειν εἰς τὴν Ἀθηναίων συμμαχίαν, ὅτι (= διότι) οὗτοι οὐδὲ αὐτοὺς δύνανται σφῆξιν». Οἱ Ἀθην. τῷ 358 π. Χ. εἶχον συνάψει συμμαχίαν μετὰ τῶν Εὐβοϊκῶν πόλεων· ταύτην ἐζήτει νὰ διαρρήξῃ ὁ Φιλ. καὶ πράγματι κατώρθωσε τοῦτο τῷ 350. — τῶν ἀνεγνωσμένων, δηλ. ὑπ' ἐμοῦ. — τὰ πολλὰ = τὰ πλείω. — ὡς οὐκ ἔδει = ὡς δὲν ἔπρεπε· κατ' ἔννοιαν = δυστυχῶς. — οὐ μὴν ἀλλ' = ἀλλ' ὅμως· τὸ πλήρες θὰ ἦτο: οὐ μὴν ἔδει ἀληθῆ εἶναι, ἀλλὰ. — οὐ μὴν ἀλλ' ἴσως... ἀκούειν, ταῦτα ὁ ρήτωρ λέγει εἰρωνικῶς· πῶς θὰ ὠμίλει οὗτος ἄνευ εἰρωνείας; — ὅσ' ἂν τις ὑπερβῆ τῷ λόγῳ = ὅσα τις παρέλθῃ διὰ τοῦ λόγου (= ἀποσιωπήσῃ). — καὶ τὰ πράγμαθ' ὑπερβήσεται, ὡς ὑποκμ. τοῦ ρ. τό: τὰ πράγματα, ὡς ἀντικεῖμ. δὲ νοητέον ἐκ τοῦ ὅσα τό: ταῦτα = καὶ ἡ πραγματικότης (ὅπως δηλ. καὶ ὁ ρήτωρ) θὰ παρέλθῃ ταῦτα (= θ' ἀφήσῃ ταῦτα ἀνέπαφα· ἐπομένως = δὲν θὰ πραγματοποιηθῶσι ταῦτα). — δεῖ πρὸς ἡδονὴν δημ. = (τότε) πρέπει νὰ ὀμιλῆ τις πρὸς εὐχαρίστησιν (τῶν ἀκροατῶν του). — εἰ

δ' ἢ τῶν λόγων χάρις... ἔργῳ ζημία γίνεται = ἐὰν δ' ὅμως οἱ ὄρατοι λόγοι... πράγματι καταλήγουσιν εἰς βλάβην. — ἂν ἢ μὴ προσήκουσα = ὅπου οὗτοι (οἱ ὄρατοι λόγοι) δὲν ἀρμόζουσιν. Ὁ Δημοσθ. φρονεῖ ὅτι ὁ σοβαρὸς πολιτικὸς ὀφείλει πάντως ν' ἀποκλείῃ τὸ ἐπιδεικτικὸν γένος— ἔνθα τὸ λέγειν πρὸς ἡδονὴν ἐν γένει ἐπικρατεῖ— ἀπὸ τοῦ συμβουλευτικοῦ γένους. — φενακίζειν ἑαυτοὺς = ν' ἀπατάτε τὸν ἑαυτὸν σας. — καὶ ἅπ. ἀναβαλ... πάντων ὑστερεῖν τῶν ἔργων = καὶ διὰ τῆς ἀναβολῆς βλῶν ἐκείνων... νὰ καθυστερῆτε εἰς ὅλας τὰς ἐπιχειρήσεις. — ἂν (= ἂ ἂν) ἢ δυσχερῆ = ὅσα τυχὸν εἶναι δυσάρεστα. — μαθεῖν = νὰ ἐννεύσητε. — ὅτι δεῖ τοὺς κτλ., ἐπεξήγησις τοῦ τοῦτο = ὅτι δηλ. οἱ θέλοντες νὰ διεξάγῳσιν ὀρθῶς τὸν πόλεμον δὲν πρέπει ν' ἀκολουθῶσι τὰ γεγονότα (δὲν πρέπει δηλ. νὰ σκέπτονται μετὰ τὰ γεγονότα). — οὐκ ἀκολουθεῖν, ἢ ἄρνησις οὐ καὶ ὅχι μὴ, διότι ἀνήκει εἰς τὸ δεῖ (= οὐ δεῖ... ἀκολουθεῖν) ἐτέθη πρὸ τοῦ ἀκολουθεῖν διὰ τὴν ἀντίθεσιν (ἀλλ' αὐτοὺς...). — ἀλλ' αὐτοὺς ἔμπροσθεν εἶναι (= ἠγεῖσθαι) τῶν πραγμ. = ἀλλὰ τὸναντίον αὐτοὶ πρέπει νὰ προηγῶνται τῶν γεγονότων (νὰ σκέπτονται δηλ. πρὶν γείνωσι τὰ πράγματα). Κατὰ ταῦτα ὁ Δημοσθ. συμβουλεύει τοὺς Ἀθην. νὰ προβλέπωσι, μὴ συμβῆ κακόν τι εἰς αὐτούς, καὶ νὰ διεξάγῳσι τὸν πόλεμον οὐχ βουηθείαις, ἀλλὰ παρασκευῆ συνεχεῖ (§ 32). — τὸν αὐτὸν τρόπον = κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἐπαναλαμβάνεται διὰ τοῦ οὕτω, εἰς ὃ νοητέον τό: δεῖ ἀξιοῦν. — ὡσπερ τῶν στρατ... οὕτω, παραβολή· τί ζητεῖ διὰ τῆς παραβολῆς ὁ ῥήτωρ καὶ πᾶσι τὸ κύριον σημεῖον αὐτῆς; — καὶ τῶν πραγμάτων (δηλ. ἠγεῖσθαι) τοὺς β. = καὶ οἱ (καλῶς) σκεπτόμενοι νὰ προηγῶνται τῶν πραγμάτων (= νὰ διευθύνωσι τὰ πράγματα). — ἂν (= ἂ ἂν) ἐκείνοις (= τούτοις [δηλ. τοῖς βουλευομένοις]) = ὅσα φανῶσι καλὰ εἰς τούτους. — ἀναγκάζονται, δηλ. οἱ βουλευόμενοι. — διώκειν = ἀκολουθεῖν.

§ 40 — 41.

πλείστην δύναμιν κτλ., ἡ πολεμικὴ δύναμις τῶν Ἀθην. κατὰ τὰς χρόνους τοῦ Δημοσθ. ἦτο μεγίστη· κατ' αὐτὸν τὸν ῥήτορα ἀλλαχοῦ — ἐν τῷ περὶ συμμοριῶν λόγῳ — οἱ Ἀθην. εἶχον «χιλίους μὲν ἱππέας, ὀπλίτας δὲ ὄσους ἂν ἐθέλη τις (κατὰ τὸν Θουκυδ. [ἐν βιβλ. II, κεφ. 13] «τρισχιλίους καὶ μυρούς»), ναῦς

δὲ τριακοσίας». — ἔχοντες, μετχ. ἐνδοτική. — χρημάτων πρόσδοτον, τὸ δλον εἰσόδημα τῆς Ἀττικῆς ἤτο 6.000 τάλαντα (δηλ. πόσας Ἀττικὰς δραχμάς); — τούτων μὲν . . . οὐδενὶ . . . εἰς δέον τι κέρησθε=οὐδὲν μὲν ἐκ τούτων πρεπόντως κάπως ἔχετε χρησιμοποιήσει. — μέχρι τῆς τήμερον ἡμέρας = μέχρι τῆς σημερινῆς ἡμέρας = μέχρι σήμερον. — οὐδὲν (αἰτιατικ. τοῦ κατὰ τι) ἀπολείπετε . . . οὕτω πολεμεῖν Φιλ.=οὐδόλως παύετε ἀπὸ τοῦ νὰ πολεμήτε οὕτω πρὸς τὸν Φίλ. = διεξάγετε τὸν κατὰ τοῦ Φιλ. πόλεμον ἀκριβῶς οὕτω. — ὥσπερ οἱ βάρβαροι πυκτεύουσι (=πυγμαχοῦσι), οἱ βάρβαροι δὲν ἐπυγμαχούν κατὰ τοὺς γυμναστικούς κανόνας, ὡς οἱ Ἕλληνες. — ὥσπερ οἱ β. . . οὕτω πολ. Φιλ., παραβολή· ποῖον τὸ κύριον σημεῖον αὐτῆς; — καὶ γὰρ ἐκείνων ὁ πληγεῖς, ἢ ἀπόδοσις τοῦ καὶ κατωτέρω καὶ ὑμεῖς = διότι καθὼς ὁ κτυπηθεὶς ἐξ ἐκείνων (δηλ. τῶν βαρβάρων) . . . οὕτω καὶ ὑμεῖς . . . — αἰεὶ τῆς πληγῆς ἔχεται = πάντοτε πιάνεται ἀπὸ τὸ κτυπηθὲν μέρος = φέρει τὴν χεῖρά του πάντοτε πρὸς τὸ κτυπηθὲν μέρος (τοῦ σώματος [πρὸς τίνα σκοπόν;]). — κἂν ἐτέρωσε πατάξης (τοῦ β: πατάσσω) = καὶ ἂν εἰς ἄλλο μέρος (τοῦ σώματος) κτυπήσης· ἐτέθη τὸ β' πρὸς. ἀντὶ τοῦ γ' (κἂν . . . πατάξῃ τις) ὡς ἐμφαντικώτερον. — ἐκεῖσ' εἰσὶν αἱ χεῖρες, βραχυλογία = ἐκεῖσε κινοῦνται αἱ χεῖρες καὶ ἐκεῖ εἰσὶν. — προβάλλεσθαι δ' ἢ βλέπειν ἐναντίον (ἐπίρρ.) = νὰ προτεινῇ ὁμοῦς τὰς χεῖράς του (πρὸς προφύλαξίν του) ἢ νὰ βλέπῃ κατὰ πρόσωπον τὸν ἀντίπαλόν του (ἵνα ἐκ τῶν προτέρων διακρίνῃ, ποῦ ὁ ἀντίπαλος σκοπεύει νὰ κτυπήσῃ). — οὕτ' ἐθέλει, καὶ ἂν δηλ. τις ὑποδείξῃ αὐτῷ ὅτι ἀδεξίως πυγμαχεῖ. — ἂν . . . πύθησθε, δηλ. ὄντα. — ἐν Χερρονήσῳ . . . ἐν Πύλαις, πρβλ. § 17. — ἐκεῖσε βοηθεῖν ψηφίζεσθε = ἀποφασίζετε νὰ πέμπητε βοήθειαν ἐκεῖ. — ἂν ἐν Πύλαις, δηλ. πύθησθε Φίλ. ὄντα. — ἐκεῖσε, δηλ. βοηθεῖν ψηφίζεσθε. — ἂν ἄλλοθί που, ποῖον τὸ β. τῆς προτάσεως; — συμπαραθεῖ' ἄνω κάτω = τρέχετε κατόπιν αὐτοῦ (τοῦ Φιλ.) ἐδῶ καὶ ἐκεῖ. — στρατηγεῖσθ' ὑπ' ἐκείνου = διευθύνεσθε ὑπ' ἐκείνου (τοῦ Φιλ.) ὡς ὑπὸ στρατηγοῦ = στρατηγός σας εἶναι ἐκεῖνος (ὁ Φίλ. [ὁ ἐχθρός σας]); διὰ τούτων πικρῶς καθάπτεται τῶν Ἀθην. ὁ βήτωρ. — πρὸ τῶν πραγμάτων πρ ο ορατ' . . . πρὶν . . . , διὰ τοῦ διπλοῦ πρὸ, καθὼς καὶ διὰ τοῦ πρὶν, ἐξάιρεται ἡ ἔννοια. — πρὶν ἂν ἢ γεγενημένον κτλ., ἐπεξήγησις τοῦ: πρὸ τῶν πραγμάτων = προτοῦ δηλ. πληροφο-

ρηθῆτε ἢ ὅτι ἔχει γείνει τι ἢ ὅτι γίνεται. — ταῦτα ἴσως... ἐνῆν = ταῦτα (ὁ τοιοῦτος δηλ. τρόπος τοῦ πολεμεῖν) ἴσως... ἦσαν δυνατά. — πρότερον, ὅτε δηλ. οἱ μὲν Ἀθην. εἶχον ἔτι τὰ ἐν Μακεδονίᾳ φρούρια, ὁ δὲ Φίλ. δὲν εἶχε καταστῆ ἰσχυρὸς (πρβλ. § 4-6). — ἐπ' αὐτὴν ἦκει τὴν ἀκμὴν (δηλ. ταῦτα [= τὰ πράγματα]) = ἡ (ἐκ τοῦ τρόπου τούτου τοῦ πολεμεῖν δημιουργηθεῖσα) κατάστασις ἔχει φθάσει εἰς τόσῳ κρίσιμον σημεῖον· πρβλ. παροιμιώδη ἔκφρασις: ἐπὶ ξυροῦ ἀκμῆς ἴσταται, ὕπερ κυρίως = ἴσταται εἰς τὴν κόψιν τοῦ ξυραφιοῦ· εἶτα = εὐρίσκεται εἰς κρισιμώτατον σημεῖον. — ὥστ' οὐκέτ' ἔγχωρεῖ (δηλ. ταῦτα) = ὥστε ταῦτα (ὁ τοιοῦτος δηλ. τρόπος τοῦ πολεμεῖν) δὲν ἐπιτρέπεται πλέον.

§ 42.

θεῶν τις... ἐμβαλεῖν Φίλ., μεγάλη καὶ παράδοξος αὐτὴ ἡ γνώμη, ἀλλὰ λίαν καταληπτὴ τῷ Ἑλλήν. λαῶ, ὅστις διὰ τοῦ ἔπους καὶ τῆς τραγωδίας ἦτο ἐξωκειωμένος πρὸς τὸν ἀπὸ μηχανῆς θεόν. — τοῖς γινν. ὑπὲρ τῆς πόλεως αἰσχυνόμενος = ἐξ ἐνδιαφέροντος πρὸς τὴν πόλιν ἐντρεπόμενος διὰ τὰ συμβαίνοντα. — τὴν φιλ. ταύτην ἐμβαλεῖν Φίλ. = ὅτι ἐνέβαλεν εἰς τὸν Φίλ. ταύτην τὴν φιλοπραγμοσύνην (= τὴν ἐπιθυμίαν νὰ ἐπιχειρῇ πολλὰ πράγματα [πρβλ. § 9, ἐνθα ἐκτίθεται ἡ φιλοπραγμοσύνη αὐτῆ τοῦ Φιλ.]). — εἰ... ἡσυχίαν ἔχειν ἤθελε = εἰάν ἤθελε νὰ ἡσυχάζῃ. — ἔχων, ἃ κατέστραπται καὶ προεἰλήφεν = κατέχων ὅσα ἔχει καθυποτάξει καὶ ἔχει προκαταλάβει (πρβλ. § 9, 31). — ἀποχοῖν (ἀπρμψ. τοῦ ἀπροσ. ῥ. ἀπόχη = ἀρκετὸν εἶναι [πρβλ. § 22]) ἐνίοις ὑμῶν ἂν μοι δοκεῖ, ἢ ἐν ἀρχῇ τῆς προτάσεως θέσις τοῦ ἀπρμψ. πρὸς ἔμφασιν = δοκεῖ μοι ἀποχοῖν ἂν ἐνίοις ὑμῶν· ὡς ὑποκεῖμ. τοῦ ἀποχοῖν χρησιμεύει ἢ ἀναφορ. πρότασις: (ταῦτα) ἐξ ὧν αἰσχ... ὠφληκότες ἂν ἦμεν (τοῦ ῥ. ὀφλισκάνειν) δημοσίᾳ = νομίζω ὅτι μερικοὶ ἐξ ὑμῶν θὰ ἤρκοῦντο (= θὰ ἦσαν ηὔχαριστοί) εἰς ταῦτα, ἔνεκα τῶν ὁποίων ἠθέλομεν ἐπισύρει καθ' ἡμῶν αὐτῶν δημοσίᾳ (= ἐνώπιον τοῦ κόσμου) δυσφημίαν καὶ τὴν κατηγορίαν τῆς δειλίας καὶ πάντα τὰ αἰσχίστα· τὸ ὀφλισκάνω κυρίως = καταδικάζομαι εἰς χρηματικὸν πρόστιμον· εἶτα ὀφλισκάνω αἰσχύνην, ἀνανδρίαν κ.τ.τ. = ἐπισύρω κατ' ἑμαυτοῦ κατασχύνην, τὴν κατηγορίαν τῆς δειλίας κ.τ.τ. — ἐπιχειρῶν ἀεὶ τι καὶ τοῦ πλείονος ὀρεγόμενος =

ἐπειδὴ οὗτος (ὁ Φίλ.) ἐπιχειρεῖ πάντοτε (νέον) τι καὶ (πάντοτε) ἐπιθυμεῖ τὸ περισσότερον (ἐν ἀντιθέσει πρὸς τοὺς Ἀθην., οἵτινες ἦσαν ἠὲ χαριστήμενοι εἰς τὸ ὀλιγώτερον). — ἴσως ἂν ἐκκαλέσονται(ο) ὑμᾶς = ἴσως ἤθελεν ἐξεγείρει ὑμᾶς (ἐκ τῆς νωθρότητος ὑμῶν)· πρβλ. § 17 «ἐκ τῆς ἀμελείας ταύτης τῆς ἄγαν... ἴσως ἂν ὀρμήσαίτε». — εἴπερ μὴ παντάπασιν ἀπεγνώκατε (ἀμτθ.) = ἐὰν βεβαίως δὲν ἔχητε ἀπελπισθῆ καθ' ὀλοκληρίαν.

§ 43 — 44.

θαυμάζω, εἰ... , μετὰ τὰ ψυχικοῦ πάθους σημαντικὰ β. (χαίρειν, θαυμάζειν κτλ.) καὶ τὰς ταῦτοσήμους ἀπροσώπους ἐκφράσεις (αἰσχρόν ἐστι, θαυμαστόν ἐστι κτλ.) τὸ αἷτιον τοῦ ψυχικοῦ πάθους ἐκφέρεται ἔχει μόνον διὰ τοῦ ὅτι, ἀλλὰ ὑπὸ τὸν τύπον ὑποθέσεως καὶ διὰ τοῦ εἰ, δι' οὗ πολλάκις ἐκ λεπτότητος ἀττικῆς ἐκφέρεται καὶ πραγματικὸν αἷτιον. — ἐνθυμεῖται = ἀναλογίζεται, σκέπτεται. — ὄρων = ἐὰν βλέπη. — ὦ ἄνδρες Ἀθην., ἡ κλητ. ἀπομακρυνθεῖσα τοῦ ὑμῶν παρενετέθη ἐκεῖ, ἐνθα ἔμελλε νὰ διεγείρῃ τὴν μερίστην προσοχήν. — τὴν μὲν ἀρχὴν τοῦ πολ. γεγενημένην. — τὴν δὲ τελευταίαν οὔσαν ἤδη, αἰ μετχ. κατγρμ. ἐξαρτώμενα: ἐκ τοῦ ὄρων = ὅτι ἡ μὲν ἀρχὴ τοῦ πολέμου ἔχει γέινει... τὸ δὲ τέλος αὐτοῦ (ὅτι) εἶναι ἤδη. — ὑπὲρ τοῦ τιμωρῆσασθαι Φίλ. = διὰ νὰ τιμωρῶσμεν τὸν Φίλιππον (διότι οὗτος ἐκπολιορκήσας τὴν Ἀμφίπολιν δὲν ἀπέδωκεν εἰς ἡμᾶς ταύτην, καθὼς εἶχεν ὑποσχεθῆ). — περὶ τοῦ μὴ παθεῖν κακῶς ὑπὸ Φίλ. = διὰ νὰ μὴ κακοποιηθῶμεν ὑπὸ τοῦ Φίλ. — ἀλλὰ μὴν (= ἀλλὰ τῇ ὄντι), διὰ τούτου εἰσάγεται σπουδαιότερόν τι. — ὅτι γ' οὐ στήσεται = ὅτι βεβαίως δὲν θέλει σταματήσει (ἀλλὰ ὅτι θὰ προχωρήσῃ καὶ τέλος θὰ ἐπέλθῃ καθ' ἡμῶν αὐτῶν [πρβλ. § 50]). — δήλον, δηλ. ἐστι. — εἰ μὴ τις καλύσει, δηλ. αὐτὸν προΐεναι. — εἶτα, τοῦτο ἐν ἀρχῇ ἐρωτήσεως ἐμφαίνει ἀγανάκτησιν = καὶ ἔπειτα (παρὰ ταύτην δηλ. τὴν βεβαιότητα) ὅτι οὗτος δὲν θὰ σταματήσῃ, ἀλλ' ὅτι θὰ ἔλθῃ καθ' ἡμῶν αὐτῶν). — τοῦτο, δηλ. τὸ προΐεναι καὶ ἤκειν Φίλιππον εἰς τὴν Ἀττικὴν. — ἀναμενοῦμεν καὶ τρ. κτλ., ἡ σύνταξις: ἀναμενοῦμεν καὶ οἴεσθε πάντα καλῶς ἔχειν, ἂν (= ἐὰν) ἀποστείλητε τριήρεις κτλ. — κενάς, δηλ. πολιτῶν Ἀθηναίων. — τὰς παρὰ τοῦ δεῖνος (ἐξ ὀνομαστκ. ὁ δεῖνα) ἐλπίδας = τὰς (κενάς) ἐλπίδας (περὶ ἐπιτυχῶν ἐκβάσεων

στρατηγού τινος τῶν μισθοφόρων [Ἰσως τοῦ Χαριδήμου]) τὰς παρεχομένας ὑπὸ τούτου ἢ ἐκείνου τοῦ ῥήτορος· πρβλ. κατωτέρω ἐν § 45 «τὰς ἀπὸ τοῦ βήματος ἐλπίδας». — οὐκ ἐμβησόμεθα (δηλ. εἰς ναῦς [§ 16]) κτλ., ἢ βραχύτης τῶν προτάσεων καὶ ἡ ἐπισώρευσις τῶν ἐρωτήσεων ἐκφράζει ἄριστα τὴν σφοδρότητα τοῦ λόγου. — μέρει γέ τιτι στρ. οἶκ. = τοῦλάχιστον μετὰ μέρους τινὸς ἰδικῶν μας (πολιτῶν δηλ. Ἀθην.) στρατιωτῶν (κατὰ τὴν ἐν § 21 πρότασιν τοῦ ῥήτορος). — νῦν = νῦν γε = τώρα τοῦλάχιστον (πρβλ. § 7). — εἰ καὶ μὴ πρότερον, δηλ. ἐξήλθομεν. — ἐπὶ τὴν ἐκείνου, δηλ. χώραν. — «ποῖ οὖν προσορμιούμεθα»; ἤρετό τις (= ἔροιτο ἂν τις) = λοιπὸν εἰς ποῖον μέρος θὰ προσορμισθῶμεν; ἤθελε μὲ ἐρωτήσει τις (= ἴσως μ' ἐρωτήσῃ τις). Σχῆμα προλήψεως ὁ Δημοσθ. προβλέπων ὅτι ἴσως τις τῶν ἀκρατῶν τοῦ ἀντεῖπῃ αὐτῷ, προλαμβάνων θέτει εἰς τὸ στόμα αὐτοῦ τὴν ἐνδεχομένην ἐρώτησιν (ποῖ οὖν προσορμιούμεθα;), εἰς ἣν εὐθὺς ἀποκρίνεται διὰ τοῦ: εὐρήσει κτλ. — τὰ σαθρὰ . . . τῶν ἐκ. πραγμάτων = τὰ ἀσθενῆ μέρη ἐκείνου (τοῦ Φιλ.) = τὰ μέρη, ἐνθα ἐκεῖνος δύναται νὰ προσβληθῇ. — ἂν ἐπιχειρῶμεν = ἀρκεῖ μόνον ἡμεῖς νὰ ἐπιχειρῶμεν (τί;). — ἂν καθώμεθ' (ὑποτακτ. τοῦ κἀθημαι) οἴκοι = ἂν καθήμεθα ἐν τῇ πατρίδι ἀδρανεῖς. — λοιδο. ἀκ. κτλ. = ἀκούοντες τῶν λεγόντων (= τῶν ῥητόρων) λοιδορουμένων καὶ αἰτιωμένων ἀλλήλους = ἀκούοντες τοὺς ῥήτορας νὰ ἀλληλοὑδρίζωνται καὶ ν' ἀλληλοκατηγοροῦνται. — οὐδέποτε' οὐδὲν ἡμῖν μὴ γένηται τῶν δ. = οὐδέος ἔσται μὴ ποτέ τι τῶν δεόντων γένηται ἡμῖν = οὐδέποτε' οὐδὲν τῶν δεόντων γενόμενον ἔσται ἡμῖν = (τότε) οὐδέποτε βεβαίως θὰ γείνη εἰς ἡμᾶς τι ἐξ ἐκείνων, τὰ ὅποια πρέπει νὰ γείνωσιν.

§ 45 — 46.

ὅποι ἂν . . . συναποσταλῆ = ὅποι (= ὅπου) ἂν ἀποσταλῆ σὺν τοῖς ξένοις· ὁ Δημοσθ. ἐπανέρχεται εἰς τὴν ἐν § 21 ἀναπτυχθεῖσαν πρότασίν του. — μέρος τι τῆς πόλεως = (μόνον) μέρος τι τῶν πολιτῶν. — κἀν μὴ πᾶσα (ἢ πόλις), δηλ. ἀποσταλῆ = καὶ ἂν μὴ πάντες οἱ πολῖται ἀποσταλῶσι. — καὶ τὸ τῶν θεῶν εὐμενές, δηλ. ἔστιν αὐτῇ (τῇ πόλει) = (ἐκεῖ) καὶ οἱ θεοὶ εἶναι εὐμενεῖς (= διάκεινται εὐμενῶς) πρὸς αὐτὴν (τὴν πόλιν). — καὶ τὸ τῆς τύχης (πρβλ. § 12 «τὰ τῆς τύχης») συναγωνίζεται (δηλ. αὐτῇ) = καὶ ἡ τύχη ἀγωνίζεται

μετ' αὐτῆς (=βοηθεῖ αὐτήν).— στρατηγὸν =μόνον ἓνα στρατηγὸν (ἄνευ στρατοῦ, ἰδίᾳ ἄνευ στρατοῦ ἐκ πολιτῶν Ἀθην.).— ψήφισμα κενὸν = ψήφισμα περιέχον κενὰς μόνον λέξεις, ἕπερ οὐδέποτε ἐκτελεῖται (πρβλ. § 19 «τὰς ἐπιστολιμαίους δυνάμεις» καὶ § 30 «μὴ μόνον ἐν τοῖς ψηφίσμασι καὶ ταῖς ἐπιστολαῖς πολεμῆτε»).— τὰς ἀπὸ τοῦ βήματος ἐλπίδας = τὰς ἐλπίδας τὰς παρεχομένας ὑμῖν ἀπὸ τοῦ (ῥητορικοῦ) βήματος (πρβλ. § 43 «τὰς παρὰ τοῦ δεῖνος ἐλπίδας»).— οὐδὲν ὑμῖν τῶν δ. γίνεται = (ἐκεῖ) οὐδὲν γίνεται εἰς ὑμᾶς ἐξ ὧν πρέπει νὰ γίνωνται.— καταγελῶσι, δηλ. τῶν τοιούτων ἀποστόλων = ἐμπαΐζουσι τὰς τοιαύτας ἀποστολάς.— τεθναῖσι τῷ δέει τοὺς τοιούτους ἀποστόλους, ἢ αἰτιατκ. ἐξαρτ. ἐκ τοῦ τεθναῖσι τῷ δέει, ἕπερ = ὑπερφοβοῦνται = φοβοῦνται τὰς τοιαύτας ἀποστολάς καθὼς τὸν θάνατον· περὶ τοῦ πράγματος πρβλ. § 24.— οὐ . . . ἔστιν (=ἔξεστι), οὐκ ἔστιν (=δὲν εἶναι δυνατόν, ὅχι, δὲν εἶναι δυνατόν), ἀναδίπλωσις (πρβλ. § 10 «λότ', ὧ ἄνδρες Ἀθ., πότιε...»).— ἐν' ἄνδρα δυνηθῆναί ποτε = εἰς μόνον ἀνὴρ (δηλ. εἰς στρατηγὸς ἄνευ στρατοῦ) νὰ δυνηθῆ ποτε.— ὑποσχέσθαι μέντοι καὶ φῆσαι (τοῦ ῥ. φάσκω) = νὰ σᾶς ὑποσχεθῆ ἕμως (αὐτὸς — ὁ εἰς ἀνὴρ.—) καὶ νὰ σᾶς εἴπη πολλά· καθὼς οἱ ῥήτορες ἀπὸ τοῦ βήματος (§ 43) χαριζόμενοι τοῖς Ἀθην. παρεῖχον ἀγαθὰς ἐλπίδας περὶ τοῦ πολέμου, οὕτω καὶ πολλοὶ τῶν στρατηγῶν ἐνταῦθα ὁ Δημοσθ. ὑπαινίσσεται τὸν στρατηγὸν τῶν μισθοφορικῶν στρατευμάτων Χάρητα, τοῦ ὁποῦ αἱ ὑποσχέσεις — καθὼς παραδίδεται— ἦσαν παροιμιώδεις.— καὶ τὸν δεῖνα αἰτιύσασθαι καὶ τὸν δεῖνα = καὶ νὰ κατηγορήσῃ τοῦτον καὶ ἐκείνον ἐν ταῖς ἀποτυχίαις συνήθιζον οἱ στρατηγοὶ νὰ κατηγορῶσιν ἄλλους, ἵνα αὐτοὶ ἀποφύγωσι τὴν τιμωρίαν· οὕτως ὁ Χάρης διέβαλε κατὰ τὸν συμμαχικὸν πόλεμον (358) τοὺς συνάρχοντας Ἰφικράτην καὶ Τιμόθεον ὡς προδότας καὶ πρὸς τὸν δῆμον ἔγραψε περὶ αὐτῶν ὡς ἐγκαταλιπόντων ἐκουσίως τὴν ναυμαχίαν, τὴν συγκροτηθεῖσαν πρὸς τοὺς ἀποστάτας συμμάχους κατὰ τὸ στενὸν τὸ χωρίζον τὴν Χίον ἀπὸ τῆς Ἀσιατικῆς ἠπείρου.— ἔστιν = εἶναι δυνατόν.— τὰ πράγματ' ἐκ τούτων (δηλ. ἐκ τοῦ ὑποσχέσθαι κτλ.) ἀπόλωλεν = ἢ θέσις τῆς πολιτείας ἕνεκα τούτων κατέστη ἀξιοθρήνητος.— ὅταν ἠγῆται . . . ἀθλίων ἀπομίσθων ξένων = ὅταν ἔχη ὑφ' ἑαυτὸν ἀθλίους ξένους στρατιώτας μὴ λαμβάνοντας μισθόν.— οἱ δ' . . . πρὸς ὑμᾶς ψευδόμενοι

ῥαδίως (συναπτέον τῆ: ὧσι [πρβλ. § 32 «ῥαδίως ἔσται»]) ἐνθάδ' ὧσι = καὶ ὅταν ἐνταῦθα (ἐν Ἀθήναις) παραμένωσιν ἀνενοχλήτως ἄνθρωποι, οἵτινες ψεύδονται πρὸς ὑμᾶς· ἐνταῦθα ὁ Δημοσθ. ὑπαινίσσεται τὸν Κηφισόδοτον, τὸν ἐχθρὸν τοῦ Χάρητος. — ὑπὲρ ὧν ἂν ἐκεῖνος πράξῃ = ὑπὲρ (= περὶ) τούτων, ἃ ἂν ἐκεῖ (δηλ. ἔξω πρὸ τοῦ ἐχθροῦ) ὁ στρατηγὸς πράξῃ· κατ' ἔννοιαν = περὶ τῶν ἐκεῖ πράξεων τοῦ στρατηγοῦ. — ὑμεῖς δ', ... ὅ,τι ἂν τύχητε (δηλ. ψηφισόμενοι), ψηφίζησθε = καὶ (ὅταν) σεῖς λαμβάνητε τὰς τυχούσας ἀποφάσεις (= ἀπερισκέπτως ἀποφασίζητε). — ἔξ ὧν ἂν ἀκούσῃθ' = ἐκ τούτων, ἃ ἂν ἀκούσῃτε = ἐπὶ τῇ ἐκάστοτε (ψευδεῖ) εἰδήσει. — τί καὶ χρὴ προσδοκᾶν = (τότε) τί τέλος πάντων (= καὶ) πρέπει νὰ ἐλπίζῃ τις; κατ' ἔννοιαν = (τότε) οὐδὲν βεβαίως πρέπει νὰ ἐλπίζῃ τις.

§ 47.

ταῦτα, ποῖα; — ὅταν ὑμεῖς κτλ., πῶς ἀνωτέρω (ἐν § 20) περιεσκεμμένως εἰσήγαγεν ὁ ῥήτωρ ταύτην τὴν δυσάρεστον τοῖς Ἀθην. πρότασίν του καὶ πῶς προφυλακτικῶς διετύπωσε ταύτην; πῶς σπουδαίως ἐτόνισεν (ἐν § 33); πῶς ὀρμητικῶς ἐπανελάβε (ἐν § 44) καὶ πῶς κολακευτικῶς ἠτιολόγησε (ἐν § 45); — ὅταν, τοῦτο μετὰ τὸ πῶς ἐμφαντικώτερον τοῦ ἑάν. — ὑμεῖς, πρέπει νὰ τονισθῇ μετ' ἐμφάσεως καθὼς καὶ τὸ κατωτέρω: ὑμᾶς τὰ ὑμέτερον αὐτῶν. — τοὺς αὐτοὺς (ἀντικμ.) ἀποδείξῃτε στρατ. (κατγρμ.) καὶ μάρτυρας (κτγρμ.) = τοὺς ἰδίους ἀνθρώπους κατὰστήσητε στρατιώτας καὶ μάρτυρας (συγχρόνως). — τῶν στρατηγουμένων = τῶν πράξεων τῶν στρατηγῶν των (πρβλ. § 25). — καὶ δικαστὰς οἴκ. ἐλθόντας τῶν εὐθυνῶν (ἐξ ὀνομαστικ: ἢ εὐθυνα), δηλ. ἀποδείξῃτε = καὶ (ὅταν) αὐτοὺς ἐπανελθόντας εἰς τὴν πατρίδα των καταστήσητε δικαστὰς τῶν εὐθυνῶν (τῶν στρατηγῶν). Πάντες οἱ ἄρχοντες ἐξερχόμενοι τῆς ἀρχῆς ὄφειλον νὰ δώσωσι λόγον τῶν πεπραγμένων αὐτῶν πρὸς τὰς εὐθυνούσας ἀρχάς, ἦτοι πρὸς τοὺς λογιστάς· οὗτοι, 10 τὸν ἀριθμὸν ὄντες, ἐξήλεγχον πάντα τὰ κατὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ ὑπευθύνου ἀρχοντος καὶ εἰσήγον τὰς εὐθύναις αὐτοῦ εἰς ἡλιαστικὸν δικαστήριον ἐκ 501 δικαστῶν κληρούμενον. — ὥστε μὴ ἀκοίβην μόνον ὑμᾶς τὰ ὑμέτερον αὐτῶν (= τὰ ὑμῶν αὐτῶν [πρβλ. § 7]) = ὥστε σεῖς νὰ μὴ γνωρίζητε μόνον ἐξ ἀκοῆς τὰς ὑποθέσεις σας· τὸ ὑποκμ. δὲ τοῦ ἀπαρμφ. (ὑμᾶς) ἐτέθη κατ' αἰτιατικὴν, διότι τοῦτο εἶναι

διάφορον τοῦ ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς περιόδου ὑμεῖς καθ' ὅσον τὸ μὲν ὑμεῖς ἀναφέρεται εἰς σύμπαντα τὸν λαὸν (τὸν ἀποστελλόντα πολίτας εἰς τὸν πόλεμον), τὸ δὲ ὑμᾶς εἰς τοὺς ἀποστελλομένους (εἰς πόλεμον) Ἀθηναίους. — εἰς τοῦθ' ἦκει τὰ πράγματ' αἰσχύνης, κατ' ἔννοιαν = ἐπικρατεῖ κατάστασις τόσον ἀναξιοπρεπής. — τῶν στρατ. ἕκαστος, ὁ Δημοσθ. ἐννοεῖ ἐνταῦθα διαφόρους στρατηγούς τῆς ἐποχῆς του, ἄγνωστον ἀκριβῶς ποίους· ἴσως τὸν Χάρητα, πολ- λάκις κατηγορηθέντα καὶ κριθέντα δι' ἀποτυχίας αὐτοῦ ἐν δια- φόροις ἐπιχειρήσεσιν (ὡς ἐν τῇ ἀποστολῇ αὐτοῦ εἰς Ὀλυμπον πρὸς βοήθειαν αὐτῆς [τῆ 349])· πάντως δὲ δὲν ἐννοεῖ τὸν Ἰφικράτην καὶ Τιμόθεον, διότι οὗτοι, ἂν καὶ κατηγορηθέντες (§ 46) ὑπὸ τοῦ Χάρητος κατεδικάσθησαν εἰς χρηματικὸν πρόστιμον, διεκρίθησαν δ' ὁμοῦ πάντοτε διὰ τε τὴν σύνεσιν καὶ ἀνδρείαν (§ 23) καὶ πολ- λάκις ὑπὸ τοῦ Δημοσθ. ἐπαινοῦνται. — κρίνεται . . . περὶ θανάτου (= δικάζεται περὶ ζωῆς καὶ θανάτου), ἡ ποινὴ τοῦ ἐγκλήματος τίθεται συνήθως κατὰ γενκ.· ἐνταῦθα προσετέθη εἰς τὴν γενκ. ἢ πρόθεσις διὰ τὴν συμφωνίαν πρὸς τὸ ἀγωνίσασθαι περὶ θ, ὅπερ = νὰ διακινδυνεύσῃ τὴν ζωὴν του, ἢ = νὰ ἀγωνισθῇ μέχρι θανάτου. — πρὸς δὲ τοὺς ἐχθρούς = πρὸς δὲ τοὺς πολεμίους. — οὐδ' ἄπαξ, ἐμφαντικὴ ἀντίθεσις πρὸς τὸ προηγούμενον: δις καὶ τρίς. — αὐτῶν, συναπτέα ἢ γενκ. τῆ οὐδεῖς. — τῶν ἀνδραποδιστῶν = τῶν σωμα- τεμπόρων, δηλ. ἐκείνων, οἵτινες ἀπάγουσι τοὺς ἐλευθέρους εἰς δου- λείαν ἢ ἀποσπῶσι τοὺς δούλους ἀπὸ τῶν δεσποτῶν εἰς ἑαυτούς· κατὰ τούτων δέ, καθὼς καὶ κατὰ τῶν λωποδυτῶν (= κλεπτῶν), ἢ τιμωρία ἦτο θάνατος. — αἰροῦνται = προτιμῶσι. — τοῦ προσήκοντος = τοῦ ἀρμόζοντος, τοῦ ἐντίμου θανάτου (δηλ. τοῦ ἐν τῇ μάχῃ). — κα- κούργου . . . ἔστι κτλ. = διότι ἴδιον μὲν (κοινοῦ) κακούργου εἶναι ν' ἀποθάνῃ, ἀφ' οὗ κριθῇ (ἐν τῇ δικαστηρίῳ), ἴδιον δὲ στρατηγοῦ ν' ἀποθάνῃ μαχόμενος πρὸς τοὺς ἐχθρούς = διότι ὀφείλει ν' ἀποθάνῃ (ἢ ἀποθνήσκῃ) ὁ μὲν κοινὸς κακούργος συμφώνως πρὸς τὴν δικα- στικὴν ἀπόφασιν, ὁ δὲ στρατηγὸς ἐν τῇ πρὸς τοὺς ἐχθρούς μάχῃ.

§ 48 — 49.

ἡμῶν δ' οἱ μὲν περιμόντες (δηλ. κατὰ τὴν ἀγορὰν [πρβλ. § 10]) = ἐξ ἡμῶν δὲ ἄλλοι μὲν περιερχόμενοι ἀνά τὴν ἀγορὰν. — μετὰ Λακ. φασὶ Φύλ. πράττειν τὴν Θηβ. κατάλυσιν = διαθρυλοῦσιν ἕτι

ὁ Φίλ. τῇ συμπράξει [τῶν Λακεδ. μηχανᾶται τὴν κατάλυσιν τῆς (ἐν Βοιωτίᾳ) ἡγεμονίας τῶν Θηβαίων· οἱ Λακεδ. ἀπὸ τῆς ἐν Δεύκτροις μάχης ἔτρεφον ἄσπονδον μίσος κατὰ τῶν Θηβ., καθ' ὧν καὶ οἱ Ἀθην. ὠσαύτως εἶχον ἀπέχθειαν· ἐπομένως, ἂν οὗτοι ἤκουον ὅτι θὰ πάθωσι κακόν τι οἱ Θηβ., πολὺ θὰ ἠὺχαριστοῦντο· διέδιδον ἔθεν τινές, ὅτι ὁ Φίλ. διανοεῖται τῇ συμπράξει τῶν Λακεδ. νὰ καταλύσῃ τὴν ἐν Βοιωτίᾳ ἡγεμονίαν τῶν Θηβ.· τὴν τοιαύτην ὁμοῦ φήμην — καθὼς καὶ τὰς ἐπομένας — ἐνήργει αὐτὸς ὁ Φίλ. νὰ διαθρυλῆται ἐν Ἀθήναις διὰ τῶν ἐμμίσθων ὀργάνων αὐτοῦ θέλων ν' ἀποσπᾷ τὴν προσοχὴν τῶν Ἀθην. ἀπὸ τῶν μελετωμένων σχεδίων του. — τὰς πολιτείας διασπᾶν, τὸ ἀπρμφ. (οὐχὶ ἐκ τοῦ πρῴτειν, ἀλλ') ἐκ τοῦ φασὶ = ὅτι διαλύει τὸ κοινὸν τῶν Βοιωτῶν καὶ Ἀρκαδῶν (= τὸν σύνδεσμον τῶν Βοιωτικῶν καὶ Ἀρκαδικῶν πόλεων)· οἱ Λακεδ. ἐπεζήτησαν τὴν τοιαύτην διάλυσιν· διατί; — οἱ δὲ ὡς... = οἱ δὲ φασὶ, ὡς...· παρατηρητέα ἐνταῦθα ἢ σύνταξις τοῦ φημι μετὰ εἰδικῆς προτάσεως, ἐν ᾧ τοῦτο σχεδὸν πάντοτε συντάσσεται μετ' εἰδικοῦ ἀπρμφ. — πρέσβεις πέλομφεν ὡς βασιλέα = πρέσβεις ἔχει ἀποστείλει πρὸς τὸν μέγαν βασιλέα (ἵνα ἀπαιτήσωσι ν' ἀφήσῃ ἐλευθέρως καὶ αὐτονόμους τὰς ἐν Ἀσίᾳ πόλεις)· βασιλεὺς δ' ἐννοεῖται ἐνταῦθα Ἀρταξέρξης ὁ Ὁχρος, ὅστις ἐβασίλευσεν ἀπὸ τοῦ 359·338 καὶ μεθ' οὗ ὁ Φίλ. εἶχε συνάψει συμμαχίαν· τοιαύτη πρεσβεία πρὸς τὸν βασιλέα δὲν ἀπεστάλη ὑπὸ τοῦ Φιλ., διότι οὗτος ὡς ἔχων ἐν τῷ κράτει του πολλοὺς περισπασμοὺς δὲν εἶχε τὸν καιρὸν διὰ τοιαύτας ἐνεργείας· φαίνεται λοιπὸν ὅτι καὶ τοῦτο — καθὼς καὶ τὰ ἄλλα — οἱ Φιλιππίζοντες ἐπλαττον, διὰ νὰ καταστήσωσι τοὺς Ἀθην. ἀμερίμνους, ὡς ἐνασχολουμένου τοῦ Φιλ. περὶ ἄλλα. — ἐν Ἰλλυριοῖς = ἐν τῇ χώρᾳ τῶν Ἰλλυριῶν οἱ δ' Ἰλλυριοὶ κατέχουν ἐν ταῖς Α. ἀκταῖς τοῦ Ἀδριατικοῦ πελάγους (ἐνθα νῦν ἡ Δαλματία, Βοσνία καὶ Ἀλβανία)· οὗτοι δὲ ἀνέκαθεν διέκειντο ἐχθρικῶς πρὸς τοὺς Μακεδ.· τὸ πρῶτον καθυπέταξεν αὐτοὺς ὁ Φίλ., εὐθύς ὡς ἀνήλθεν εἰς τὸν θρόνον τῆς Μακεδ. (359)· ὀλίγῳ δὲ ὕστερον (τῷ 356) ἐπιχειρήσαντας ν' ἀποσεισῶσι τὸν ζυγὸν κατὰ κράτος ἐνίκησε καὶ ὑποχειρίους πάλιν κατέστησε διὰ τοῦ Παρμενίωνος. — πόλεις τειχίζειν, τὸ ἀπρμφ. ἐκ τοῦ φασὶ = ὅτι ὀχυρώνει πόλεις (κτιζὼν ἐν αὐταῖς φρούρια πρὸς ἐξασφάλισιν τῶν κτακτῆσεων αὐτοῦ). — οἱ δὲ..., ὁ ῥήτωρ διακόπτει ἐνταῦθα τὴν

ἀπαρίθμησιν τῶν διαδόσεων, εἴτε διότι οὗτος δὲν θέλει ν' ἀπαριθμήσῃ πάσας τὰς ἀνοήτους φλυαρίας τῶν λογοποιῶν εἴτε διότι οὐδὲν οὐσιῶδες πλέον γνωρίζει ν' ἀναφέρῃ· τελειώνει δὲ συγκεφαλαίων τὸ πᾶν ἀνακολούθως διὰ τοῦ: λόγους πλάττοντες... περιερχόμεθα (ἀντί: περιέρχονται) = ἐν συντόμῳ, πλάττοντες ἕκαστος λόγους (ψευδεῖς καὶ ἀνυπάρχτους) περιερχόμεθα (ἀνὰ τὴν ἀγοράν). — οἴμαι μὲν, ἢ ἀπόδοσις κατωτέρω: οὐ μέντοι (§ 4 «ὀρθῶς μὲν οἶεται, λογισάσθω μέντοι», ἔνθα πρὸς πλείονα ἀντίθεσιν τίθεται ἀντὶ τοῦ δὲ ὁ μέντοι). — νῆ τοὺς θεοὺς... οὐ μὰ Δία, παρατηρητέα ἢ διάφορος χρῆσις τῶν ὁμοτικῶν μορίων νῆ καὶ μὰ παρά τοῖς ἀρχαίοις. — ἐκείνον μεθύειν τῷ μ. τῶν περρ. = ὅτι ἐκεῖνος εἶναι μεμεθυσμένος (= ἐκτὸς ἑαυτοῦ) διὰ τὸ μέγεθος τῶν κατορθωμάτων του. — πολλὰ τοιαῦτ' ὀνειροπολεῖν ἐν τῇ γνώμῃ = ὅτι πολλὰ τοιαῦτα σχέδια — ὅποια τὰ ἐν τῇ προηγουμένῃ § δηλωθέντα — ὀνειρεύεται ἐν τῇ διανοίᾳ του (= φαντάζεται μὲ τὸν νοῦν του). — τὴν ἐρημίαν τῶν κωλυσόντων = τὴν (παντελεῆ) ἔλλειψιν ἀνθρώπων, ὅτινες θὰ εἶναι ἱκανοὶ νὰ ἐμποδίσωσιν αὐτὸν (= ν' ἀντιστώσῃ κατ' αὐτοῦ). — ὀρώντα καὶ τοῖς περρ. ἐπηρμένον (τοῦ ῥ. ἐπαίρομαι), αἰ μετχ. αἰτιλγκ. = διότι βλέπει... καὶ (διότι) εἶναι ὑπερήφανος διὰ τὰς πράξεις του. — οὐ μέντοι γε... προαιρεῖσθαι (δηλ. ἐκεῖνον), τὸ ἀπαρμψ. ἐκ τοῦ οἴμαι = ἀλλ' ὅμως βεβαίως δὲν νομίζω ὅτι ἐκεῖνος προτιμᾷ. — οὕτω, συναπτέον τῷ πράττειν = νὰ ἐνεργῇ (= νὰ καταστρώνῃ τὰ σχέδιά του) οὕτως. — οὕτω προαιρεῖσθαι πράττειν, ὥστε τοὺς ἀνοητοτάτους τῶν, παρατηρητέα ἢ ἐπισώρευσις τῶν πολλῶν τ. — οἱ λογοποιοῦντες = οἱ λόγους πλάττοντες: οὗτοι δὲ εἶναι κατὰ τὰ ἐν τέλει τῆς § 48 λεχθέντα σχεδὸν πάντες οἱ Ἀθηναῖοι: διὰ τοῦτο καὶ ἐξακολουθεῖ ὁ Δημοσθ. ἐν τῷ πρώτῳ προσώπῳ («ἀλλ' ἂν ἀφέντες ταῦτα ἐκεῖν' εἰδῶμεν»).

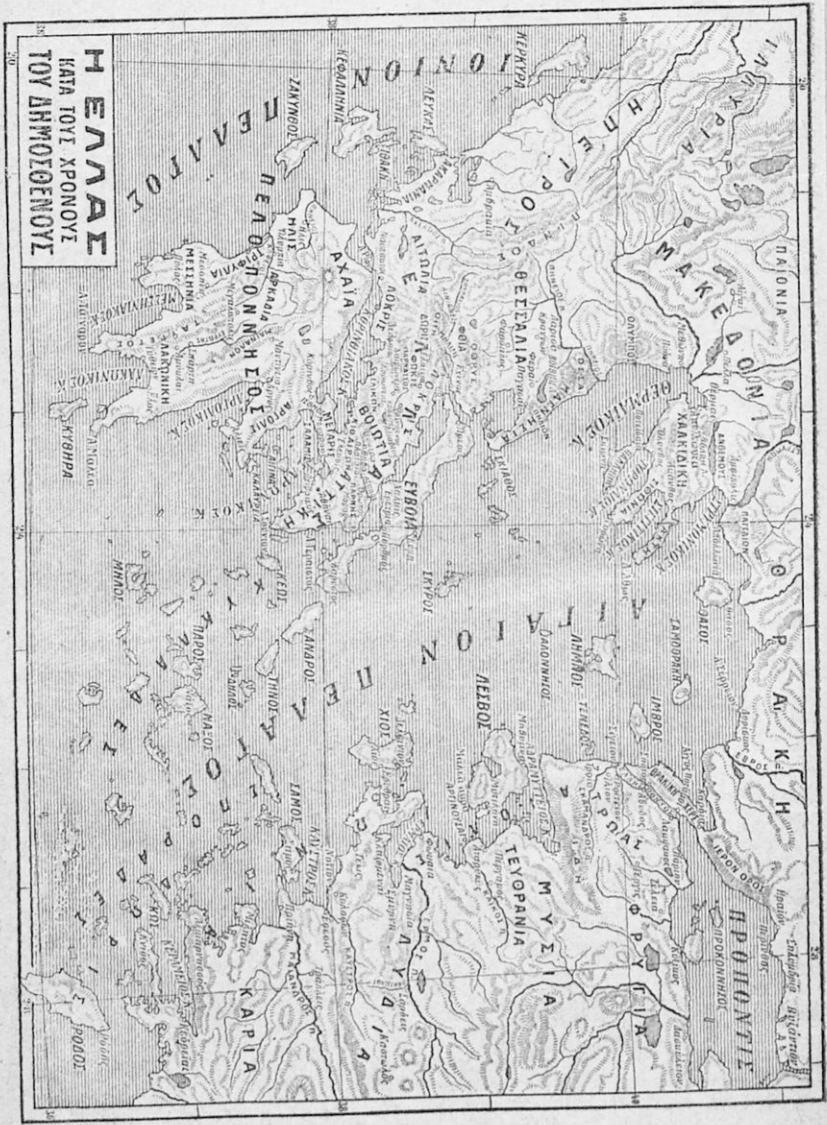
§ 50.

ἂν ἀφέντες... εἰδῶμεν = ἂν ἀφήσωμεν... καὶ ἐννοήσωμεν. — ταῦτα = ταύτας τὰς ἀνοήτους φλυαρίας. — ἐκεῖν(α), ἐπεξηγεῖται διὰ τῶν κατωτέρω ὅτι ἐχθρὸς κτλ. — ὅτι ἐχθρὸς ἄνθρωπος (= ὁ ἄνθρωπος [δηλ. ὁ Φίλιππος]), νοητέον τὸ ἔστι. — τὰ ἡμέτερ' ἡμᾶς ἀποστερεῖ = προσπαθεῖ νὰ μᾶς ἀποστερῇ τὰς ἰδικὰς μας κτήσεις: παρατηρητέα ἢ μετὰ διπλῆς αἰτιατικ. σύνταξις τοῦ ἀπο-

στερεῖν.—χρόνον πολὺν ὕβρικεν = ἐπὶ πολὺν χρόνον ἔχει προσε-
 νεχθῆ (πρὸς ἡμᾶς) αὐθαδῶς. — καὶ ἅπανθ'... καθ' ἡμῶν εὐρηται,
 δηλ. πράξας, ὅπερ νοητέον ἐκ τοῦ πράξειν ὡς ὑποκαίμ. δὲ τοῦ
 εὐρηται νοητέον ἐκ τοῦ τίνα τό τις, δι' οὗ ὁ Δημοσθ. ἐννοεῖ τὸν
 Φίλιππον = καὶ (ὅτι) ἔχει εὐρεθῆ οὗτος (ὁ τίς) ὅτι θλα ἔπραξε
 ἐναντίον ἡμῶν.—ὅσα πάποτε ἦλπ. τίνα πράξειν ὑπὲρ ἡμῶν=ὅσα
 ἠλπίσασμέν ποτε ἕως τώρα ὅτι θὰ πράξῃ τις (δηλ. ὁ Φίλ.) δι' ἡμᾶς·
 ὁ Φίλ. πολλὰ πολλάκις ὑπεσχέθη τοῖς Ἀθην., ἀλλ' οὐδὲν τῶν
 ὑπεσχημένων ἔπραξεν. — ὑπὲρ ἡμῶν, καθ' ἡμῶν, ἢ ἐπανάληψις
 τῶν ἀντωνυμιῶν κατὰ διάφορον ἔννοιαν δίδει χάριν καὶ ἔμφασιν
 εἰς τὸν λόγον. — καὶ τὰ λοιπὰ ἐν αὐτοῖς ἡμῖν ἔστι = καὶ (ὅτι) τὰ
 μετὰ ταῦτα ἐξαρτῶνται ἐξ ἡμῶν τῶν ἰδίων (καὶ οὐχὶ ἐξ ἄλλων).
 — κἂν = καί, ἐάν ὁ καὶ συναπτόεος τῆ: ἐνθάδ' ἴσως ἀναγκασθ.
 τοῦτο ποιεῖν = καὶ (ὅτι) ἐδῶ (δηλ. ἐν Ἀττικῇ) ἴσως θ' ἀναγκα-
 σθῶμεν νὰ πράττωμεν τοῦτο (δηλ. νὰ πολεμῶμεν πρὸς τὸν Φίλ.).
 ὁ Δημοσθ., ἵνα ἐξεγείρῃ τοὺς Ἀθην. ἐκ τῆς ῥαθυμίας καὶ ἐμβάλλῃ
 εἰς αὐτοὺς τὸν πρὸς τὸν Φίλ. φόβον πολλάκις ὑπομιμνήσκει αὐτούς,
 ὅτι ὁ Φίλ. θὰ ἔλθῃ εἰς τὴν Ἀττικὴν, ἂν μὴ οἱ Ἀθην. προσδά-
 λωσιν αὐτὸν ἐν Μακεδονίᾳ. — ἐκεῖ, δηλ. ἐν Μακεδονίᾳ. — ἂν ταῦτ'
 (δηλ. τὰ ἀνωτέρω [τὸ ὅτι δηλ. ἐχθρὸς ἀνθρώπος κτλ.]) εἰδῶμεν,
 ἐπαναλαμβάνει τὸν διὰ τῶν παρεμπιπτουσῶν προτάσεων διακο-
 πέντα λόγον: ἂν ἀφέντες... εἰδῶμεν. — καὶ τὰ δ. ἐσόμεθ' ἐγνω-
 κότες κτλ., ἢ ἀπόδοσις τῆς ὑποθκ. προτάσεως ἂν ἀφέντες εἰδῶ-
 μεν (ἦτις ἐπαναλαμβάνεται καὶ διὰ τοῦ ἂν... εἰδῶμεν) = (τότε)
 καὶ πᾶν ὅ,τι πρέπει νὰ πράξωμεν θὰ ἐννοήσωμεν καὶ θ' ἀπαλλα-
 γῶμεν ματαίων λόγων (οὓς οἱ λογοποιοῦντες πλάττουσι). — οὐ γάρ,
 αἴτια (= αἴτινα) ποτ' ἔσται, δεῖ σκοπεῖν = διότι δὲν πρέπει νὰ ἐξε-
 τάζητε — καθὼς νῦν πράττουσιν οἱ λογοποιοῦντες (§ 48) — ποῖα
 ἀρὰ γε θὰ εἶναι (τὰ μέλλοντα)· τὸ δὲ αἴτια ποτ' διὰ τῆς παρηγή-
 σεως ἀποτελεῖ ζωνηρὰν ἀντίθεσιν πρὸς τὸ ὅτι. — ἀλλ' ὅτι φαῦλα...
 εὖ εἰδέναι = ἀλλὰ δεῖ εὖ εἰδέναι, ὅτι φαῦλα ἔσται = ἀλλὰ πρέπει
 καλῶς νὰ γνωρίζητε (=πρέπει νὰ εἰσθε πεπεισμένοι) ὅτι ταῦτα —
 τὰ μέλλοντα — θὰ εἶναι ἀθλία (= ἢ μέλλουσα κατάστασις θὰ
 εἶναι ἀθλία)· τὸ εὖ εἰδέναι ἐτέθη ἐν τέλει πρὸς ἔξαρσιν τῆς
 ἐννοίας αὐτοῦ.

§ 51.

ἐγὼ μὲν οὖν, διὰ τούτων μεταβαίνει ὁ ῥήτωρ εἰς τὸν ἐπίλογον. — οὐτ' ἄλλοτε πόποτε... νῦν θ' (=τε)... = καθὼς οὐδέποτε ἔως τώρα ἄλλοτε... οὕτω καὶ τώρα... ὁ Δημοσθ. πρὸ τοῦ παρόντος λόγου, ὅστις ἐξεφωνήθη τῷ 351, ἐξεφώνησε καὶ τοὺς ἐξῆς πολιτικούς λόγους: τὸν περὶ συμμοριῶν (τῷ 354) καὶ τὸν ὑπὲρ Μεγαλοπολιτῶν (τῷ 352). — πρὸς χάριν... λέγειν = νὰ ὀμιλῶ πρὸς τοὺς ἀκροατάς μου ὅπως εὐχαριστοῦνται (= θέλουσι): ἐπομένως = νὰ ὀμιλῶ κολακευτικῶς (πρβλ. § 38). — εἰλόμην, σχεδὸν = προειλόμην = διενερόθη. — ὅ,τι ἂν μὴ καὶ συνοίσειν (δηλ. ὑμῖν) π. ᾧ = (περὶ τινος), ἐὰν δὲν εἶμαι πεπεισμένος ὅτι τοῦτο καὶ θὰ σᾶς ὠφελήσῃ. — πάνθ' ἀπλῶς, οὐδὲν ὑποστειλάμενος πεπαρησίασμαι = ὅλα ἔχω εἶπει ἐλευθέρως κατὰ τρόπον ἀπέριτον, ἀνυπόκρυπτον (= χωρὶς ἐκ φόβου ν' ἀποκρύψω τι): τὸ ὑποστελλεσθαι κυρίως λέγεται ἐπὶ τῶν ναυτῶν, ὅτινες φοβούμενοι ἐπικειμένῃν καταγίδα καταβιάζουσι τὰ ἱστία: εἶτα μεταφορικῶς καὶ ἐπὶ τῶν ῥητόρων, ὅτινες ἐκ φόβου ἀποσιωπῶσί τι. — ὡσπερ ὑμῖν συμφέρον, ἢ μετοχ. κατηγρητ. ἐξαρτωμένη ἐκ τοῦ οἶδα ὡς ὑποκείμε. δὲ ταύτης τό: (τὸ) τὰ βέλτιστα ἀκούειν = καθὼς γνωρίζω ὅτι σᾶς συμφέρει τὸ νὰ ἀκούητε τὰ ἄριστα. — οὕτως εἰδέναι (ἐκ τοῦ ἐβουλόμην ἂν = θὰ ἤθελον) συνοῖσον (δηλ. τὸ τὰ βέλτιστα εἰπεῖν, ὅπερ νοητέον ἐκ τοῦ: τὰ βέλτ. ἀκούειν) καὶ τῷ τὰ β. εἰπόντι = οὕτω νὰ γνωρίζω ὅτι ἡ ἀρίστη γνώμη θὰ ὠφελήσῃ καὶ τὸν εἰπόντα αὐτήν. — πολλῶν ἂν ἡδίων εἶχον = (τότε — ἐὰν δηλ. ἐγνώριζον κτλ. —) θὰ ἤμην πολὺ περισσότερον ἡδυσταχισμένος. — ἐπ' ἀδήλοις οὔσι τοῖς ἀπὸ τούτων ἐμ. γενησομένοις = παρὰ πᾶσαν τὴν ἀβεβαιότητα τῶν ἀποτελεσμάτων, ἅτινα θὰ προκύψωσιν εἰς ἐμὲ ἐκ τούτων (δηλ. τῶν συμβουλῶν μου) = ἂν καὶ ἀβέβαιον εἶναι τί ἐκ τούτων θὰ μοι συμβῇ. — ἐπὶ τῷ συνοίσειν κτλ., ὑπερβατὸν = αἰροῦμαι λέγειν ἐπὶ τῷ πεπεῖσθαι ταῦτα συνοίσειν ὑμῖν, ἂν πράξετε = λαμβάνω τὸν λόγον, διότι εἶμαι πεπεισμένος ὅτι θὰ σᾶς ὠφελήσωσιν αὐταί (αἱ συμβουλαί μου), ἐὰν τὰς ἐκτελέσητε. — νικῶν ὅ,τι πᾶσιν ἡμῖν μέλλει συνοίσειν = εἶθε νὰ ἐπικρατήσῃ πᾶν ὅ,τι (= ἡ γνώμη ἐκείνη, ἥτις) μέλλει νὰ ὠφελήσῃ πάντας ἡμᾶς: σκοπίμως ὁ ῥήτωρ τελειώνει τὸν λόγον τοῦ μὲ εὐχὴν τινα καὶ μὲ εὐοιώνιστον λέξιν (συνοίσειν).



Η ΕΛΛΑΣ
ΚΑΤΑ ΤΟΥΣ ΧΡΟΝΟΥΣ
ΤΟΥ ΔΗΜΟΙΟΓΕΝΟΥΣ



ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΤΟ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ

ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ

Πρὸς τὸν κ. Κ. Γ. Κοσμᾶν, καθηγητὴν
τοῦ Α' ἐν Πειραιεῖ Γυμνασίου.

Γνωρίζομεν ὑμῖν, ὅτι κατ' ἀπόφασιν τοῦ Ἐκπαιδευτικοῦ Συμβουλίου ἐνεκρίθη ἡ χορῆσις τοῦ ὑφ' ὑμῶν ὑποβληθέντος ἐτύπου βιβλίου « Δημοσθένους ὁ περὶ τῆς εἰρήνης καὶ ὁ Β' κατὰ Φιλίππου » διὰ τοὺς μαθητὰς τῶν Γυμνασίων καὶ διὰ τὸ σχολικὸν ἔτος 1917-1918 καὶ ἐφεξῆς κατὰ τὴν ὑπ' ἀριθ. 117 προᾶξιν αὐτοῦ.

Ὁ Ὑπουργὸς

ΔΗΜ. ΔΙΓΚΑΣ

Π. ΖΑΓΑΝΙΑΡΗΣ